

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ІМЕНІ Б. ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

**РОЛЬ ТА МІСЦЕ ДЕРЖАВНОЇ
ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ
У СТАНОВЛЕННІ УКРАЇНИ
ЯК НЕЗАЛЕЖНОЇ ДЕРЖАВИ**

**Тези Міжвідомчої науково-практичної конференції
молодих учених, курсантів і студентів**

8 червня 2016 року

Організаційний комітет конференції:

голова оргкомітету – ректор академії доктор технічних наук, професор, заслужений працівник освіти України генерал-майор Шинкарук О. М.;

заступник голови оргкомітету – заступник ректора (проректор) академії з наукової роботи доктор військових наук, професор полковник Кириленко В. А.;

відповідальний секретар оргкомітету – начальник відділення – старший науковий співробітник науково-дослідного відділу академії підполковник Луник О. О.;
члени оргкомітету:

начальник науково-дослідного відділу кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник полковник Андросчук О. Ю.;

начальник відділу режиму і захисту інформації полковник Гненний М. І.;

начальник факультету підготовки керівних кадрів полковник Мазур В. Ю.;

начальник факультету охорони та захисту державного кордону підполковник Білявець С. Я.;

начальник факультету правоохоронної діяльності та правознавства кандидат юридичних наук, доцент полковник юстиції Кухар В. В.;

начальник факультету іноземних мов та гуманітарних дисциплін полковник Почекалін І. М.;

начальник інженерно-технічного факультету кандидат технічних наук, доцент полковник Балицький І. І.;

модератор конференції – старший науковий співробітник науково-дослідного відділу кандидат військових наук, старший науковий співробітник працівник Корчев В. Б.

Роль та місце Державної прикордонної служби у становленні України як незалежної держави : тези Міжвідомчої науково-практичної конференції молодих учених, курсантів і студентів (Хмельницький, 8 червня 2016 року). – Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2016. – 168 с.

Видання містить тези доповідей Міжвідомчої науково-практичної конференції молодих учених, курсантів і студентів “Роль та місце Державної прикордонної служби у становленні України як незалежної держави”, яка відбулась 8 червня 2016 року в м. Хмельницькому на базі Національної академії Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького.

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ДЛЯ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

О. С. Андрощук

Розвиток обстановки, що склалася на державному кордоні (далі – ДК), свідчить про поступове підвищення її динаміки і подальше ускладнення протиправної діяльності.

Забезпечення безпеки та захисту громадян, суспільства та держави є однією з основних функцій організаційно-технічних систем спеціального призначення (далі – ОТС СП), які у прикордонній сфері здійснюються Державною прикордонною службою України (далі – ДПСУ). Найбільш вагомими та масовими завданнями є забезпечення контролю осіб, транспортних засобів, товарів, які перетинають ДК, та реагування на кризові, надзвичайні, нестандартні тощо ситуації (далі – особливі ситуації) у прикордонних районах.

У цих умовах зростає роль інформаційно-аналітичної підтримки прийняття рішень з цих завдань щодо аналізу, оцінки ризиків, прогнозування тощо.

Протягом 2008–2015 років автором проводились дослідження [1–4], які присвячені науково-теоретичному обґрунтуванню підвищення оперативності та достовірності рішень, які приймаються контролерами, черговими, аналітиками та керівниками в діяльності ДПСУ в умовах невизначеності.

Проаналізовано стан підтримки прийняття рішень в діяльності ДПСУ та інших ОТС СП в особливих ситуаціях із застосуванням інформаційно-телекомунікаційних систем ДПСУ “Гарт”. Проаналізовано відомі підходи до створення систем підтримки прийняття рішень (далі – СППР) в управлінні ОТС СП.

Розроблено концептуальну модель процесу підтримки прийняття рішень за завданнями, які не є формалізованими, в умовах невизначеності в діяльності ДПСУ. Вона дозволила формалізувати процеси підтримки прийняття рішень на основі знань експертів і знань, отриманих із баз даних і текстових масивів.

Розроблено моделі виникнення ризику правопорушень, особливих ситуацій на ДК на базі нечітких множин: модель виникнення ризику правопорушень щодо пропуску осіб, транспортних засобів, вантажів (товарів) через ДК; модель виникнення ризику правопорушення на ділянці відповідальності; модель виникнення ризику здійснення виду правопорушення із застосуванням ієрархічного нечіткого логічного виводу.

Розроблено моделі виникнення ризику особливих ситуацій на ДК на базі нечітких множин. Розроблено математичні моделі представлення особливих ситуацій на ДК на основі термінів текстових даних, які застосовують тезаурус і базу прецедентів, отримані за результатами діяльності ДПСУ, і дозволяють формалізувати природно-мовні описи особливих ситуацій і рішень за ними.

Адаптована методика об'єктно-пізнавального аналізу і моделювання. Розроблено метод оцінки ризиків правопорушень, особливих ситуацій на ДК на базі нечіткого логічного виводу, що застосовує нечіткі вхідні дані, знання експертів, які акумулюються в нечітких базах знань, дані, що отримані з баз даних. Вибір вхідних лінгвістичних змінних здійснюється на основі об'єктно-пізнавального аналізу. Розрахунок їх значень здійснюється із застосуванням розробленого підходу.

При побудові баз знань застосовуються розроблені показники оцінки їх якості з використанням експертної інформації і статистичних даних.

Розроблена процедура для налаштування параметрів нечіткої системи компенсує недоліки класичних, еволюційних та інших методів нелінійної оптимізації з урахуванням особливостей предметної області і зменшує розбіжність між експериментальними результатами і результатами нечіткого логічного виводу з моделлю.

Розроблено метод прогнозування на базі нейронних мереж (багатошарового перцептрона і нейро-нечітких мереж), який вибирає структуру, параметри і методи навчання на підставі статистичного аналізу показників діяльності ДПСУ. Він містить обґрунтовані алгоритми налаштування на підставі багатокритеріального підходу.

Розроблено метод класифікації особливих ситуацій і рішень по них на ДК на базі штучних нейронних мереж (багатошарового перцептрона та мережі Кохонена), який виявляє зв'язок між термінами на підставі об'єктно-орієнтованого, семантичного, онтологічного, статистичного й експертного аналізу природно-мовних текстових описів (даних) в діяльності ДПСУ. Обробка текстових даних здійснюється як класифікація природно-мовних текстів, які є описами особливих ситуацій і рішень. Метод дозволяє формувати рекомендації щодо прийняття рішень.

Розроблено методологію побудови інформаційних технологій в умовах невизначеності в діяльності ДПСУ з використанням знань за завданнями, що не є формалізованими, яка дозволяє вибирати підходи для вирішення завдань і здійснює багатокритеріальний вибір методів за ними. У рамках її використовуються розроблені моделі і методи на підставі баз знань за результатами діяльності служби. При цьому розширюються функціональні можливості автоматизованих інформаційних систем з підтримки прийняття рішень і підвищуються оперативність і достовірність рішень персоналу ДПСУ.

Основним практичним результатом є інформаційні технології підтримки прийняття рішень в умовах невизначеності для діяльності ДПСУ на основі розроблених моделей і методів. Вони містять технології: оцінки ризику виявлення правопорушень, особливих ситуацій на основі якісних, кількісних і текстових даних; прогнозу показників діяльності служби, які можна представити як часовий ряд; класифікації особливих ситуацій і вибору рішень за ними, що подані в текстовому вигляді.

Інформаційні технології стали основою створення інтелектуальних систем підтримки прийняття рішень, застосування яких передбачає вибір технічних засобів реалізації та захисту інформації. У

цьому напрямі здійснено обґрунтування системи показників якості технічних засобів і захищеності даних. Розроблено методика вибору раціональної сукупності технічних засобів автоматизованого робочого місця, яке входить до складу систем підтримки прийняття рішень.

Опрацьовано рекомендації щодо застосування систем підтримки прийняття рішень на підставі розробленої інформаційної технології.

Список використаної літератури

1. Андрощук О. С. Інформаційні технології інтелектуалізації підтримки прийняття рішень у діяльності Державної прикордонної служби України: монографія / О. С. Андрощук ; Нац. акад. Держ. прикордон. служби України ім. Б. Хмельницького. – Хмельницький : НАДПСУ, 2011. – 222 с.

2. Андрощук О. С. Інформаційні технології підтримки прийняття рішень в умовах невизначеності для Державної прикордонної служби України : дис. ... д-ра техн. наук : 05.13.06 / О. С. Андрощук, Одес. нац. політехн. ун-т. – Одеса, 2012. – 4000 с.

3. Андрощук А. С. Объектно-ориентированное моделирование процессов принятия решений / А. С. Андрощук // Информационные системы в управлении, образовании, промышленности : монография / под ред. В. С. Пономаренко. – Харків : Вид-во ТОВ “Щедра садиба плюс”, 2014. – 498 с.

4. Андрощук О. С. Методологічні підходи впровадження інформаційних технологій на автомобільному транспорті військових формувань та правоохоронних органів / О. С. Андрощук, Р. В. Березенський // Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Сер. : Військові та технічні науки. – 2015. – № 1. – С. 147–158.

СУЧАСНИЙ РИНОК ПРАЦІ В УКРАЇНІ: ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ МОЛОДІ

М. М. Бедрок

А. В. Гардамала

Пропозиція робочої сили в Україні незалежно від економічної ситуації визначається демографічними чинниками, передусім чисельністю населення віком 20–65 років. Саме ці вікові рамки всупереч законодавству реально окреслюють економічно активний вік в Україні – до 20 років молодь переважно навчається і не виходить на ринок праці, а з досягненням пенсійного віку населення, як правило, не припиняє трудової діяльності. Ситуація щодо попиту та пропозиції робочої сили на ринку праці характеризується такими тенденціями:

скорочується кількість вакансій майже в усіх видах економічної діяльності та групах професій;

поглиблюються регіональні диспропорції щодо потреби у працівниках, зокрема, у розрізі окремих видів економічної діяльності та професійних групах;

погіршується співвідношення між попитом та пропозицією робочої сили майже в усіх видах економічної діяльності та групах професій;

рівень заробітної платні у вакансіях залишається низьким як для кваліфікованих працівників, так і для осіб без професійної підготовки.

Станом на 1 жовтня 2015 року у базі даних служби зайнятості налічувалося лише 41,3 тис. вакансій, що на 21,5 % менше, ніж на початок жовтня 2014 року. Щодо характеристики зареєстрованих вакансій, то протягом 9 місяців 2015 року кількість вакансій, заявлених роботодавцями, становила 689,4 тис. од., що на 59,9 тис. вакансій менше, ніж у відповідному періоді 2014 року. Понад третину наявних вакансій було зосереджено у Києві, Дніпропетровській, Одеській та

Львівській областях. У решті регіонів частка вакансій від загальної їх кількості по країні коливалася від 0,7 % до 5,8 %, наприклад, у Хмельницькій області – (у державному управлінні та обов’язковому соціальному страхуванні на 2,2 тис., у сфері охорони здоров’я на 1,1 тис. Серед зареєстрованих безробітних кожен четвертий мав вищу освіту, 22 % – базову та неповну вищу освіту, третина осіб закінчили професійно-технічні навчальні заклади, середню освіту мали 19 % шукачів роботи. Станом на 1 липня 2015 року кількість осіб, які мали статус безробітного та які зареєструвалися у державній службі зайнятості впродовж року з дня закінчення вищих навчальних закладів, становила 5,4 тис. осіб. Із загальної кількості випускників вищих навчальних закладів (ВНЗ) більше третини мали освітньо-кваліфікаційний рівень молодшого спеціаліста, кожен четвертий – спеціаліста, 18 % – магістра та майже 19 % – бакалавра. Серед випускників з освітньо-кваліфікаційним рівнем магістр майже 38 % мали освіту за напрямом підготовки “економіка, комерція та підприємництво”, 12 % – здобули освіту за напрямом “природні науки”, 8 % – за напрямом “право”. Станом на 1 жовтня 2015 року на одну вакансію в середньому по Україні претендувало 10 безробітних (станом на 1 жовтня 2014 року – 8 осіб).

Молодь є найбільш уразливою та соціально незахищеною категорією населення. Через відсутність достатнього практичного досвіду, правових та професійних знань, а часто і моральної невідповідності до конкуренції на ринку праці реалізувати своє право на працю молодим громадянам сьогодні стає дуже складно. Щороку ВНЗ випускають молодих спеціалістів, переважна більшість з яких залишаються з проблемою працевлаштування віч-на-віч. Однією з визначальних проблем наявної системи освіти є невідповідність рівня спеціалістів, що їх випускають ВНЗ, потребам суспільства, динаміці його розвитку. Ринок праці є нестабільним, зазнає коливань, через що ВНЗ не завжди своєчасно та відповідно реагують на дані зміни. Для сучасної системи освіти характерні такі проблеми:

невідповідність пропонованих ВНЗ спеціальностей та спеціалізацій потребам ринку праці;

невідповідність рівня кваліфікації випускників вимогам роботодавців;

відсутність у молодих спеціалістів практичних навичок за набутою спеціальністю;

відсутність системи розподілу випускників, що забезпечувала б їх гарантоване працевлаштування, трудову адаптацію та соціальні гарантії;

недостатній рівень професійної кваліфікації викладацького складу;

нерівномірний розподіл потенціалу ВНЗ за регіонами.

У попередні роки роботодавці цілеспрямовано працювали над програмами працевлаштування студентів і випускників ВНЗ. У молодих випускниках (до 25 років) бачили перспективи для компанії, та й платити їм можна було менше, ніж досвідченим фахівцям. Те, що відбувається зараз, можна назвати процесом природного відбору. Організації націлені перш за все не на перспективу, а на те, щоб вижити сьогодні. Тому більший інтерес приділяється фахівцям старше 35 років. Як правило, вони об'єктивно сприймають себе, обтяжені соціальними зобов'язаннями (повинні годувати сім'ю), а значить, відповідальніше ставляться до роботи. Крім того, вони можуть тверезо оцінювати вартість і якість своєї праці. Ще один пласт, що має більше шансів для працевлаштування – фахівці старше 45 років, які, як правило, готові працювати за меншу заробітну плату. Роботодавець отримує подвійну вигоду: платить менше, а віддачі більше, оскільки людина у віці досвідченіша. Дані дослідження підкріплені офіційними даними, які надані Державною службою статистики України щодо рівня зайнятості та безробіття населення за віковими групами. Із вищезазначеного можна зробити висновок, що велика частина трудових ресурсів серед молоді не використовується на ринку праці. Попри високу освіченість та освоєння новітніх технологій молодими фахівцями роботодавці надають перевагу старшому поколінню, яке має досвід роботи.

Становище випускників на ринку праці в сучасних умовах визначається переважанням пропозиції та попитом на робочу силу.

Для того щоб визначити, які саме кроки потрібно здійснити для підвищення конкурентоспроможності майбутніх фахівців, слід з'ясувати рівень відповідності підготовки випускників ВНЗ вимогам роботодавців. Пріоритети сучасного роботодавця при прийомі на роботу випускників ВНЗ розподіляються так:

1. Попередній досвід роботи. Як найважливішу вимогу його необхідність відмітили $\frac{3}{4}$ роботодавців, решта відзначили, що це важливо, хоча і не першочергово.

2. Особисті враження під час співбесіди. Їх важливість як першочерговий критерій оцінки кандидата зазначили $\frac{2}{3}$ роботодавців, а маловажливим назвали особисті враження лише 5 експертів.

3. Набута освіта. До першочергових характеристик її віднесла половина роботодавців, ще чверть – до важливих.

4. Рекомендації кандидатів. Як важливий пріоритет наявність рекомендацій відмітили чверть опитаних, і майже половина – як те, що беруть до уваги у другу чергу.

5. Знання та навички кандидатів. На досвід стажування або знання іноземних мов орієнтуються як на вагомий критерій приблизно половина роботодавців. Участь молоді у різних конкурсах впливає на оцінку кандидатів незначною мірою.

Отже, на думку роботодавців, які виступали експертами, загальний портрет бажаного кандидата виглядає так: випускник, який має попередній досвід роботи або хоча б стажування, справляє гарне враження, здобув непогану освіту (бажано знання іноземної мови) та має рекомендації. Загальна оцінка роботодавців щодо якості підготовки фахівців українськими ВНЗ має суперечливий характер. Половину опитаних оцінка переважно задовольняє, решта залишається незадоволеними або вагається з оцінкою. Тому самі студенти повинні бути небайдужими до своєї професії і постійно удосконалювати рівень своїх як теоретичних, так і практичних знань.

Можливими шляхами розв'язання проблеми працевлаштування молоді, на нашу думку, можна вважати:

проведення на регіональному рівні маркетингових досліджень ринку праці щодо визначення пропозиції та попиту на робочу силу з метою складання програм зайнятості;

проведення профорієнтаційної роботи серед випускників навчальних закладів;

участь випускників у інноваційних програмах підвищення рівня свої знань;

спрямованість навчання ВЗН не тільки на теоретичне вивчення, але і на практичні аспекти;

запровадження інноваційних технологій, забезпечення підвищення продуктивності праці;

удосконалення та забезпечення розвитку системи вищої освіти.

МОЛОДЬ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ

А. В. Галімов

У ході становлення й зміцнення України як незалежної держави відбулися суттєві зміни, насамперед, у формах власності, політичній організації та соціокультурній структурі суспільства, стосунках між особистістю і суспільством, в ідеології та суспільній психології, соціокультурних орієнтаціях людей, особливо молоді.

Ці зміни не завжди вписуються в усталені ціннісні схеми, нерідко суперечать традиційним уявленням і звичним способам життя. Їх беззастережне, активне й творче сприйняття прогресивною частиною українського суспільства межує з певною розгубленістю тих, хто звик жити за усталеними нормами та життєвими стереотипами. У “ножицях” цієї суперечності перебуває молодь. Інноваційні форми цінностей вона сприймає далеко не однозначно. І хоча переважна більшість молоді віддає перевагу прогресивним перетворенням, частка тих, хто ставиться до них з сумнівом, залишається все ще досить помітною.

Молодь перебуває у безперервних пошуках або ж украй негативно ставиться до всього того, що не допомогло їм батькам забезпечити добробут, комфорт і безпечне, соціально захищене існування. “Розмитими”, зокрема, є суспільні орієнтації молоді стосовно майбутнього політичного устрою, моральних пріоритетів.

Ціннісні орієнтації лежать в основі світогляду молодої людини, її моральних, політичних, естетичних переконань і смаків, визначають її поведінку. Вони є важливим елементом внутрішньої структури особистості, закріплені життєвим досвідом індивіда, усією сукупністю його переживань.

Для молодої людини характерним також є бажання самовизначення, самоутвердження, намагання знайти оптимальну відповідь на питання “як далі жити”, “у чому щастя людини” та на багато інших подібних запитань.

Разом з тим чіткої орієнтації у життєвих цінностях переважна більшість молоді – курсантів та студентів – поки що не має. Зокрема, відчувається дискомфорт між перспективою обраної професії, суспільними “запитами” на неї, вірніше відсутністю таких запитів з одного боку, і своїми нахилами, здібностями, уявленнями тощо – з іншого. Ускладнює ситуацію вибору цінностей для сучасної молоді наявність атмосфери руйнування усталеної системи ідеалів, відчуттів, орієнтацій і необхідності залучатися до нової системи світоглядних, етичних, політичних цінностей.

Процес освіти для студентів та курсантів повинен стати як причетність його до всього проблемного, що є в суспільстві. А діяльність освітніх закладів повинна бути інтегрованою з діяльністю інших суспільних інституцій в цьому напрямі. Одним з основних завдань вищих навчальних закладів вбачаємо у формуванні мотивації на ефективний соціально-психологічний і фізичний розвиток, вихованні національної самосвідомості.

Вища освіта є завершальним етапом конституційованих форм навчання. Такою самою вона має виступати і в контексті реалізації культуротворчої функції, формуванні культурно-національної людини, яка повинна орієнтуватися в специфіці українського культурного поля, в історії, традиціях, установлених способах поведінки українства. Молоді люди – курсанти, студенти – зобов’язані знати основи інтелектуальних, наукових, загалом духовних досягнень нашого народу в контексті цивілізаційного поступу. Таким чином буде формуватися не просто представник українського народу, а носій певної культури, трансформатор українського з усіма його достоїнствами і проблемними рисами.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ У ПРИКОРДОННІЙ СФЕРІ

В. Л. Зьолка

Одним з важливих складників системи забезпечення охорони національних інтересів України є реалізація національних інтересів у прикордонній сфері, метою якої є гарантування суверенітету, незалежності та територіальної цілісності України. Зазначене є основним завданням Української держави, що обумовлює створення сприятливих умов для функціонування національної економіки, зміцнення демократичних інститутів громадянського суспільства, підтримання міжнародних зв'язків, забезпечення захищеності життєво важливих цінностей Українського народу.

Система охорони національних інтересів України у прикордонній сфері створюється і розвивається відповідно до норм Конституції України, які закріплюють концептуальні положення охорони національних інтересів України в усіх сферах її існування, а також Закону України “Про основи національної безпеки України” та Стратегії національної безпеки України. Ці документи враховують основні положення міжнародних договорів і угод, ратифікованих Україною, які стосуються її національної безпеки та захисту національних інтересів. Крім того, закони конститутивного напрямку визначають важливі положення щодо забезпечення безпеки у прикордонній сфері (“Про державний кордон України”, “Про прикордонний контроль”, “Про оборону України”, “Про державну таємницю”, “Про Державну прикордонну службу”, “Про Збройні Сили України”, “Про Службу безпеки України” тощо). У структурі нормативно-правової бази забезпечення національних інтересів України у прикордонній сфері особливе місце посідають укази та розпорядження Президента України, а також постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України. Ці нормативні акти видаються з метою конкретизації та підвищення

якості вирішення завдань забезпечення охорони національних інтересів України у прикордонній сфері.

Основним суб'єктом охорони національних інтересів у прикордонній сфері є Державна прикордонна служба України, діяльність якої спрямована на охорону державного кордону, контрольованих прикордонних районів, її внутрішніх вод, територіального моря та виключної (морської) економічної зони. За даними Державної прикордонної служби України, тільки у 2015 році службою було виявлено майже 2 тис. злочинів та 53,8 тис. адміністративних правопорушень, з них 1,939 тис. порушень порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї; накладено штрафів на загальну суму понад 28 млн грн; 45, 8 тис. осіб було відмовлено в пропуску через державний кордон; затримано 1,8 тис. осіб за незаконне перетинання державного кордону, крім цього, 13,7 тис. потенційних нелегалів не пропущено в Україну; прийнято 831 рішення про примусове повернення та примусове видворення іноземців-правопорушників; виявлено під час незаконного переміщення через кордон: 932 од. зброї, 177 тис. боєприпасів, 218 кг наркотичних та психотропних речовин; припинено незаконне переміщення товарів та вантажів на загальну суму 723 млн грн, у тому числі в зоні АТО – на 302, на Кримському напрямі – 55 млн грн. Під час виконання завдань із захисту суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні, охорони територіального моря та внутрішніх вод Морською охороною оглянуто понад 1,5 тис. суден, з них 75 – затримано, накладено штрафів та відшкодовано збитків на 332 тис. грн. Треба також зауважити, що у результаті бойових зіткнень на Сході України життя віддали 67 прикордонників.

Вищевикладене свідчить, що події світового значення та зміни політичного характеру, які відбулися за останні два роки в Україні, суттєво вплинули на концепцію охорони національних інтересів України у прикордонній сфері і викликали необхідність оновлення фундаментальних правових інститутів. Проблеми, пов'язані із загостренням воєнно-політичної обстановки на сході України та окупацією Автономної республіки Крим, вимагають налагодження ефек-

тивного та системного публічного управління, радикальних змін ідеологічних настанов, активізації нормотворчої діяльності. Нагальним стає переосмислення концептуальних засад побудови правових інститутів з урахуванням вимог сьогодення, приведення їх у відповідність до сучасних потреб суспільства та держави. Не виключенням є інститут охорони національних інтересів у прикордонній сфері, який потребує розроблення концептуальних засад. По-перше, щодо законодавчого забезпечення відповідно до європейських стандартів. По-друге, щодо визначення місця даного інституту в системі публічного управління та вітчизняного права. По-третє, щодо реалізації конституційних прав і свобод громадян, створення умов для комфортного перетинання державного кордону. По-четверте, створення ефективної системи забезпечення національних інтересів України у прикордонній сфері, що сприятиме розвитку особистості, суспільства і держави. По-п'яте – розбудова державного кордону в такому вигляді, який відповідатиме змінам у житті суспільства, будівництво державного кордону та його інфраструктури відповідно до європейських стандартів з урахуванням українських реалій. По-шосте, забезпечення суверенітету, територіальної цілісності України, її суверенних прав і юрисдикції, створення сприятливих умов для розвитку міжнародних та міждержавних зв'язків і взаємовигідного прикордонного співробітництва. По-сьоме, розроблення ефективної системи державного примусу, здатного функціонувати в сучасних умовах. По-восьме, закріплення й чітке розмежування завдань і функцій державних органів та громадських організацій щодо захисту національних інтересів держави у прикордонному просторі, а також виконання міжнародних зобов'язань щодо забезпечення безпеки у прикордонній сфері та створення дієвих механізмів взаємодії. По-дев'яте, розроблення засобів щодо підвищення загального рівня професіоналізму фахівців Держприкордонслужби та інших структур, відповідальних за безпеку у прикордонній сфері. По-десяте, вироблення концептуальних засад щодо боротьби з корупцією у правохоронній та безпековій сфері.

ОСНОВНІ НАПРЯМИ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МОЛОДШОГО ПЕРСОНАЛУ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Д. М. Коцєруба

Н. М. Ринденко

Сучасний етап розвитку Державної прикордонної служби України відбувається у складній динамічній обстановці, в умовах сепаратистських виявів на Сході України, анексії Криму, проведення антитерористичної операції, підвищення активності міжнародного тероризму, незаконної міграції та контрабандної діяльності. У зв'язку з цим суттєво підвищуються вимоги до підготовки фахівців з охорони кордону. Від них вимагаються не лише високі фахові знання і практичні навички у сфері охорони державного кордону, військової справи, але й розвинуті морально-етичні, патріотичні якості, висока моральна і психологічна стійкість. Отже, успішне вирішення завдань з охорони кордону, особливо в умовах надзвичайно напруженої ситуації на кордоні, залежить не тільки від якісної професійної, але і від морально-психологічної підготовки прикордонників.

У Навчальному центрі підготовки молодших спеціалістів морально-психологічна підготовка здійснюється на усіх етапах підготовки молодшого персоналу прикордонного відомства, узгоджується із завданнями, що стоять перед прикордонними підрозділами і спрямована на формування у прикордонників необхідних етичних і морально-психологічних якостей. Відповідальність за підготовку покладено на цикл морально-психологічного забезпечення та гуманітарних дисциплін. Морально-психологічна підготовка молодшого персоналу є переважно практичною, насиченою дискусіями, проблемними ситуаціями, рольовими іграми, елементами тренінгу, навчальними проектами.

Одним із надзвичайно важливих напрямів морально-психологічної підготовки є патріотичне виховання майбутніх прикордонників. У процесі вивчення навчального предмета “Патріотизм та ідеологія Української Держави” основна увага зосереджена на ідеологічному складнику, позитивних прикладах дій прикордонників, мужності, самовідданості та високого професіоналізму під час виконання службових завдань; активному пропагуванні шанобливого ставлення до національної символіки, державних та відомчих символів, любові до рідної країни, її історії, культури, традицій; глибокої шани до державної мови за безумовної поваги до мов, традицій та звичаїв інших народів; зміцненні національно-патріотичних переконань, ціннісних орієнтацій, усвідомленні громадянського обов’язку та зміцненні якостей патріота України незалежно від політичних поглядів, етнічного походження, релігійної належності, соціального стану.

Іншим не менш важливим напрямом морально-психологічної підготовки молодшого персоналу є формування професійно-психологічної підготовленості прикордонника. Під час викладання навчального предмета “Психологічна підготовка до діяльності в особливих умовах” застосовується технологія соціально-психологічного тренінгу, спрямованого на формування у прикордонників психологічної стійкості щодо впливу характерних для оперативно-службової діяльності психотравмувальних чинників; оволодіння основними навичками саморегуляції, прийомами подолання стресу і попередження паніки, екстреної психологічної допомоги та самопомоги у будь-яких несприятливих умовах; протистояння психологічному тиску і провокативним діям; оволодіння психологічними прийомами виявлення правопорушників за зовнішніми ознаками та поведінкою; розвиток комунікативних навичок і навичок ефективної взаємодії.

Ще одним з напрямів морально-психологічної підготовки молодшого персоналу є морально-етичне виховання прикордонників. Зміст навчальних предметів “Етика. Відомчі стандарти Державної прикордонної служби” та “Основи ділового спілкування” спрямований на ознайомлення курсантів з основами професійної (у тому чис-

лі корпоративної) етики, правової культури; на виховання глибокої поваги до закону, високої моральної свідомості, гуманності, неупередженості, почуття обов'язку, принциповості та незалежності у забезпеченні прав, свобод і законних інтересів особистості; на створення атмосфери нетерпимості до виявів корупції та до будь-якого іншого порушення закону у професійній діяльності; підвищення культури спілкування прикордонників з особами, що перетинають державний кордон України, місцевим населенням, із представниками засобів масової інформації; ознайомлення з особливостями крос-культурної комунікації; складання та оформлення службової документації.

Отже, морально-психологічна підготовка є необхідним складником, частиною професійної підготовки фахівця з охорони кордону, яка поєднує навчання і виховання. Від ступеня підготовленості прикордонника залежить його ставлення до професійної діяльності, до інших людей і до самого себе. Вона є своєрідною гарантією ефективного виконання прикордонником своїх професійних обов'язків за будь-яких обставин.

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ПРИКОРДОННОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Д. А. Купрієнко

Сучасна система прикордонної безпеки (ПБ) повинна бути гнучкою та адаптивною, тобто оперативно змінюватися залежно від зовнішніх і внутрішніх факторів. При цьому обов'язковою умовою забезпечення (гарантування) ПБ є реальне сприйняття обстановки, правильна класифікація національних інтересів, оцінка загроз і ризиків у прикордонній сфері [1]. Формуванню таких властивостей у контексті розвитку системи ПБ сприятиме встановлення закономірностей, які можуть бути виявлені на основі історичного досвіду забезпечення ПБ, а також прогнозування їх на майбутнє.

Найбільш вагомий вклад у дослідження історії формування, розвитку державного кордону (ДК) та Прикордонних військ України належить ученому М. І. Кабачинському [2]. Етапи становлення, проблеми і перспективи ПБ України систематизовані вченим М. М. Литвиним у роботі [1]. Ґрунтуючись на їх науковому доробку, аналізі прийняття та впровадження нормативно-правових актів, концепцій та програм стратегічного значення у сфері ПБ (ознака планування), а також враховуючи мінливість безпекового середовища, що призводить до змін (ознака розвитку), процес формування та розвитку системи ПБ можна умовно поділити на п'ять періодів, а саме: перший – 1991–1993 рр. (за ознакою планування та розвитку); другий – 1994–1999 рр. (за ознакою планування та розвитку); третій – 2000–2005 рр. (за ознакою планування), 2000 р. – липень 2003 р. (за ознакою розвитку); четвертий – 2006–2015 рр. (за ознакою планування), серпень 2003–2013 рр. (за ознакою розвитку); п'ятий – 2016–2020 рр. (за ознакою планування), 2014–2020 рр. (за ознакою розвитку). Результати ретроспективного аналізу дозволили встановити такі основні тенденції формування та розвитку системи ПБ:

1. З набуттям Україною незалежності її прикордонна політика спрямовувалася на забезпечення територіальної цілісності, створення власної системи ПБ, організацію охорони ДК по всьому периметру та охорони виключної (морської) економічної зони.

2. На формування системи ПБ впливала низка чинників, серед яких: розташування України на сході об'єднаної Європи та проходження через її територію міжнародних транспортних коридорів; наявність “заморожених” конфліктів у регіонах, що межують з Україною; нерегульована міграція та контрабандна діяльність, які набували організованого транснаціонального і транскордонного характеру; відсутність будь-якої прикордонної інфраструктури на двох третинах ДК (більше 4,5 тис. км), які не були визначені в договірно-правовому відношенні й не охоронялися, потреба у значних ресурсах для розбудови ДК тощо.

3. Із часом підвищується функціональна складність прикордонної інституції у напрямі: мілітарна – правоохоронна – правоохоронно-мілітарна.

4. Зростає рівень інтегрованості суб'єктів забезпечення ПБ в тій послідовності: більш уособлена діяльність Прикордонних військ із забезпечення ПБ – діяльність із забезпечення ПБ суб'єктами у межах воєнної організації держави – діяльність із забезпечення ПБ суб'єктами сектору безпеки і оборони та інтегрованого управління кордонами.

5. Підвищується увага до потреби балансування життєво-важливих інтересів у прикордонній сфері у напрямі від суто державних до суспільних потреб, а саме: протидія загрозам державі – протидія загрозам національній безпеці на ДК, створення умов для законної діяльності та подорожування осіб здебільшого на національному рівні – протидія загрозам, створення умов для законної транснаціональної і транскордонної діяльності.

6. Підвищується спроможність системи забезпечення ПБ протидіяти актуальним загрозам: збройним конфліктам на ДК, контрабанді зброї, трафіку наркотиків, нерегульованій міграції, незаконному видобутку та розкраданню національних багатств тощо.

7. Процес формування та розвитку системи ПБ забезпечується комплексом заходів щодо законодавчого та нормативного регулювання; договірно-правового оформлення ДК; укладання міжнародних договорів та угод; розвитку прикордонної інституції тощо.

8. Стратегічні напрями забезпечення ПБ визначаються на найвищому державному рівні в рамках документів стратегічного планування національної безпеки, зокрема, Комплексного огляду та Концепції розвитку сектора безпеки і оборони, Стратегії національної безпеки, Воєнної доктрини, Концептуальних засад реформування системи правоохоронних органів, Концепції реформування кримінальної юстиції України, Концепції інтегрованого управління кордонами та ін. При цьому ініціатором змін та координатором їх запровадження, як правило, є прикордонне відомство.

9. При формуванні підходів до розвитку системи ПБ доцільно враховувати досвід країн – нових членів ЄС стосовно підготовки до вступу в ЄС та приєднання до Шенгенської угоди. Разом із тим система ПБ ЄС також перебуває у стані реформування, що обумовлено зростанням загроз терористичного та міграційного характеру. Тому імплементацію пропонованих європейських підходів слід проводити виважено, з урахуванням прогнозованих змін, а також стану безпечового середовища України.

Список використаної літератури

1. Литвин М. М. Прикордонна безпека України : етапи становлення, проблеми і перспективи / М. М. Литвин // щокв. наук. зб. / Рада нац. безпеки і оборони України, Ін-т пробл. нац. безпеки ; редкол. : Горбулін В. П. (голов. ред.). – К., 2008. – № 1/2 (20/21). – С. 41–46.

2. Кабачинський М. І. Становлення та розбудова Прикордонних військ України в 1991–2003 рр. : історичний аспект : дис. ... д-ра іст. наук : 07.00.01 / М. І. Кабачинський ; Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. – Чернівці, 2006. – 586 с.

**ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ІНЖЕНЕРНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БОЄЗДАТНОСТІ ОРГАНІВ
І ПІДРОЗДІЛІВ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ
СЛУЖБИ УКРАЇНИ З ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ
ІЗ ЗАХИСТУ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ УКРАЇНИ
ТА УЗАГАЛЬНЕНИЙ ДОСВІД ЇХ ВИРІШЕННЯ**

О. В. Нещадін

Ю. О. Фтемов

Україна втягнута у штучно створений збройний конфлікт на її східній території. У сучасних умовах забезпечити захист державного кордону з боку диверсійно-розвідувальних сил та незаконних збройних формувань неможливо без усебічного забезпечення, тим більше, без такого його важливого виду, як інженерне забезпечення.

Аналіз організації виконання деяких основних завдань інженерного забезпечення дій тактичного угруповання (ТУ) “Кордон” в антитерористичній операції показав низку типових проблемних питань і позитивний досвід їх вирішення.

Фортифікаційне обладнання позицій і районів. Основною метою фортифікаційного обладнання позицій і районів є забезпечення ефективного застосування вогневих засобів та захисту особового складу, техніки від засобів ураження незаконних збройних формувань. У цьому напрямі проблемним питанням була відсутність металевих конструкцій промислового виробництва (типу комплектів хвилястої сталі КВС-А або -У); лісоматеріалів та будівельних матеріалів тощо.

Прикладами позитивного вирішення даних питань по сектору “М”, де керівництвом ТУ “Кордон” для фортифікаційного обладнання позицій прикордонних підрозділів було організовано залучення сил та засобів місцевої інфраструктури м. Маріуполя (металургійний завод ім. Ілліча та морський порт), завдяки чому вдалося пришвид-

шити час обладнання та підвищити надійність фортифікаційних споруд, є таке:

для виконання заходів фортифікаційного обладнання позицій, блокпостів наряду зі штатною військовою технікою була залучена бульдозерна, екскаваторна та грейдерна техніка м. Маріуполь;

в умовах дефіциту місцевих лісоматеріалів керівниками міста (із заводу ім. Ілліча) було організовано накриття (укриття) бліндажів, вогневих точок, сховищ “слябами” – металевими плитами;

для покращення умов розміщення прикордонних підрозділів маріупольським морським портом було проведено переобладнання списаних морських контейнерів з подальшим їх установам у котловани та обвалуванням;

завдяки допомозі усіх регіональних управлінь матеріалами було виконано роботи з посилення надійності фортифікаційних споруд, їх оздоблення плитами OSB та дерев’яними дошками.

Одним із основних завдань фортифікаційного обладнання було обладнання блокпостів. Для обмеження швидкості руху транспорту на ділянці блокпоста на проїжджій частині дороги встановлювали бар’єри з бетонних блоків у шаховому порядку через 10–15 м. У межах блокпоста з обох боків встановлювали шлагбаум із попереджувальним знаком (на небезпечних ділянках перед засобами обмеження швидкості влаштовували мінні шлагбауми). Біля шлагбаумів обладнували вогневу закриту споруду, укриття для чергових контролерів. Для вогневого прикриття з обох боків дороги обладнували кулеметні вогневі споруди закритого типу або окопи для чергових вогневих засобів (БТР, БМП). Для захисту та відпочинку особового складу блокпоста обладнували 1–2 бліндажі збільшеної площі для розміщення побутового обладнання та місць для відпочинку лежачи на весь особовий склад.

Разом з тим у фортифікаційному обладнанні допускалися і певні прорахунки, які необхідно було усувати, а саме:

накриття деяких бліндажів здійснювалось стельовими залізобетонними плитами, які в подальшому могли зламатися від власної ваги та ваги ґрунту;

не завжди вчасно вживалися заходи щодо повного обвалування бетонних конструкцій (вогневих точок з блоків) мішками з ґрунтом; у створенні споруд з мішків з ґрунтом використовувалися звичайні мішки (стандартних мішків типу БЗМ-57, КБМ не було в наявності), які за певних кліматичних умов (дощ, вітер, сонце і т. п.) дуже швидко приходили в непридатний стан та ставали демаскувальною ознакою.

Інженерні заходи з маскуванню. Для прихованості дій підрозділів виконувались заходи: індивідуального маскуванню, сезонного деформувального фарбуванню техніки, застосуванню табельних засобів маскуванню під фон місцевості за допомогою підручних матеріалів. Поряд з цим проблемним було невивачання маскувальних комплектів, відсутність макетів озброєння та техніки. Крім того, наявні табельні засоби маскуванню спроможні маскувати тільки від оптичних засобів. Тому рекомендується до використання маскувальний комплект “Контраст”, який прийнятий на озброєння ЗС України як сучасний прототип маскувальних засобів.

Організація добування, очищення води. Забезпечення прикордонних підрозділів ТУ “Кордон” водою було покращено за рахунок постачання бутильованої води (не менше 1,5 літра мінеральної води на добу для 1 військовослужбовця). Разом з тим доцільно було б ще передбачати порядок забезпечення індивідуальними засобами фільтрування води, а в деяких випадках і обладнання пунктів водопостачання на штатних засобах очищення води з ТУФ-200, МШК-15, ВФС-2,5.

Шлях вирішення проблеми очевидний – засоби інженерного озброєння потребують оновлення та модернізації для подальшого забезпечення ними органів охорони (забезпечення) Державної прикордонної служби України.

РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ У ЛІКВІДАЦІЇ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ І ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОБОРОНИ НА СХОДІ УКРАЇНИ

Є. М. Патрик

Національна гвардія України робила перші кроки разом з нашою незалежною державою, першою серед інших військових формувань стала під синьо-жовтий прапор і присягнула на вірність українському народові. Сьогодні гвардія – цінна школа життя і гарту, школа мужності, високої громадської позиції і патріотизму.

Національна гвардія України – це високоорганізована, дисциплінована, професійно підготовлена, ідейно загартована військова структура, яка завжди готова до самопожертви в ім'я незалежності України, її територіальної цілісності, а також виконання у скрутний час свого обов'язку щодо захисту життя та людської гідності громадян України.

У першому розділі нашого дослідження “Призначення та завдання Національної гвардії України” розглянуто нормативно-правові засади:

створення Національної гвардії України у березні 2014 року;

участь Національної гвардії України у взаємодії з правоохоронними органами, Збройними Силами України та іншими формуваннями у відсічі збройній агресії проти України та ліквідації збройного конфлікту шляхом ведення воєнних (бойових) дій, а також у виконанні завдань територіальної оборони.

Далі наведено основні функції Національної гвардії України. Національна гвардія України у своїй діяльності керується Конституцією України, іншими законами України, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, актами Президента України і Кабінету Міністрів України, а також виданими відповідно до них нормативно-правовими актами Міністерства внутрішніх справ України, іншими нормативно-правовими актами.

У другому розділі “Формування підрозділів Національної гвардії України”, подано принципи комплектування особовим складом підрозділів Національної гвардії України та наведені приклади формування добровольчих підрозділів НГУ.

У третьому розділі “Провідна роль Національної гвардії України в антитерористичній операції (АТО) на Сході України” визначається спрямованість заходів АТО, а також указується на провідну роль Національної гвардії в АТО на сході України.

Причиною початку АТО в Україні 13 квітня 2014 року в. о. Президента і спікер Верховної Ради Олександр Турчинов назвав активізацію діяльності терористичних формувань і російських спецслужб на сході України.

У висновках, на основі матеріалу, наведеного у роботі, вказується, що Національна гвардія України під час залучення в АТО на Сході України здобула досвід і професіоналізм.

Мужність і героїзм особового складу Національної гвардії України оцінили належним чином не лише український народ і наші друзі, але й вороги.

Список літератури

Про боротьбу з тероризмом : Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2003. – № 25. – Ст. 180 із наступними змінами.

Про Національну гвардію України : Закон України від 13.03.2014 № 876-VII // Відомості Верховної Ради. – 2014. – № 17. – Ст. 594.

Про затвердження Положення про військові частини і підрозділи з охорони громадського порядку Національної гвардії України : наказ МВС України від 16.06.2014 № 567.

Про затвердження Положення про військові частини оперативного призначення Національної гвардії України : наказ МВС України від 16.06.2014 № 566.

Про затвердження Положення про військові частини і підрозділи з охорони важливих державних об'єктів та спеціальних вантажів Національної гвардії України : наказ МВС України від 03.07.2014 № 625.

Про затвердження Положення про підрозділи (загони) спеціального призначення Національної гвардії України : наказ МВС України від 09.07.2014 № 651.

Про затвердження Положення про орган військового управління оперативно-територіального об'єднання Національної гвардії України : наказ МВС України від 16.07.2014 № 681.

Брехуненко В. "Братня" навала. Війни Росії проти України XII-XXI ст. / В. Брехуненко, В. Ковальчук, М. Ковальчук, В. Корнієнко; за заг. ред. В. Брехуненка; НАН України. Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. - К., 2016. - 248 с.

Савочкіна Д. О. Принципи діяльності Національної гвардії України / Д. О. Савочкіна // Науковий вісник Херсонського державного університету. - 2014. - Вип. 2. - Т. 3. - С. 154-160.

Тарас Возняк. Геополітичні аспекти війни в Україні / Тарас Возняк. - Львів : Незалежний культурологічний журнал "І", 2015.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЩОДО ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ГАРАНТІЙ УЧАСНИКІВ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ

І. В. Польовий

Уже третій рік на сході України продовжується так звана антитерористична операція (далі – АТО), яку вже звично називають війною. За цей час вона набувала різних рівнів критичності: від напруженої тиші до повномасштабних, маневрених та позиційних бойових дій з “котлами”, осадами та штурмами. Тернистим шляхом віддання військового обов’язку Батьківщині пройшли тисячі наших співвітчизників, багато хто жертвуючи своїм здоров’ям та життям. В АТО брали та беруть участь військовослужбовці та працівники Збройних Сил, Національної гвардії, СБУ, Служби зовнішньої розвідки, Держприкордонслужби, Держспецтрансслужби, Управління державної охорони, Держспецзв’язку, ДСНС, ДПтС, інших військових формувань.

За виконання поставлених завдань держава надає своїм захисникам чималий пакет соціальних гарантій, ключовим моментом отримання яких є статус учасника бойових дій. Присвоєння статусу УБД стало першим проблемним питанням, на самому початку механізм отримання статусу потребував редагування та проведення паралелей АТО – бойові дії. На сьогодні це вже не бар’єр, процес спрощений та доведений до ладу, та це залишиться прецедентом недосвідченості у подібних питаннях.

Щодо соціальних гарантій загалом, проблеми виникають, питання постають нарівні з ними. Хочемо навести як приклад основний перелік проблемних питань:

право на отримання грошового забезпечення, у тому числі на отримання надбавки за виконання особливо важливих завдань та на отримання одноразової грошової допомоги, яка виплачується на день демобілізації. Учасники АТО мають право отримувати грошове забезпечення в повному обсязі, з урахуванням всіх надбавок та премій, на рівні військовослужбовців контрактної служби (відповід-

но до посад та військових звань), а не на рівні військовослужбовців строкової служби, як передбачалося раніше;

право на збереження місця роботи, посади, середнього заробітку, розміру пенсій. Згідно з частиною другою третьої статті 39 Закону України “Про військовий обов’язок і військову службу” за громадянами України, які проходять військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, але не більше одного року, зберігаються місце роботи (посада), середній заробіток на підприємстві, в установі, організації, незалежно від підпорядкування та форм власності;

право на позачергові військові звання незалежно від займаної посади та строків служби. З метою заохочення військовослужбовців, які залучаються до проведення АТО, Президентом України 19 травня 2014 року видано Указ № 480, згідно з яким, зокрема, Міністерству оборони України дозволено під час проведення антитерористичної операції присвоювати в порядку заохочення військовослужбовцям – учасникам антитерористичної операції чергові військові звання до полковника (капітана 1 рангу) включно незалежно від займаної посади та строків вислуги у відповідному званні;

право на безоплатне медичне обслуговування. Учасникам бойових дій згідно зі статтею 12 Закону України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту” надаються понад 20 різних видів пільг;

право на відпустку, у тому числі академічну, на час проходження військової служби в особливий період.

75-процентна знижка квартирної плати та вартості комунальних послуг; позачергове встановлення на пільгових умовах квартирних телефонів;

безоплатний проїзд усіма видами міського пасажирського транспорту;

першочергове забезпечення житловою площею, відведення земельних ділянок, позики на будівництво;

переважне право на укладення контракту на проходження військової служби;

право на звільнення з військової служби під час проведення мобілізації;

право на виплату одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті) військовослужбовця або втрати працездатності. Допомога на поховання у розмірі 500 грн;

право на звільнення від штрафних санкцій, пені, ненарахування процентів за користування кредитом;

гарантії соціального захисту членам сімей військовослужбовців.

Проблемність правового забезпечення надання соціальних гарантій, неповний перелік яких подано вище, полягає, насамперед, в непристосованості законодавства та чиновників до умов і наслідків особливого періоду, в деяких випадках у небажанні пристосовуватися та в постійно виникаючих прогалинах, на заповнення яких потрібен час. Та час йде, коректури вносяться, відбуваються зміни, в яких вбачається позитивна перспектива, але постійно тліючий конфлікт на сході нашої країни не дає можливості хоч якось прогнозувати навіть завтрашній день. А бажання держави розвиватись паралельно з незакінченими бойовими діями на її території лише створює умови для збільшення кількості проблемних питань у різних сферах діяльності.

Список літератури

1. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту : Закон України від 22.10.1993 № 3551-ХІІ (зі змінами) // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 45
2. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР (зі змінами) // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
3. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 15. – Ст. 190.
4. Про боротьбу з тероризмом : Закон України від 20.03.2003 № 638-IV (зі змінами) // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 25. – Ст. 180.

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД РЕФОРМУВАННЯ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Г. С. Стрельнікова

На сьогодні проблема розвитку України як високорозвиненої, європейської держави є надзвичайно актуальною. У конкретному випадку це стосується правоохоронних органів нашої держави і пояснюється тим, що правоохоронні органи є важливим регулятором при здійсненні державою своїх управлінських функцій, які потребують реформування у першу чергу.

Реформування правоохоронної системи України повинно бути засноване на вже вивченій зарубіжній практиці щодо якісно нового результату функціонування органу державної влади – поліції. Тому нами досліджуються характерні особливості реформування правоохоронної системи зарубіжних країн, які досягли успіху, а саме: Грузії, Естонії, Литви, Польщі, Республіки Білорусь, Франції та ін.

Великий тлумачний словник сучасної української мови визначає поняття “поліція” як систему особливих органів державного управління для охорони наявного ладу і встановленого порядку [1, с. 850].

На думку німецького мислителя Г. Гегеля, обов'язками кожного поліцейського є: знищення небезпек та неосмислених дій, які посягають на громадський спокій та безпеку; спостереження за підозрілими особами, можливо, потенційними злочинцями, та виявлення їх; під час винесення рішення справедливі та законні дії, оскільки головною метою, як вважав Гегель, є щастя громадян тощо [2, с. 464].

Гегель був упевнений, що поліція, здійснюючи свої завдання та функції, може діяти дуже педантично й обмежувати щоденне життя людей, тому, як казав мислитель, потрібно встановити контроль над поліцією.

На його думку, для того щоб обмежити втручання поліції у так звану повсякденну діяльність громадян, останні повинні добросовісно виконувати закони держави, інакше людина не досягне своєї власної мети [2, с. 465].

Аналізуючи зарубіжний досвід реформування правоохоронних органів, можна побачити, що, наприклад, сучасна польська поліція – це обмундирована й озброєна формація, яка служить суспільству та призначена для охорони безпеки, а також підтримання публічної безпеки і порядку. Категорія “формація”, використана у законі для визначення сутності поліції, традиційно у польській мові стосується війська. Обмундирування й озброєність визнано першочерговими атрибутами поліції як органу виконавчої влади. Водночас поліцейська доктрина наголошує, що поліцейський зберігає усі свої повноваження та обов’язки у сфері охорони правопорядку також у випадках, коли перебуває без зброї та у цивільному одязі. Поняття “безпека” як мета діяльності поліції законодавцем використано двічі (“безпека людей” та “публічна безпека”), де безпека громадян однозначно розглядається як одне з основних завдань держави.

Про польську поліцію у матеріальному значенні йдеться тоді, коли орган займається охороною публічної безпеки та порядку, охороною від загроз для здоров’я, життя або інших правових цінностей, вживає заходи з метою попередження надзвичайних подій природного чи техногенного походження або усунення їх небезпечних для суспільства наслідків, незважаючи на те, якою є назва органу, уповноваженого на охорону суспільних благ. У функціональному значенні поліція може тлумачитися як реалізація певної функції чи завдання держави або ж як орган публічної адміністрації [3, с. 742, 743].

Загальновідомою на увесь світ є реформа правоохоронних органів у Грузії, яка почалась 2004 року, коли буквально за один день було звільнено десятки тисяч працівників ОВС, була повністю змінена система МВС, колишнім працівникам ОВС категорично заборонялося поновлюватися у системі, до поліції відбирали тільки кращих з претендентів, які пройшли екзамени, тестування та співбесіду. У процесі реформування правоохоронної системи Грузії працівникам поліції було збільшено заробітну платню майже у десять разів, почалася системна перебудова поліцейських частин. Тим самим питання щодо корупції та хабарництва просто зникли, оскільки попри все зазначене, була змінена міра покарань за злочини, вчинені посадовими

особами, – за дачу хабара посадовій особі передбачалося покарання близько 10 років позбавлення волі [4].

Реформування правоохоронної системи у Франції включає в себе об'єднання поліції та жандармерії в одне міністерство. Територіальні підрозділи виконують завдання з охорони громадського порядку та громадської безпеки на території Франції разом з поліцією [5, с. 67].

В Естонії основною філософією перетворення з міліції на поліцію у 1990-х роках стало чітке прагнення “переплавити” силову структуру на правоохоронну організацію, яка б обслуговувала інтереси громадян. Поліцейським вдалося забезпечити чи не найкращі умови для служби. Підвищилася зарплатня від 1 тисячі євро за місяць, та й інші складові соцпаketу є найліпшими з-поміж країн Балтії. Естонська поліція забезпечена досконалим технічним обладнанням. Відбулася оптимізація і скорочення префектур, упровадження програми “Електронна поліція”. Девізом такого етапу став вислів: “Менше керівництва, більше поліцейських” [6, с. 8, 9].

У Литві закон про поліцію був ухвалений 11 грудня 1990 року. Результатом його є знищення “паличкової” систем показників, що знизило градус корумпованості. Основою підготовки поліцейських стали чотири “стовпи”: патріотизм, неупередженість, нетерпимість до правопорушень і професіоналізм. Середня зарплатня поліського в країні становить 600-700 євро. Нова поліція в них була розроблена саме завдяки величезному бажанню самих громадян мати її [6, с. 8, 9].

Республіка Білорусь почала свій процес реформування правоохоронних органів з прийняття профільного нормативу – у липні 2007-го ухвалено закон “Про органи внутрішніх справ Республіки Білорусь”. Головною метою змін стало бажання звільнитися від невластивих функцій, а головним завданням поліції – пристосуватися до ситуації у країні, основна мета перетворень – не кардинальне ламання відомства, а конструктивне вдосконалення роботи. У Білорусії не збираються рубати з плеча, хоча є загроза надовго зав'язнути в повільних реформах і так і не змінити щось реально [7, с. 6, 7].

Оскільки поліцейський апарат на зарубіжній арені гідно реалізував себе у системі правоохоронних органів та успішно функціонує

в багатьох європейських державах, будемо сподіватися і ми, що ці зміни є передумовою процвітання нашої держави. Потрібно визнати, що нововведення вкрай необхідні нашій державі, бо сьогодні вона перебуває у переламному стані та потребує докорінних змін у системі МВС, тому доцільно було б реалізувати їх на самому високому рівні, дотримуючись вимог законодавства.

Список використаної літератури

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – К. : Ірпінь : ВТФ “Перун”, 2002. – 1440 с.
2. Ряшко В. І. Поліція в політико-правовій системі держави та суспільства у “філософії права” Гегеля / В. І. Ряшко, О. В. Ряшко // Науковий вісник ЛДУВС. – № 3(3). – 2013. – Ст. 460–469.
3. Проневич О. С. Роль і місце поліції в системі органів публічної адміністрації Польщі / О. С. Проневич // Форум права. – 2010. – № 4. – С. 741–747.
4. Стельмах О. Грузія. Досвід реформи правоохоронної системи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dozor.zt.ua/component/content/article/3-newsflash/456-grusia-dosvid-reformi-pravoohoronnoi-systemi>
5. Подоляка А. М. До питання щодо реформування системи ОВС / А. М. Подоляка // Право і суспільство. – № 5. – 2013. – Ст. 64–69.
6. Карпюк Г. Вікно на “кухню” чужих реформ / Г. Карпюк // Іменем Закону. – № 6 (5964). – 2015. – Ст. 8, 9.
7. Карпюк Г. Вікно на “кухню” чужих реформ / Г. Карпюк // Іменем Закону. – № 7(5965). – 2015. – Ст. 6, 7.

СЕКЦІЯ 1. ПИТАННЯ ДЕРЖАВНОГО ТА ВІЙСЬКОВОГО УПРАВЛІННЯ

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ПІДРОЗДІЛІВ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

О. В. Башнянин

В. Е. Левицький

Є. В. Орлов

Упевнене оволодіння військовослужбовцями штатними озброєнням і технікою, прийомами і способами ведення бою, уміння командирів самостійно приймати сміливі та всебічно обґрунтовані рішення, вживати заходів щодо збереження боєздатності і живучості підрозділів досягається повсякденним наполегливим навчанням у ході занять і є основою успішного виконання підрозділами ДПСУ бойових завдань у будь-яких умовах обстановки.

З урахуванням досвіду підрозділів, які брали участь в АТО на сході України, в основу організації індивідуальної підготовки військовослужбовців покладено таке:

- 1) кожний військовослужбовець повинен знати тактичну обстановку, у частині, що його стосується;
- 2) на заняття необхідно залучати тільки ті сили і засоби, які реально можуть бути придані або можуть підтримувати підрозділ;
- 3) не допускати “дрібниць” у одиночній підготовці військовослужбовців, взяти за правило таке: “Всебічно підготовлений військовослужбовець є підґрунтям якісної підготовки підрозділу (групи)”;
- 4) особовий склад і техніка повинні бути повністю екіпіровані за нормами воєнного часу;

5) не припускати умовностей в інженерному обладнанні командно-спостережних пунктів, позицій, окопів, районів розташування підрозділів;

6) навчати особовий склад розміщенню, прийомам і способам дій як усередині бойових машин, так і зверху на броні;

7) в основу одиночної підготовки військовослужбовців та дрібних груп покласти навчання ефективного застосування індивідуальної і колективної зброї, тісної вогневої взаємодії, пересування різними способами, подолання інженерних загороджень, зон РХБ зараження у різних умовах обстановки;

8) організувати заняття таким чином, щоб вони носили комплексний характер.

Зростання ролі дрібних підрозділів у боротьбі із малочисельними мобільними групами противника обумовило доцільність створення у складі підрозділів позаштатних бойових груп – “двійок” та “трійок”. До складу підрозділу можуть входити до трьох бойових груп.

Розподіл підрозділу на бойові групи дозволяє створити більш гнучкий та розосереджений бойовий порядок, підвищити ефективність вогневого ураження противника і живучість підрозділу, забезпечує взаємну підтримку і прикриття вогнем на полі бою у ході здійснення маневру.

Склад вказаних бойових груп залежить від організаційно-штатної структури підрозділу та завдань, які він виконує. У разі посилення вогневими засобами, до складу бойових груп може додатково входити обслуга АГС-17.

Завдання, прийоми і способи дій військовослужбовців у складі бойових груп у наступі.

Під час ведення бою бойові групи застосовуються, як правило, при наступі у глибині та на поспішно зайняту оборону противника, при веденні боїв у ході переслідування невеликих груп противника та в інших сприятливих умовах обстановки. При цьому командир підрозділу вказуються: напрямом наступу, смуга висування, рубіж

переходу в атаку (або умовний сигнал на перехід в атаку), об'єкт атаки, а також напрямок продовження наступу.

Старшому кожної бойової групи вказуються: напрямок наступу, смуга висування, умовний сигнал на перехід в атаку, спосіб атаки противника (з фронту, із виходом у фланг чи у тил, одночасно із сусідньою бойовою групою чи самостійно, з використанням засобів задимлення чи без них), об'єкт атаки та напрямок продовження наступу.

Старші бойових груп визначають відповідні завдання кожному військовослужбовцю.

Інтервали між військовослужбовцями бойової групи повинні складати 5-6 кроків.

Кожному військовослужбовцю, з урахуванням умов місцевості, на напрямку дій групи вказуються дві-три вогневі позиції, які необхідно змінювати після декількох коротких черг із стрілецької зброї (два-три постріли із снайперської гвинтівки).

Кожному військовослужбовцю бойової групи призначаються сектори стрільби – основний і додатковий, створюючи зону суцільного вогню.

Переміщення на полі бою виконується послідовно.

Завдання, прийоми і способи дій військовослужбовців у складі бойових груп в обороні.

При діях в обороні, склад позаштатних бойових груп може бути таким, як і у наступі.

Завдання, які вирішують бойові групи в обороні:

– перша бойова група:

ведення розвідки на відстанях від 500 до 700 м;

знищення живої сили та неброньованих засобів противника на відстанях від 500 до 300 м;

використання найбільш підготовленого та фізично розвинутого військовослужбовця в резерві для посилення небезпечних місць (діє за вказівками командира підрозділу, в залежності від умов обстановки);

– друга бойова група:

- ведення розвідки на відстанях від 500 до 700 м;
- знищення живої сили і броньованих засобів противника на відстанях від 500 до 300 м;
- охорона командира підрозділу;
- третя бойова група:
 - ведення розвідки з використанням оптичних прицілів бойової техніки на відстанях до 2 000 м;
 - знищення живої сили противника на відстанях до 1 000 м;
 - знищення броньованих цілей противника на відстанях до 1 000 м.

РОЛЬ ТА МІСЦЕ ОРГАНІВ (ПІДРОЗДІЛІВ) ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ В ПРИКОРДОННИХ ОБЛАСТЯХ

А. М. Білорус

Необхідність удосконалення теорії застосування органів (підрозділів) охорони державного кордону Державної прикордонної служби України (ДПСУ) для вирішення завдань забезпечення недоторканності державного кордону та протидії правопорушенням на ньому в умовах загострення військово-політичної обстановки викликані істотними змінами в характері та змісті війн і локальних конфліктів останнього десятиліття. У наш час різноманітні конфлікти вирішуються широким застосуванням підрозділів військ спеціального призначення для проведення диверсійно-розвідувальних (спеціальних) операцій, інформаційно-психологічних та терористичних акцій, ведення партизанських війн у прикордонних районах та областях на ділянках державного кордону з країною-агресором [1]. Це підтверджують дії Збройних сил Російської Федерації в ході військової агресії в АР Крим та в ході проведення військових спеціальних операцій в східних областях нашої держави. Одним із основних способів проникнення диверсійно-розвідувальних груп (ДРГ) в ході збройного конфлікту є проникнення на територію держави через державний кордон як в пунктах пропуску з використанням різноманітних “легенд” – під виглядом туристів, з метою транзитного проїзду через територію України в треті країни тощо, так і з використанням так званих “коридорів”, що створюються сепаратистськими групами місцевих жителів даної держави.

Протидією збройній агресії сучасності країною, що її зазнала, є проведення антитерористичних операцій в прикордонних областях. А тому постає нагальна потреба проведення комплексу заходів з протидії проникненню ДРГ на територію нашої держави силами та засобами органів (підрозділів) охорони державного кордону в ході проведення антитерористичних операцій в прикордонних областях держави.

У контексті цього на органи (підрозділи) ДПСУ додатково такі покладено завдання:

охорона визначених ділянок державного кордону самостійно або у взаємодії з підрозділами ЗСУ на напрямках можливого проникнення ДРГ на територію держави;

військове прикриття окремих напрямків в тилу ймовірних маршрутів (напрямків) можливого проникнення ДРГ;

участь у проведенні заходів з пошуку та ліквідації ДРГ в межах ділянки відповідальності органу охорони державного кордону, а за необхідності і глибше;

участь у припиненні воєнно-політичних та інших провокацій на державному кордоні, які проводяться з метою забезпечення проникнення на територію нашої держави ДРГ;

проведення фільтраційних та режимних заходів у визначеному районі.

Крім того, на органи (підрозділи) охорони державного кордону ДПСУ покладено завдання ведення розвідувально-пошукових дій в прикордонних районах та областях з метою виявлення ознак діяльності ДРГ противника у визначених районах [2; 3]. Вони проводяться як за метою забезпечення недоторканності державного кордону, так і в контексті інформаційного забезпечення підрозділів спеціального призначення ЗСУ необхідними даними для планування дій з протидії диверсійно-розвідувальним силам країни-агресора.

Список використаної літератури

1. Владимиров В. Силы специальных операций США в ходе контртеррористической операции “Несгибаемая свобода” в Афганистане/ В. Владимиров, И. Попов // Зарубежное военное обозрение. 2003. – № 2. – С. 19–26.
2. Ильин А. Применение разведывательно-поисковых действий в охране государственной границы / А. Ильин. – М. : ГУПВ, 1986. – С. 4–6.
3. Голінко В. В. Охорона державного кордону прикордонним загоном (загоном прикордонного контролю) при загостренні воєнно-політичної обстановки (у загрозовий період): навчальний посібник / В. В. Голінко. – Хмельницький : Видавництво АПВ імені Богдана Хмельницького, 1998. – 52 с.

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЦЕНТРАЛІЗОВАНОГО УПРАВЛІННЯ ПРИ ВИРІШЕННІ ВНУТРІШНЬОГО ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ, ПРОВЕДЕННІ СПЕЦІАЛЬНОЇ (АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ) ОПЕРАЦІЇ

С. А. Гаркуша

Найбільш складною і водночас найменш розробленою і освоєною формою спільного застосування силових структур у боротьбі з незаконними збройними формуваннями є спільна спеціальна операція.

Такі операції зародилися в роки Великої Вітчизняної війни, коли радянське військово-політичне керівництво вело боротьбу з підпіллям і збройними формуваннями Української повстанської армії в Західній Україні, Білорусії та Прибалтиці. Проте в ті роки, та й пізніше, проведення таких військових акцій вважалося приватним, нетиповим епізодом – про них навіть не повідомлялося у пресі. Досвід специфічних бойових дій в таких операціях залишився за рамками військових досліджень.

Спеціальна операція (в сучасних умовах) становить сукупність узгоджених за цілями, завданнями, місцем і часом оперативних, режимних, військових і прикордонно-представницьких заходів і дій, що проводяться за єдиним задумом і планом на обмеженій території в зоні конфлікту з метою запобігання та припинення протиправних дій НЗФ, їх роззброєння, а в разі опору – розгрому, з тим, щоб не допустити дестабілізації обстановки в країні і порушення конституційного порядку, створити необхідні умови для вирішення конфлікту політичними засобами.

При вирішенні внутрішнього збройного конфлікту спеціальна (антитерористична) операція проводиться на території власної держави, і ця обставина вносить чимало особливостей у її зміст. Силкові структури діють таким чином, щоб уникнути втрат серед мирного населення і військовослужбовців.

Важливу роль у визначенні цілей і завдань спеціальної операції грає політичний фактор. Він визначає засоби, способи та особливості бойових дій, розмах і тривалість операції. Боротьба з великими НЗФ – це нестереотипна в чомусь ідеологічна інформаційно-психологічна боротьба. З оперативної точки зору тут характерні: поєднання силових і несилових форм; створення для участі в операції тимчасових позаштатних формувань у вигляді об'єднаних угруповань військ, секторів з включенням до їх складу з'єднань і частин різних силових структур. Звідси складність розподілу функцій, повноважень, відповідальності та завдань між загальновійськовими командувачами і штабами і командувачами і їх штабами НГУ, ДПСУ, СБУ тощо.

Вкрай гострою є проблема забезпечення централізованого управління, створення єдиної системи вогневого ураження, розвідки, радіоелектронної боротьби, зв'язку, інженерного і тилового забезпечення. Усе це накладає відбиток на систему взаємодії збройних формувань різновідомчих силових структур, не підпорядкованих одне одному.

Як показує практика, ця проблема на державному рівні залишається не вирішеною, на рівні командирів різного рівня вирішується шляхом обміну представниками (засобами зв'язку).

МІСЦЕ Й РОЛЬ ПРИКОРДОННИХ ПІДРОЗДІЛІВ У СИСТЕМІ ОБОРОНИ (ОХОРОНИ) ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПРОВЕДЕННЯ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ

О. П. Глуздань

Ю. Б. Івашков

Протягом 2014–2015 років унаслідок збройного конфлікту на ділянці південно-східного кордону Україна втратила територіальну цілісність шляхом відмежування значної площі державної території в межах Донецької та Луганської областей. Відбулося збільшення питомої ваги воєнної загрози, тому гостро постали завдання із побудови системи оборони (охорони) державного кордону.

До моменту вступу у дію Мирного плану Президента України підрозділи Державної прикордонної служби України щоденно піддавалися нападам з боку незаконних збройних формувань та обстрілам з боку регулярних підрозділів збройних сил Російської Федерації. Причому тактика дій збройних сил Російської Федерації свідчила про застосування проти України війни нового покоління (гібридної війни).

Важлива особливість збройного конфлікту на Сході України полягає у тому, що його ведення здійснюється не тільки з використанням традиційних збройних сил та форм і способів збройної боротьби, а й з використанням найманців, бандитів, на які не розповсюджуються норми міжнародного права. Актуальність розвитку даного збройного конфлікту обумовлена такими чинниками:

до держави-агресора неможливо застосувати поняття “воєнна агресія”, тому що формально вона не бере участі у даній діяльності;

незаконні збройні формування можуть діяти тими способами, якими не можуть діяти регулярні збройні сили, для них не діють взагалі ніякі норми міжнародного гуманітарного права, тому способи їх застосування практично не обмежені.

Таким чином, аналіз бойових дій на українсько-російському державному кордоні вказав на необхідність прийняття рішень щодо посилення його захищеності від загрози проникнення терористів, диверсійно-розвідувальних груп, нелегальних мігрантів (що намагаються потрапити на територію України з метою взяття участі у діяльності незаконних збройних формувань) та імовірного військового вторгнення.

Як відомо, будь-яка оборона, у тому числі і на лінії державного кордону, будується відносно понять фронт, тил та наявності сил і засобів. Як вказувалося вище, фронт в умовах малої війни є відсутнім, а поняття тилу дуже розмите. Для органів (підрозділів) охорони державного кордону це означає, що екстремісти незаконних збройних формувань можуть законно перетинати державний кордон у різних пунктах пропуску, а потім за сигналом збиратися у визначених місцях та здійснювати свої незаконні дії для досягнення певної мети. Тому необхідний диференційний підхід до побудови системи оборони (охорони) поблизу безпосередньо державного кордону чи на лінії розмежування.

Диференційний підхід полягає у строгому визначенні ділянок оборони (охорони), на яких у першому ешелоні повинні розміщуватися війська (сили) Збройних Сил України з їхнім тяжким озброєнням та засобами ураження великої потужності.

У деяких випадках розвитку військово-політичної обстановки угруповання Збройних Сил України як мобільних резервів та підрозділів з приданим важким озброєнням та авіацією (вертольотами вогневої підтримки) доцільно розміщувати у другому ешелоні, щоб у випадку виходу ситуації у зоні відповідальності прикордонних підрозділів з-під контролю вони були спроможні надати необхідну збройну підтримку підрозділам охорони державного кордону. Реалізувати це можливо у формі стабілізаційної операції, що полягатиме у проведенні спеціальних, так званих стабілізаційних дій, маневру утвореним міжвидовим (міжвідомчим) угрупованням військ (сил) за єдиним задумом. При цьому слід ураховувати особливості тактики незаконних збройних формувань, які можуть діяти розосереджено,

використовуючи знайому місцевість, застосовуючи асиметричні дії та уникаючи класичних способів ведення збройної боротьби. Багатоманітність варіантів дій у їхній тактиці висуває перед Державною прикордонною службою України потребу мати у зоні відповідальності спеціально підготовлені високоманеврені підрозділи (сили). Удосконалення їхньої організаційної структури та технічної оснащеності повинно здійснюватися з урахування збільшення їхньої маневреності при зберіганні вогневої потужності.

Для ефективного управління такими високоманевреними підрозділами (силами) під час операцій необхідно мати підготовлені дієві штаби з відповідними фахівцями.

ДІЮЧИЙ ПРИСТРІЙ ДЛЯ РЕГУЛЮВАННЯ ПІШОХІДНОГО РУХУ НА ПЕРЕХРЕСТЯХ

В. Ю. Дащенко

Т. О. Гончар

Діючий пристрій використовується при проведенні занять з дисциплін “Автомобільна підготовка та бойові машини”, “Правила дорожнього руху та водіння”, а також при підготовці та перепідготовці персоналу як НАДПСУ, так і ДПСУ, і розміщений на передній стіні класу з вивчення правил дорожнього руху і водіння. Загальна його будова така. Модель світлофора являє собою систему, що складається з комп’ютера, двох світлофорів (пішохідний перехід і світлофор типу 1 з вертикальним розміщенням сигналів), програмного блоку, генератора, дешифратора, таймера, блока комутації, перемикачів і блоків світлодіодів, оснащених програмним забезпеченням та пультом керування.

Електронний світлофор з індикацією часу сигналу, що містить пульт керування і блок світлових сигналів, що складається з трьох секцій – червоної, жовтої і зеленої, який відрізняється тим, що блок керування містить генератор, дешифратор, програмувальний запам’ятовувальний пристрій, а блок світлових сигналів виконаний на світлодіодах, при цьому секції червоного і зеленого сигналів світлофора виконані у вигляді цифрової індикації поточного часу. Відповідне перемикання сигналів світлофорів дублюються на панелі пульта керування.

Керування моделлю світлофора полягає у введенні відповідної програми для імітації його роботи в різних режимах. Для забезпечення роботи даного типу світлофора вводиться обраний світлофор, тестується, регулюється режим його світіння.

Для пуску програми необхідно обрати тип світлофора і запустити програму “Пуск”. Для зупинення дії програми необхідно використати індикацію “Стоп”.

Роботу світлофора регулює таймер (перемикач, що діє через певні тимчасові інтервали): під управлінням комп'ютера таймер через потрібні проміжки часу включає й гасить червоне, жовте й зелене світло.

Пішохідний світлофор містить секцію світловипромінювального червоного символу фігури пішохода та розташовану під нею секцію світловипромінювального зеленого символу фігури пішохода, і доповнений секцією пристрою індикації часу, що залишається до закінчення світіння включеного символу, встановленою над верхньою секцією або під нижньою секцією світлофора, який відрізняється тим, що складається із єдиної секції, яка містить світловипромінювальний червоний символ фігури пішохода, світловипромінювальний зелений символ фігури пішохода і підключений до них пристрій включення і виключення червоного і зеленого символів фігур пішоходів з опційною функцією керування зворотним відліком часу, а також опційно містить червоні і зелені цифри індикації часу, що залишається до закінчення світіння відповідно червоного та зеленого символів фігур пішоходів.

Пульт з'єднаний із світлофором багатожилним кабелем. Живлення пульта здійснюється від мережі напругою 220 В.

Отже, розроблений діючий пристрій для регулювання пішохідного руху на перехрестях використовується на заняттях як додатковий засіб навчання з вивчення правил дорожнього руху.

ФОРМУВАННЯ МОДЕЛІ СИСТЕМИ ПРОПУСКУ ОСІБ І ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ У КОНТРОЛЬНИХ ПУНКТАХ В'ЇЗДУ- ВИЇЗДУ В МЕЖАХ РАЙОНІВ ВИНИКНЕННЯ ЛОКАЛЬНИХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ

О. М. Дмитренко

А. Д. Дзяворук

В умовах збройного конфлікту на Сході України важливою функцією держави є забезпечення потреб гуманітарного характеру для мирного населення, яке проживає по обидві сторони лінії розмежування. Із цією метою протягом 2014–2016 рр. організовано контрольований пропуск через цю лінію цивільних осіб, невійськових транспортних засобів та вантажів; запроваджено державну стратегічну гуманітарну підтримку громадян України, які проживають на непідконтрольній території, та вимушених переселенців; створено ряд гуманітарно-логістичних центрів (ГЛЦ) поблизу лінії розмежування. Разом з тим, під час здійснення пропуску значних людських мас в районах проведення бойових дій виникають проблемні питання, як то: забезпечення потрібної пропускнуєї спроможності контрольних пунктів в'їзду-виїзду (КПВВ), організація пасажирського залізничного сполучення через лінію розмежування, забезпечення належного рівня безпеки представників контрольних органів та цивільних осіб у місцях проведення контролю тощо.

Державна прикордонна служба України (ДПСУ) в межах своїх повноважень у взаємодії зі Збройними Силами та іншими військовими формуваннями, правоохоронними і фіскальними органами здійснює оперативно-службову та бойову діяльність у зоні проведення антитерористичної операції (АТО) під впливом багатьох факторів політичного, військового та суспільного характеру, що вимагає від неї постійного удосконалення прийомів і способів дій. Діяльність ДПСУ у зоні АТО є предметом прискіпливої уваги науковців Національної

академії, науково-дослідного інституту ДПСУ та інших установ, однак питання формалізації процесу організації і здійснення пропуску осіб, транспортних засобів та вантажів через лінію розмежування у наукових працях висвітлені недостатньо.

Необхідність у розробці системи пропуску осіб, транспортних засобів та вантажів через лінію розмежування у зоні АТО зумовлена таким: забезпечення належного рівня безпеки на діючих дорожніх коридорах; забезпечення реалізації гуманітарної стратегії держави відносно громадян України, які постраждали на непідконтрольній території; конкретизація функцій ДПСУ при виконанні завдань прикордонного та гуманітарного характеру на діючих коридорах в зоні АТО; модернізація діючої структури КПВВ у зв'язку із сталою динамікою руху громадян України; часткова демілітаризація ДПСУ.

Система пропуску осіб, транспортних засобів та вантажів, на думку авторів, містить такі складові: правове оформлення процесу організації і здійснення контролю осіб, транспортних засобів та вантажів у КПВВ; створення належної інфраструктури КПВВ, яка відповідає умовам обстановки в зоні АТО; система безпеки функціонування КПВВ; система технологій проведення контролю; система службового антикорупційного контролю; система інформаційного забезпечення та контрпропаганди; система забезпечення виконання функцій ДПСУ у КПВВ; система реагування на зміни в обстановці; система патрулювання у зоні функціонування КПВВ, ГЛЦ та поблизу лінії розмежування; система громадського контролю (волонтерського руху) на КПВВ; окремі підходи до підбору та комплектування підрозділів ДПСУ, виконання обов'язків персоналом.

Значну увагу варто приділити розробці системи безпеки функціонування КПВВ. Ця система повинна містити такі елементи: комплекс режимних заходів за об'єктами, рубежами, територіями (блокпости 1 рубежу, у КПВВ, тилові підступи); фортифікаційні споруди для захисту й оборони; систему оборони й охорони; систему спостереження; систему протипожежної безпеки; систему техногенної та екологічної безпеки; система особистої безпеки персоналу та безпеки цивільного населення.

Передбачається, що обґрунтування й уточнення цілей, завдань, функцій, категорій і понять, які характеризують систему пропуску осіб, транспортних засобів та вантажів у КПВВ у межах районів виникнення локальних збройних конфліктів дозволять забезпечити підвищення ефективності системи протидії загрозам та ризикам національній безпеці України в прикордонній сфері в умовах боротьби за суверенітет і територіальну цілісність України, з урахуванням життєво важливих інтересів особистості, суспільства і держави, економічних можливостей країни, міжнародних норм і стандартів, характеру міждержавних відносин.

ОСНОВНІ ЗАСАДИ МОДЕЛЮВАННЯ ОПЕРАТИВНО-СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРИКОРДОННОГО ЗАГОНУ НА МОРСЬКІЙ ДІЛЯНЦІ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ

Д. О. Захарчук

Україна – морська держава, яка має широкий вихід до Чорного і Азовського морів. Це зв'язує її із країнами Чорноморського басейну: Республікою Болгарія, Туреччиною, Грузією та Російською Федерацією (РФ). Державний кордон України на морі, за винятком ділянки в межах Керченської протоки, встановлюється за зовнішньою межею територіального моря України, яка встановлюється відповідно до норм міжнародного права [1–4].

Охорону ДК на морі покладено як на Морську охорону Державної прикордонної служби України (далі – Держприкордонслужба), так і на прикордонні загони, що мають морську ділянку відповідальності.

На сьогодні існує низка загроз та ризиків, які формують технологію охорони ДК на морській ділянці та здійснюють суттєвий вплив на оперативно-службову діяльність (ОСД) прикордонних загонів. Основними з них є: недосконалість нормативно-правової бази з питань охорони ДК на морській ділянці, незавершеність питань договірного оформлення морської ділянки ДК, наявність міжнаціональних конфліктів в державах Чорноморського басейну, контрабанда зброї, наркотиків, товарів народного вжитку, нелегальна міграція, спроби незаконного вилову риби іноземними рибпромисловими суднами у виключній (морській) економічній зоні, існування досить жорсткої моделі охорони кордону морської ділянки у порівнянні з іншими європейськими країнами та ін.

Крім того, з появою нових видів загроз, зокрема військової агресії РФ проти України, тимчасової окупації нею частини території держави, розпалювання збройного конфлікту в східних регіонах України, виникла нагальна потреба в подальшому розвитку Держприкор-

донслужби як суб'єкта забезпечення національної безпеки держави на державному кордоні [5] та подальшого вивчення і дослідження питань ОСД прикордонних загонів на морській ділянці.

Водночас аналіз результатів ОСД прикордонних загонів на морській ділянці свідчить про те, що їх рівень не повною мірою відповідає вимогам сьогодення, а ефективність виявлення правопорушників законодавства з прикордонних питань – низька. Цей факт можна пояснити відсутністю в нормативних документах, що регламентують охорону ДК прикордонним загоном, моделі оперативно-службової діяльності в цілому, та морської ділянки, зокрема.

Це, в свою чергу, призводить до появи проблемних питань, що негативно впливають та результативність ОСД, основними з яких є:

невідповідність існуючої системи охорони ДК на морській ділянці державного кордону існуючим загрозам та ризикам;

низька ефективність інформаційного забезпечення прийняття рішення на організацію та здійснення ОСД;

низька ефективність реалізації даних обстановки щодо протидії порушникам законодавства з прикордонних питань;

незадовільна система контрольних та режимних заходів на морській ділянці;

відсутність системи чергових сил (засобів) та резервів для реалізації даних обстановки;

незадовільна система взаємодії суб'єктів охорони ДК на морській ділянці та координації їх діяльності тощо.

Саме відсутність моделі ОСД прикордонного загону в цілому та на морській ділянці зокрема, єдиної методики її побудови, а також наявність вищезазначених проблемних питань та недоліків і обумовлює необхідність й актуальність подальших досліджень у цьому напрямі.

Отже модель оперативно-службової діяльності прикордонного загону на морській ділянці повинна забезпечувати: безперервне добування випереджувальної інформації та своєчасну її реалізацію; глибоку побудову охорони кордону постійну; готовність та комплексне застосування різнорідних сил і засобів, їх ефективну взаємодію;

маневр силами та засобами, прихованість та раптовість дій; автоматизований і безперервний процес управління силами та засобами та усебічне забезпечення оперативно-службової діяльності.

Список використаної літератури

1. Про Державний кордон України : Закон України від 4.11.1991 // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 2. – С. 5; 1997. – С. 176.
2. Про виключну (морську) економічну зону України : Закон України: Введений в дію Постановою ВР від 16.05.1995 № 163/95-ВР.
3. Про затвердження Положення про порядок охорони суверенних прав України у її виключній (морській) економічній зоні : Постанова КМУ від 12.06.1996 № 642.
4. Про Державну прикордонну службу України : Закон України: Введений в дію Постановою ВР від 03.04.2003 № 661-IV.
5. Про схвалення Стратегії розвитку Державної прикордонної служби : розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.11.2015 № 1189-р [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1189-2015> – Назва з екрана.

ВИЗНАЧЕННЯ ПІДХОДІВ ЩОДО ОПТИМІЗАЦІЇ ЗМІСТУ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЧАЛЬНИКА ПІДРОЗДІЛУ ОХОРОНИ КОРДОНУ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

І. В. Кривий

На ефективність і успішність дій відділу прикордонної служби (ВПС) із виконання покладених завдань [1] і забезпечення безпеки життєдіяльності прикордонників в умовах загрози та виникнення надзвичайних ситуацій природного характеру (НС) значною мірою буде впливати стан управлінської діяльності його начальника (НВПС).

Оперативно-службова діяльність (ОСД) та функціонування підрозділу охорони державного кордону в зазначених умовах здійснюється відповідно до розпорядження (наказу) начальника органу охорони державного кордону [1], але у разі раптового виникнення, чи швидкого розповсюдження стихійного лиха (супутніх вражаючих факторів), обстановка вимагає оперативного реагування на стрімкі її зміни. Зміст роботи НВПС буде мати певні відмінності, які в першу чергу обумовлені обмеженістю часу, наявністю та достовірністю інформації, а також станом підготовленості ВПС до функціонування в умовах НС [2].

Загалом, у змісті його діяльності з організації функціонування та ОСД ВПС в умовах НС доцільно передбачити: усвідомлення одержаного завдання (при надходженні); організацію виконання заходів, яких необхідно вжити негайно, і контроль їх виконання; оцінку обстановки; прийняття рішення на функціонування та ОСД ВПС в умовах НС і його доповідь старшому начальнику; планування ОСД ВПС; визначення завдань управлінню, структурним підрозділам, елементам службового порядку сил і засобів ВПС із переходу на функціонування та ОСД ВПС в умовах НС; організацію взаємодії серед структурних підрозділів, елементів службового порядку сил і засобів ВПС, а також управління; проведення рекогносцировки зони

НС, уточнення, за необхідності, прийнятого рішення та завдань підпорядкованому особовому складу); уточнення питань взаємодії з сусідніми підрозділами, аварійно-рятувальними службами, органами місцевої влади, місцевого самоврядування та правоохоронними органами; організацію всебічного забезпечення переходу на функціонування та ОСД ВПС в умовах НС; керівництво і контроль виконання заходів переходу на функціонування та ОСД ВПС в умовах НС.

Наведена структура свідчить про значні сумарні затрати часу начальником підрозділу охорони кордону, що в умовах стрімкої зміни обстановки може призвести до суттєвого зниження рівня готовності ВПС до дій. Виникає нагальна необхідність оптимізувати даний процес шляхом застосування паралельного методу роботи посадових осіб управління підрозділу. Під час його запровадження, окрім НВПС, до виконання організаційних заходів залучаються його заступники, а саме: перший заступник, заступник з персоналу, заступник з логістики та інші посадові особи, як от старший зміни прикордонних нарядів, начальники структурних підрозділів, особливо ті, що дислокуються окремо в зоні можливого ураження чи зоні НС, при цьому, у різних випадках надходження відомостей про загрозу виникнення (виникнення) НС чи отримання наказу (розпорядження) старшого начальника, послідовність їх роботи буде певною мірою відрізнятись. В будь-якому випадку, основні зусилля повинні бути спрямовані на забезпечення безпеки життєдіяльності підпорядкованого персоналу у поєднанні з успішним виконанням покладених на ВПС завдань.

Запропонований підхід дозволить підрозділу вирішити ряд завдань щодо оптимізації часу управлінських дій і процесів, структурування і чіткого розмежування керувальних, виконавчих, координувальних та контролюючих функцій, зосередження основних зусиль на заходах, напрямках і районах для забезпечення безпеки життєдіяльності і протидії змінам в характері протиправної діяльності, безперервності та гнучкості охорони державного кордону і прикордонного контролю, а також підвищення загального рівня го-

товності підрозділу до дій під час загрози чи безпосереднього впливу стихійного лиха і супутніх вражаючих факторів [3].

Список використаної літератури

1. Інструкція з організації оперативно-службової діяльності відділу прикордонної служби Державної прикордонної служби України введена в дію наказом Адміністрації Державної прикордонної служби України від 29.12.2009 № 1040.

2. Катеринчук І. С. Визначення підходів щодо завчасної підготовки підрозділу охорони кордону до функціонування в умовах надзвичайних ситуацій / І. С. Катеринчук, І. В. Кривий // Зб. наук. пр. Національної академії Державної прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького. – № 1(67). – Хмельницький, 2016.

3. Кривий І. В. Визначення готовності підрозділів охорони державного кордону до дій в умовах надзвичайних ситуацій природного характеру / І. В. Кривий // Зб. наук. пр. Національної академії Державної прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького. – № 66, ч. 4. – Хмельницький, 2015.

ПРО НЕОБХІДНІСТЬ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ ПРИКОРДОННИХ ПІДРОЗДІЛІВ ШВИДКОГО РЕАГУВАННЯ

В. В. Лемешко

Багатостолітній досвід охорони й оборони кордонів держави знаходиться в постійному пошуку раціональної структури організації, її сил та засобів, визначення відповідних підрозділів та тактики їх дій з метою якісного виконання покладених завдань в різних умовах обстановки.

Крім звичайних підрозділів, існують підрозділи, які мають особливий статус всередині галузевого відомства. Специфіка діяльності цих підрозділів накладає відбиток на підрозділи даної категорії всередині міністерства, відомства, армії, авіації або флоту, залежно від відомчої приналежності.

З початком у 2014 році російської агресії проти України Збройні Сили України, всі правоохоронні органи та прикордонне відомство зокрема потребують докорінних змін.

“Гібридна” війна на сході країни, інші загрози її територіальній цілісності, незалежності та існуванню, небезпека сепаратизму, міжнародний тероризм, активізація контрабанди зброї та засобів терору, наркобізнесу, нелегальної міграції, а також загроза незаконного розповсюдження зброї масового ураження та екологічно небезпечних речовин зумовили необхідність удосконалення системи безпеки державного кордону.

Ситуація, що склалася, показала слабкий військовий компонент, недостатнє технічне оснащення та матеріальне забезпечення суб’єктів інтегрованого управління кордонами, що не дало змогу повною мірою реагувати на нові загрози.

Відбувається оптимізація штатної структури Державної прикордонної служби України та трансформація прикордонного відомства. Уперше за роки незалежності гранична штатна чисельність Державної прикордонної служби України збільшується на 3 000 військово-

службовців та створюються нові прикордонні підрозділи, які здатні, в загальній системі національної безпеки спільно зі Збройними Силами та іншими військовими формуваннями України, протидіяти військовій загрозі.

До штату прикордонних підрозділів вводяться принципово нові для прикордонного відомства військові спеціальності, організовується підготовка та забезпечення засобами ураження даної категорії військовослужбовців.

У 2014 році в Державній прикордонній службі України з'являються такі прикордонні підрозділи: оперативно-бойова прикордонна комендатура; оперативна зенітно-артилерійська прикордонна застава; оперативна протитанкова застава; снайперська прикордонна застава; мобільний прикордонний загін з новою бойовою організаційно-штатною структурою.

Активний пошук нових форм оперативно-службової діяльності приводить до створення прикордонних комендатур швидкого реагування для виконання спеціальних завдань, які зайняли елітне місце в загальній структурі прикордонного відомства, стали одним з основних елементів нової моделі охорони й оборони державного кордону.

Поряд з посиленням військової компоненти розпочинається реформа, що спрямовується на досягнення європейського рівня обслуговування населення, перехід на нову систему правоохоронних органів, яка забезпечить безумовне дотримання прав людини, верховенство закону й ефективне функціонування інституцій держави, а також в якій діятимуть надійні внутрішні антикорупційні механізми.

Цілком природно, що за роки існування прикордонних підрозділів спеціального призначення змінювались назви, склад сил і засобів, завдання, виходячи із загроз та ризиків, які існували в той чи інший період часу, прикордонники здобули неабиякий досвід, а разом з тим виявили у своїй діяльності низку питань, що потребували, та досі потребують удосконалення. Тож наразі одним із найголовніших завдань є реформування прикордонного спецназу нового, сучасного

формату, здатного виконувати завдання передбачених функціями правоохоронного, спеціального й оборонного характеру.

Навіть на теперішній час, врахувавши загрози та ризики, Єврокомісія представила плани щодо створення нової прикордонної служби та берегової охорони.

Тому подальший розвиток Державної прикордонної служби України як правоохоронного органу спеціального призначення, відповідно і прикордонних підрозділів для виконання спеціальних завдань, залишається актуальним та потребує подальших досліджень.

Список літератури

1. Про Державний кордон України : Закон України.
2. Про Державну прикордонну службу України : Закон України.
3. Про затвердження Інструкції з організації оперативно-службової діяльності відділу прикордонної служби Державної прикордонної служби України : наказ Адміністрації Державної прикордонної служби України від 29.12.09 № 1040.
4. Розробка рекомендацій щодо використання оперативно-бойової прикордонної комендатури: звіт про НДР [шифр 215-0006 I]. – Хмельницький : Нац. академія ДПСУ, 2015. – 192 с.

УСТАНОВКА ДЛЯ ОТРИМАННЯ ЗОВНІШНЬОЇ ШВИДКІСНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ДВИГУНА ВНУТРІШНЬОГО ЗГОРАННЯ

Я. В. Линник

Головними показниками, які характеризують роботу автомобільного двигуна, є його обертовий момент та потужність. Абсолютні значення вказаних показників одержують при випробуваннях двигунів на спеціальних гальмівних стендах, застосовуючи стандартизовані методики обробки результатів [1].

Необхідно відмітити, що в сучасних умовах діяльності транспортних засобів та спеціальної техніки реальної можливості для використання стандартного обладнання немає. Водночас, вивчення курсантами ряду дисциплін кафедри (“Автомобільні двигуни”, “Автомобілі”) безпосередньо пов’язано з дослідженнями характеристик двигунів внутрішнього згорання, а відповідно, потребує проведення такого роду випробувань в ході групових і практичних занять. Отже, питання створення засобів для дослідження характеристик двигунів внутрішнього згорання є актуальним і вимагає обов’язкового вирішення.

Основною проблемою у проєкті створення власної конструкції установки для отримання зовнішньої швидкісної характеристики двигуна стала відсутність гальмівного пристрою [2]. Саме на розробці цього елемента було зосереджено основні зусилля даного дослідження.

З метою зменшення витрат на виготовлення установки для отримання зовнішньої швидкісної характеристики двигуна внутрішнього згорання її проєкт створювався на базі агрегату АБ-2-О/230-М1. Даний агрегат містить бензиновий двигун УД-15Г, під’єднаний через пружну муфту до вихідного валу електрогенератора змінного струму. Зазначений генератор і слугуватиме гальмівним пристроєм установки. Нами було запропоновано використати як змінне навантаження для генератора “електронний реостат”. Він, на відміну від звичайних,

більш зручний у використанні при проведенні навчальних експериментів.

Пульт керування електронним реостатом та панель контрольно-вимірювальних приладів запропонованої установки об'єднані в окремий блок. На лицьовій панелі пульта розміщуються контрольно-вимірювальні прилади, а саме: цифровий вольтметр DT-830 (для контролю напруги на виході генератора); електронний тахометр “Штурман 5” (для вимірювання частоти обертання колінчастого валу двигуна внутрішнього згорання); аналоговий амперметр MF-110 (для визначення величини сили струму в колі навантажувального реостата), а також дві ручки керування електронним реостатом (для грубого і точного регулювання навантаження).

Отже, агрегат АБ-2-О/230-М1 з пультом керування електронним реостатом та панеллю контрольно-вимірювальних приладів утворюють установку для отримання зовнішньої швидкісної характеристики двигуна внутрішнього згорання.

Список використаної літератури

1. Долженко А. В. Современные методы обучения в технических вузах / А. В. Долженко, Л. В. Шатуновский. – М. : Высшая школа, 1990. – 211 с.
2. Форнальчик Є. Ф. Технічна експлуатація і надійність автомобіля / Є. Ф. Форнальчик. – Львів : “Афіша”, 2004. – 492 с.

ГЛОБАЛЬНІ, РЕГІОНАЛЬНІ ТА НАЦІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ БЕЗПЕКОВОГО СЕРЕДОВИЩА У КОНТЕКСТІ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ УКРАЇНИ

О. О. Луник

Тимчасова окупація Російською Федерацією (РФ) частини території України, розпалювання Росією збройного конфлікту (ЗК) в східних регіонах України, руйнування системи світової та регіональної безпеки і принципів міжнародного права зумовлюють перегляд доктринальних положень щодо формування та реалізації раціональної структури управління системою охорони державного кордону (ДК) України.

Актуальними воєнними загрозами щодо охорони ДК України є: збройна агресія і порушення територіальної цілісності України (тимчасова окупація РФ Автономної Республіки Крим (АРК), м. Севастополь та військова агресія РФ в окремих районах Донецької і Луганської областей), нарощування військової потужності РФ в безпосередній близькості до ДК України, у тому числі потенційна можливість розгортання тактичної ядерної зброї на території АРК;

мілітаризація РФ тимчасово окупованої території шляхом формування нових військових з'єднань і частин, а також постачання бойовиків, військової техніки та засобів матеріально-технічного забезпечення;

присутність військового контингенту РФ у Придністровському регіоні Республіки Молдова, який може бути використаний для дестабілізації ситуації у південних регіонах України;

нарощування РФ поблизу ДК України угруповання військ з потужним ударно-наступальним потенціалом, створення нових, розширення і модернізація наявних баз, об'єктів військової інфраструктури;

активізація спеціальними службами РФ розвідувально-підривної діяльності в Україні з метою дестабілізації внутрішньої соціально-

но-політичної обстановки, а також з метою підтримки не передбачених законом збройних формувань (НПЗЗФ) у східних регіонах України і створення умов для розширення масштабів збройної агресії;

територіальні претензії РФ до України і посягання на її суверенітет.

Загрози безпеці на ДК України можуть бути реалізовані за такими сценаріями:

повномасштабна збройна агресія РФ проти України з проведенням сухопутних, повітряно-космічних, морських операцій з рішучими воєнно-політичними цілями;

окрема спеціальна операція РФ проти України із застосуванням військових підрозділів та/або частин, вогневих ударів, інформаційних, інформаційно-психологічних операцій (дій) у сукупності з використанням невоєнних заходів, у тому числі миротворчих сил за відсутності відповідного рішення Ради Безпеки ООН;

блокада морських портів, узбережжя або повітряного простору України із застосуванням воєнної сили, порушення комунікацій України з боку РФ;

збройний конфлікт всередині держави, інспірований РФ з намаганням відокремити від України адміністративно-територіальні одиниці у східних та південних регіонах України, за участю НПЗЗФ, терористичних угруповань у взаємодії з політичними, неурядовими, етнічними, релігійними або іншими організаціями;

збройний конфлікт на ДК, зокрема прикордонні збройні інциденти (провокації, сутички) з регулярними або нерегулярними силами РФ та/або НПЗЗФ [1].

Загрози на ДК України у разі їх реалізації можуть призвести до подальшої окупації України або її окремих територій, встановлення прямого або опосередкованого контролю та втрати нею державного суверенітету і територіальної цілісності.

Цілі та основні завдання політики охорони ДК України полягають у такому.

В умовах, що склалися через агресивні дії РФ в АРК та м. Севастополь та інспірування і підтримку нею сепаратистського руху у

східних регіонах України, підготовка держави до оборони кордону здійснюється одночасно з веденням бойових дій проти НПЗЗФ. У ході відбиття агресії продовжується нарощування оборонних можливостей держави шляхом переведення економіки і системи воєнного та державного управління на функціонування в умовах особливого періоду, мобілізація додаткових ресурсів. Головною такою загрозою є ймовірність великомасштабної збройної агресії РФ проти України. На сьогодні військовим противником України вважає Російську Федерацію [1].

Усунення (мінімізація) цієї загрози, забезпечення відсічі збройній агресії РФ та створення умов для відновлення територіальної цілісності України потребує мобілізації всіх політичних, економічних, воєнних та соціальних можливостей держави і суспільства, що передбачає комплексне планування дій, централізоване керівництво та координацію зусиль складових сектору безпеки й оборони, державних і громадських організацій, об'єднаних спільними цілями.

Основними цілями застосування Україною воєнної сили на ДК є: відсіч збройній агресії з використанням усіх необхідних сил і засобів, форм і способів збройної боротьби, недопущення ескалації та поширення агресії на території України, завдання агресору поразки (втрат) та примушення його до відмови від подальшого застосування воєнної сили з повним відновленням територіальної цілісності України, а також надання гарантій щодо відшкодування завданих збитків;

у разі збройного конфлікту на ДК України – забезпечення його захисту, ліквідація (локалізація) ЗК на початковій стадії і недопущення його переростання у війну;

у разі ЗК, що перенесено всередину держави – ліквідація (локалізація, нейтралізація) НПЗЗФ, посилення охорони і захисту важливих державних об'єктів та об'єктів критичної інфраструктури, а також демонстрація готовності і рішучості щодо недопущення втручання іншої держави у внутрішні справи України [2].

Отже, Державна прикордонна служба України розширить взаємодію з іншими складовими сектору безпеки й оборони у виконанні визначених для них завдань та уникатиме дублювання функцій і за-

вдань своїх структурних підрозділів з функціями і завданнями підрозділів інших складових сил безпеки. Прикордонники пріоритетно залучаються до здійснення заходів правового режиму воєнного і надзвичайного стану, боротьби з тероризмом і піратством, посиленої охорони ДК України, суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні і континентального шельфу України та їх правового оформлення, протидії незаконним перевезенням зброї і наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів.

Список використаної літератури

1. Воєнна доктрина України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : 24.09.2015. <http://www.president.gov.ua/documents/5552015-19443>. Заголовок з екрану. – Мова укр.
2. Суботін В. О. Забезпечення прикордонної безпеки України в умовах збройного конфлікту / В. О. Суботін, О. В. Ананьїн // Наука і оборона. – 2014. – № 4. – С. 30–36. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/pauio_2014_4_7.pdf

АНАЛІЗ ПОБУДОВИ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

А. Ю. Мальцев

Військова агресія на значній ділянці південно-східного кордону України змусила переглянути основні підходи до охорони та захисту державного кордону, що в свою чергу вплинуло на функціонування системи управління Державної прикордонної служби України у всіх організаційних ланках.

З урахуванням цього гостро постає завдання щодо перебудови системи управління, модернізації всіх її елементів, оснащення їх сучасними технічними засобами, розробки ефективних моделей управління органами та підрозділами охорони державного кордону.

Досвід охорони та захисту державного кордону, аналіз умов підготовки та здійснення оперативно-службової (бойової) діяльності органами охорони державного кордону свідчить про те, що охорона державного кордону може бути ефективною лише за наявності стрункої системи управління, відповідності її можливостей та готовності до дій можливостям органів (підрозділів) охорони державного кордону та умовам, в яких здійснюється охорона державного кордону.

Система управління Державної прикордонної служби України має специфічну структуру та на відміну від системи управління військами постійно перебуває в дії (напруженні). Щоденно в її функціонуванні задіяна велика кількість складових елементів та підсистем, між якими існують певні зв'язки та залежності, що впливають на побудову системи та її підсистем, а також на принципи їх функціонування.

До специфічних ознак побудови та функціонування системи управління Державної прикордонної служби України належать:

- повсякденна завантаженість системи управління;
- інтеграція її підсистем до європейських та національних баз даних інших правоохоронних органів (ІМСОІ "АРКАН");

великі об'єми автоматизованих та неавтоматизованих інформаційних потоків за різними напрямками оперативно-службової діяльності;

оперативність та непереривність системи управління прикордонною службою, прикордонним контролем, що підтримується функціонуванням ЦУС, підсистемою "ГАРТ 1/п", "ГАРТ-3" та ін;

управління різнорідними силами та засобами в інтересах виконання завдань охорони та захисту державного кордону на суші, морі, повітряному просторі;

взаємодія її з іншими органами, що входять до складу сектору безпеки і оборони;

швидке відновлення боєздатності та готовність виконувати завдання на нових напрямках.

У результаті проведеного аналізу побудови системи управління Державної прикордонної служби України можна виділити характерні ознаки недосконалості, а саме:

живучість системи управління, незахищеність її від сучасних засобів ураження та засобів радіоелектронної боротьби;

розгалуженість існуючої системи ГАІС ГАРТ;

недостатня готовність до дії в єдиному інформаційному просторі, під час вирішення спільних з іншими військовими формуваннями завдань охорони та захисту державного кордону;

відсутність єдиного підходу до організації роботи органів управління у функціональних групах на пунктах управління під час загострення військово-політичної обстановки;

відсутність мобільних комплексів для здійснення управління, в умовах швидкого пересування противника та захоплення прикордонних територій;

недостатня готовність органів управління до управління діями підпорядкованими підрозділами в різних умовах обстановки.

Отже, проведений аналіз побудови системи управління Державної прикордонної служби України та функціонування її окремих елементів та підсистем надав можливість сформулювати основні спе-

цифрічні ознаки системи управління, виділити характерні ознаки її недосконалості та визначити такі напрями подальшого дослідження:

вивчити досвід іноземних країн з питань охорони кордону та побудови систем управління;

розробити уніфіковані моделі побудови системи управління на основі визначених показників та критеріїв оцінки ефективності управління;

дослідити питання забезпечення мобільності пунктів управління, їх живучості та стійкості до зовнішніх факторів;

удосконалити структуру підготовки органів управління Державної прикордонної служби України.

ТАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ МОБІЛЬНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ НА ДЕРЖАВНОМУ КОРДОНІ

В. П. Мартинюк

В умовах сьогодення ведення бойових дій підрозділами мобільних сил може бути у декількох випадках:

по-перше, безумовно, розвиток обстановки в особливий (виконавчий) період може привести до організованого застосування зброї з боку підрозділів охорони державного кордону, у тому числі й мобільних сил. Це буде обумовлено обстановкою, що склалася. Відомо, що розгортанню масштабних бойових дій буде передувати період напруження військово-політичної обстановки. Цей період буде насичений спробами суміжної сторони будь-яким шляхом загострити обстановку на кордоні. У першу чергу будуть плануватися та проводитися озброєні та неозброєні провокації на кордоні, масове закидання ДРГ на нашу територію, вторгнення формувань збройних сил та інші провокаційні дії. Відомо, що у загрозований період за бойовою готовністю “Военна загроза” біля державного кордону будуть розгорнуті війська прикриття державного кордону з метою не допустити вторгнення на нашу територію збройних сил суміжної держави, або коаліції держав, в подальшому їх розгром та відновлення положення по державному кордону. У цих умовах органи охорони державного кордону будуть нести службу в посиленому варіанті (режимі);

по-друге – у випадку застосування військової сили у вирішенні територіальних проблем суміжною стороною в період, що передую повномасштабному розв’язанню агресії, можуть проводитись вторгнення формувань ЗС суміжної держави на нашу територію. Зрозуміло, що у цей період всі органи охорони державного кордону будуть приведені у готовність до дій, в тому числі і мобільні сили. Порядок застосування мобільних сил під час відбиття вторгнення регламентується загальним планом прикриття державного кордону, який роз-

робляється Генеральним Штабом Збройних сил України, і буде виконуватися в загальній системі відбиття збройного вторгнення, тобто для вирішення завдань боєм.

Мобільні сили в загальній системі відбиття вторгнення можуть виконувати бойові завдання трьома способами: це оборона, наступ, зачищення місцевості. Послідовність застосування цих способів однозначна. Спочатку необхідно стримати порив підрозділів противника, зупинити його і після створення вигідних умов (нанесення ураження формуванням, що вторглися, відсічення резервів, порушення системи управління) перейти у наступ у взаємодії з частинами та підрозділами Збройних Сил України завершити розгром сил, що вторглися, та відновити положення на державному кордоні.

Визначені концептуальні підходи до застосування сил і засобів органів ДПСУ дозволяють забезпечити ефективне їх застосування під час проведення заходів з протидії розвідувально-диверсійній діяльності противника в ході збройних конфліктів на державному кордоні.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ І ПІДТРИМАННЯ ВЗАЄМОДІЇ МІЖ ПРИКОРДОННИМ ЗАГОНОМ І ЗАГАЛЬНОВІЙСЬКОВИМ З'ЄДНАННЯМ В ОСОБЛИВИЙ ПЕРІОД

О. О. Михайлишин

Актуальність теми полягає в тому, що однією з причин невдалих дій військових та правоохоронних формувань держави на Сході України в 2014–2015 рр. була недостатньо організована взаємодія між різновидовими формуваннями на тактичному рівні. Тому виникає необхідність виправлення допущених помилок в організації та підтримання взаємодії між органами охорони державного кордону і загальновійськовими частинами (з'єднаннями).

Проблемами організації та підтримання взаємодії науковці займалися постійно. Науковою цінністю є систематизація складових організації (підтримання) взаємодії між військовими та правоохоронними формування час виконання оперативно-службових (службово-бойових, бойових) завдань.

Аналіз публікацій дозволяє зробити висновок, що вже розроблене теоретичне підґрунтя організації і підтримання взаємодії між різновидовими силами і засобами. Але організація і підтримання взаємодії між прикордонним загonom і з'єднаннями Збройних Сил України в особливий період має ряд особливостей.

Будь-яка система чи підсистема становить сукупність визначених елементів, між якими існують функціональні відносини. Елементи системи управління суб'єктами бойової (службово-бойової діяльності) сил і засобів перебувають у різних функціональних відносинах, до яких обов'язково входять відносини взаємодії. Вони передбачають поєднання зусиль різних органів, установ, підрозділів, служб, військових частин і з'єднань, громадських організацій та населення для виконання поставлених завдань, що виникають у надзвичайних ситуаціях певної генези, і є об'єктивною необхідністю.

У літературі з управління загалом комплексно проблема взаємодії та координації розроблена ще недостатньо. На думку одних авторів, взаємодія та координація – це слова-синоніми, що означають погодженість; на думку інших, взаємодія – це більш широке поняття, ніж координація; треті вважають, навпаки, що більш широким поняттям є координація; четверті розглядають координацію як організацію взаємодії.

Отже, “взаємодія” як військовий термін є категорією тактики, але як категорія науки бойової (службово-бойової) діяльності поняття “взаємодія” значно ширше. Воно містить у собі як оперативно-тактичну взаємодію підрозділів, так і весь комплекс спільних або узгоджених дій кількох суб’єктів, спрямованих до спільної мети.

Досить проблемними залишаються питання обміну інформацією із взаємодіючими органами під час проведення відповідних дій (заходів). Також спостерігається відсутність узгодженості щодо спільних дій (кожне військове формування або правоохоронний орган ставить перед собою окремі завдання, унаслідок чого зникає чітка мета щодо проведення операції), а наслідком такої взаємодії є неузгодженість часу, місця висунення і збору груп бойового порядку, невизначеність початку й порядку проведення спеціальної операції.

Отже, одним із важливих елементів для успішного вирішення непередбачених завдань при проведенні спеціальних дій чи заходів є взаємодія, що базується на узгоджених спільних діях залучених сил для досягнення мети операції. Взаємодія організовується та здійснюється між силами, що беруть участь в операції, за завданнями, напрямами, прийомами, способами, місцем і часом дій. При цьому вона забезпечується протягом всього періоду виконання завдань між усіма підпорядкованими й взаємодіючими силами і засобами, задіяними у спеціальних операціях (діях, заходах).

Таким чином, сутність взаємодії суб’єктів бойової (службово-бойової, оперативно-службової) діяльності сил полягає в основаних на належній нормативно-правовій регламентації узгоджених на всіх рівнях діях і заходах взаємодіючих суб’єктів під час виконання відповідних службово-бойових завдань. Взаємодія правоохоронних

органів і військових формувань має обов'язково здійснюватися на якісних нормативно-правових засадах, оскільки її надмірна регламентованість перетворюються на перешкоду, часто призводячи до негативних наслідків. Указана складова забезпечення безпеки держави потребує подальшого наукового супроводу й постійного моніторингу.

Список літератури

1. Аналіз бойових дій в АТО. – 2016. – Режим доступу : <http://www.mil.gov.ua/news/2015/10/19/analiz-illovausk--14354>
2. Михайлишин О. О. Проблемні питання застосування прикордонних підрозділів у зоні проведення АТО : Брошура / О. О. Михайлишин , С. А. Гаркуша. – Хмельницький : Видавництво Національної академії Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького, 2015. – 38 с.
3. Інструкція з організації взаємодії між Збройними Силами України та ДПСУ з охорони та захисту державного кордону в умовах правового режиму надзвичайного стану та в особливий період. Затверджена спільним наказом МОУ та АДПСУ від 16.10.2012 № 05/49 т.
4. Литвин М. М. Концептуальна модель взаємодії Внутрішніх військ МВС України з органами Державної прикордонної служби при спільному виконанні службово-бойових завдань / М. М. Литвин, Ю. В. Аллеров, Ю. П. Бабков // Честь і закон. – 2003. – № 3. – С. 6–12.
5. Литвин М. М. Сутність, закономірності та принципи взаємодії військ (сил) / М. М. Литвин, Ю. В. Аллеров, І. О. Кириченко // Честь і закон. – 2003. – № 3. – С. 20–28.
6. Есетов Т. М. Особенности организации взаимодействия разноместных сил и средств, выполняющих задачи в совместных специальных операциях / Т. М. Есетов // 36. наук. пр. Нац. акад. Прикордонних військ України (Серія: військ. та техн. науки). – 2009. – № 50. – С. 8–11.

МЕТОДИКА ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ВИСВІТЛЕННЯ НАДВОДНОЇ ОБСТАНОВКИ ЯК СКЛАДОВОЇ СИСТЕМИ ЗБИРАННЯ (ДОБУВАННЯ) ТА ОБРОБКИ ДАНИХ ОБСТАНОВКИ

О. Б. Сом

З появою нових видів загроз, зокрема військової агресії Російської Федерації проти України, тимчасової окупації нею території Автономної Республіки Крим і м. Севастополь, розпалювання збройного конфлікту в східних регіонах України, що супроводжується здійсненням заходів, спрямованих на дестабілізацію політичної та економічної ситуації в Україні, розвитком тероризму та загрозою його поширення територією України виникла нагальна потреба в розвитку й удосконаленні системи висвітлення надводної обстановки. Питання забезпечення на новому, сучасному рівні надійної охорони рубежів нашої держави поставило перед Державною прикордонною службою України завдання пошуку і впровадження в життя нових форм і способів оперативно-службової діяльності. Одним з результатів цієї роботи стала модель охорони державного кордону, яка відповідає вимогам сьогодення. В основу її покладається інформаційна складова, базовим елементом якої є збір та здобування випереджувальної інформації різноманітними силами та засобами і створення інформаційних баз даних про потенційних порушників державного кордону, їх посібників, осіб, які притягались до кримінальної та адміністративної відповідальності за порушення законодавства України про державний кордон як на сухопутній, так і на морській (річковій) ділянці відповідальності прикордонного підрозділу. Як наслідок – в побудову охорони кордону на ділянці відділу прикордонної служби, які охороняють морські (річкові) ділянки відповідальності, була введена система висвітлення надводної обстановки як складова системи збирання (добування) й обробки даних обстановки. Її завдання – отримання випереджувальної інформації про порушення або підготов-

ку до порушення законодавства про державний кордон України [1] на морській (річковій ділянці). Вона повинна забезпечити гарантоване виявлення правопорушників у разі появи їх на морській (річковій) ділянці відділу прикордонної служби, своєчасне доведення нових даних обстановки до начальника відділу прикордонної служби, забезпечити поповнення інформаційних баз даних органів та підрозділів охорони державного кордону щодо змін в тактиці дій порушників державного кордону. Отже сили і засоби даної системи є інструментарієм начальника відділу прикордонної служби щодо забезпечення його необхідною інформацією для прийняття управлінських рішень з охорони державного кордону, адекватних обстановці, що складається на морській (річковій) ділянці відповідальності підрозділу.

Список використаної літератури

1. Про затвердження Інструкції з організації оперативно-службової діяльності відділу прикордонної служби Державної прикордонної служби України : [Електронний ресурс] : Наказ Адмін. Держприкордонслужби України від 29.12.2009 № 1040. – Спосіб доступу : [http:// www. Ligazakon. ua/ juritprof](http://www.ligazakon.ua/juritprof)
2. Жук С. М. Методичні основи оцінки ефективності виконання завдань відділами прикордонної служби, що діють у гірсько-лісистій місцевості / С. М. Жук // Збірник наукових праць НАДПСУ. Серія: військові та технічні науки / [гол. ред. Олексієнко Б. М.]. – Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2013. – № 2 (60). – С. 68–76.
3. Чирченко О. Н. Информационные аспекты компьютеризации / О. Н. Чирченко. – М. : Наука, 1989. – С. 60–63, 69–70.
4. Шеннон К. Работы по теории информации и кибернетике / К. Шеннон. – М. : ИЛ. 1963. – С. 43–50.
5. Захаров Г. П. Методы исследования систем связи / Г. П. Захаров. – Ленинград. : Академия связи, 1965. – 32 с.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ВЗАЄМОДІЇ ТА КООРДИНАЦІЇ ДІЙ ДЕРЖПРИКОРДОНСЛУЖБИ УКРАЇНИ ТА ІНШИХ СУБ'ЄКТІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Д. М. Токарчук

Охорона державного кордону України є невід'ємною складовою загальнодержавної системи захисту державного кордону і полягає у здійсненні Державною прикордонною службою України на суші, морі, річках, озерах та інших водоймах, а також Збройними Силами України у повітряному та підводному просторі відповідно до наданих їм повноважень заходів з метою забезпечення недоторканності державного кордону України.

Охорона державного кордону – складний і динамічний процес, що характеризується великим просторовим розмахом та напруженістю обстановки.

Тим часом, труднощі глибинних трансформаційних процесів в усіх сферах діяльності суспільства і держави, не обґрунтована повільність суб'єктів забезпечення національної безпеки щодо скоординованого й оперативного реагування на зміни в обстановці довкола України, недостатньо професійні управлінські рішення негативно впливають на якість та ефективність заходів із забезпечення всіх аспектів національної безпеки держави.

Така зміна пріоритетів загроз потребує істотних змін у стратегії та підходах стосовно питань охорони та захисту державного кордону. За існуючих умов безпека на державному кордоні повинна забезпечуватися всією сукупністю наявних у розпорядженні органу охорони державного кордону сил і засобів.

З урахуванням вищевикладеного, одним із найбільш раціональних шляхів підвищення ефективності функціонування системи забезпечення національної безпеки є вдосконалення взаємодії її складових на всіх рівнях – від стратегічного до тактичного.

У сучасних умовах важливою є розробка основ взаємодії ДПС України з іншими суб'єктами забезпечення національної безпеки при виконанні завдань з охорони та захисту державного кордону України.

Система національної безпеки реалізується через Воєнну організацію держави, інші структури державної влади.

Воєнна організація держави безпосередньо спрямована на захист національних інтересів України від зовнішніх та внутрішніх загроз.

Правоохоронні органи ведуть боротьбу зі злочинністю і протидіють тероризму, беруть участь у захисті населення від наслідків надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру, оборонних заходах.

Використання сил і засобів різних відомств у сфері національної безпеки на державному кордоні обумовлює розробку спеціальної системи спланованих і організованих за сферами відповідальності розвідувальних, охоронних, оборонних, правових і режимних дій відповідно до планів охорони, планів проведення спеціальних заходів, планів (планових таблиць) взаємодії.

У зв'язку з тим, що у документах різних відомств існують розбіжності в тлумаченні терміну “взаємодія”, в роботі прийнято таке визначення взаємодії сил (військ), правоохоронних органів та контрольних служб:

взаємодія становить собою узгоджені і взаємопов'язані за метою, завданнями, місцем, часом, способами виконання завдань спільні дії підпорядкованих, доданих своїх сил та засобів і інших компетентних органів для досягнення поставленої мети оперативно-службових дій;

координація є різновидністю управління, при якій здійснюється горизонтальне упорядкування завдань структурних підрозділів (елементів) одного суб'єкта забезпечення національної безпеки або декількох суб'єктів, що характеризуються тотожно, рівнозначно.

Ураховуючи, що питання взаємодії в основному регулюються у міжвідомчих нормативних актах, особливої уваги потребує коор-

динація спільної діяльності ДПС України з різними відомствами на державному кордоні.

Координація повинна забезпечити досягнення мети при мінімальних витратах сил і засобів та загальний ефект, більший ніж сума ефекту від дій суб'єктів, дії яких не координуються.

Розв'язати суперечність між необхідністю узгодженого застосування сил та засобів різних відомств при вирішенні спільних завдань і забезпечення чіткого виконання ними своїх специфічних завдань може тільки інстанція, якій законодавчо визначені функції координації. Для цього вона повинна призначити старшого начальника у визначеному районі спільних дій, визначити його обов'язки, зокрема, щодо координації дій і надати йому необхідні права, тобто забезпечити правову основу координації. Глибина деталізації питань організації і підтримання взаємодії повинні забезпечувати урахування всіх факторів, які істотно впливають на ефективність спільних дій.

Список літератури

1. Про державний кордон України : Закон України від 4.11.1991 // Відом. Верховної Ради України. – № 2. – 1992. – С. 5; № 37. – 1996. – 167 с.
2. Про Державну прикордонну службу України : Закон України // Урядовий кур'єр. – К., 2003. – 6 с.

УМОВИ ВИНИКНЕННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ ТА ЗАВДАННЯ, ЯКІ ВИКОНУЮТЬ ПІДРОЗДІЛИ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ В УМОВАХ БОЙОВИХ ЗІТКНЕНЬ

О. Г. Трембовецький

О. В. Лазоренко

На практиці збройні конфлікти неминуче несуть руйнівні наслідки для мирного населення, території, де відбуваються бойові дії, та, безумовно, для учасників конфлікту. Конфлікт, який розгорнувся на сході України весною 2014 року, призвів до тисяч смертей, гуманітарної катастрофи на Донбасі та кризи біженців та внутрішньо переміщених осіб. Це не може не впливати на Державну прикордонну службу України (далі – ДПСУ) щодо організації оперативно-службової та службово-бойової діяльності органів та підрозділів охорони кордону та захисту національних інтересів держави.

Варто зазначити, що у новій редакції Воєнної доктрини України збройний конфлікт визначається як збройне зіткнення між державами (міжнародний збройний конфлікт, збройний конфлікт на державному кордоні) або між ворогуючими сторонами в межах території однієї держави, як правило, за підтримки ззовні (внутрішній збройний конфлікт). Збройний конфлікт або військовий інцидент нерідко відбувається внаслідок непорозуміння, випадкового зіткнення.

На підставі проведеного аналізу регіональним збройним конфліктом можна називати збройний конфлікт між двома і більше державами, який стосується обстановки в конкретному регіоні та найчастіше відбувається з прямою або опосередкованою участю великих держав або із залученням воєнно-політичних об'єднань міжнародного характеру.

На підставі аналізу теоретико-методологічних підходів щодо вивчення регіональних збройних конфліктів можна зробити висновки,

що вони отримують поширення як у прикордонних районах суміжних держав, так і на територіях конфліктуючих сторін в межах прикордонних областей.

Ураховуючи практичний досвід та вимоги, які ставляться перед прикордонним відомством, завдання, які виконують підрозділи охорони державного кордону в умовах збройного конфлікту, можуть бути згруповані у такі положення:

припинення будь-яких спроб незаконної зміни проходження державного кордону України на визначеній ділянці державного кордону;

охорона (посилення охорони) та захист визначеної ділянки державного кордону на адміністративній межі Херсонської області з тимчасово окупованою територією України, у контрольованому прикордонному районі, в смузі безпеки району проведення антитерористичної операції;

локалізація нестандартних (кризових) ситуацій на державному кордоні, у пунктах пропуску через державний кордон, на адміністративній межі Херсонської області з тимчасово окупованою територією України, контрольних пунктах в'їзду-виїзду та на об'єктах ДПСУ на визначеній ділянці відповідальності;

припинення у взаємодії з відповідними правоохоронними органами збройних конфліктів та інших провокацій на визначеній ділянці державного кордону або на адміністративній межі Херсонської області з тимчасово окупованою територією України;

участь у взаємодії з підрозділами Збройних Сил України, Національної гвардії України, інших військових формувань у відбитті вторгнення або нападу на територію України підрозділів збройних сил іншої держави або групи держав;

участь у виконанні заходів територіальної оборони, а також заходів, спрямованих на додержання правового режиму воєнного і надзвичайного стану;

участь спільно із органами внутрішніх справ та іншими правоохоронними органами у боротьбі з тероризмом і виконання інших покладених на них завдань;

виконання інших завдань, визначених законодавством України.

Під час здійснення службово-бойової діяльності в умовах постійної загрози бойового зіткнення завдання для підрозділів охорони кодону можуть бути конкретизовані рішенням Голови ДПСУ, начальника регіонального управління, начальника прикордонного загону.

Список літератури

1. Анциулов А. Я. Конфликтология / А. Я. Анциулов, А. И. Шипилов : Учебник для вузов. – М. : ЮНИТИ, 1999. – С. 534.
2. Арцибасов И. Н. Вооруженный конфликт: право, политика, дипломатия / И. Н. Арцибасов, С. А. Егоров. – М. : Междунар. отношения, 1989. – 245 с.
3. Мандрагеля В. Війни (збройні конфлікти) ХХІ ст.: зміна базових парадигм / В. Мандрагеля // Людина і політика. – 2002. – № 5. – С. 84–91.
4. Манохин А. В. Военные конфликты: теория, история, практика : учебное пособие / А. В. Манохин, В. С. Ткачев. – М. : 1994. – 367 с.
5. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 вересня 2015 року “Про нову редакцію Военної доктрини України” : указ Президента України від 24.09.2015 № 555/2015 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/5552015-19443> – Назва з екрана.
6. Шарій В. Висновки з балканської війни. Чому навчила Україну балканська криза та інші конфлікти / В. Шарій // Міжнародна безпека. Журнал Науково-технічного центру експорту та імпорту спецтехнологій, техніки та матеріалів, корпорація “Таско”. – 1999. – № 1. – С. 45–49.

ЩОДО ОСНОВНИХ ФОРМ ВЗАЄМОДІЇ МІЖ ДІЛЬНИЧНИМИ ІНСПЕКТОРАМИ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ ТА МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

І. В. Шевчук

В. В. Бурлін

Процес реформування Державної прикордонної служби України, Міністерства внутрішніх справ України та Національної поліції спрямований на кількісні та якісні зміни в їх складі, пошук та впровадження нових форм, методів підвищення ефективності дій їх сил. У цих умовах одним із найбільш раціональних шляхів підвищення ефективності функціонування правоохоронних відомств є вдосконалювання організації та підтримання взаємодії її складових на всіх рівнях – від стратегічного до тактичного. Зростання значущості взаємодії різнорідних сил під час спільного виконання оперативно-службових (бойових) завдань викликає потребу у більш глибокому дослідженні її сутності та змісту.

Особливої вагомості на сучасному етапі розвитку правоохоронних структур України набуває взаємодія між дільничними інспекторами Державної прикордонної служби України та дільничними інспекторами Національної поліції, яка, на теперішній час, здійснюється відповідно до спільного наказу Адміністрації Державної прикордонної служби України та Міністерства внутрішніх справ України від 18.12.2003 № 380/1556, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 14.01.2004 № 37/8636 (із правками відповідно до наказу Адміністрації Державної прикордонної служби України та Міністерства внутрішніх справ України від 16.08.2010 № 627/389, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 15.09.2010 № 817/18112).

Ураховуючи обстановку на державному кордоні, зазначимо, що на характер, форми та механізми організації взаємодії суттєвий вплив здійснюють різноманітні за своєю природою фактори. Враху-

вання цих факторів найбільш важливе на етапах планування спільного використання сил і засобів.

Формами взаємодії дільничних інспекторів Державної прикордонної служби України та Міністерства внутрішніх справ України (Національної поліції) є:

обмін інформацією про стан оперативної обстановки, інформування про виявлення або отримання інформації про здійснення правопорушень на ділянках (у секторах) відповідальності та адміністративних дільницях обслуговування;

спільний контроль за дотриманням громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, а також біженцями та особами, яким надано притулок в Україні, вимог законодавства України з прикордонних питань і про правовий статус іноземців та осіб без громадянства;

проведення спільних заходів на ймовірних напрямках або в місцях появи потенційних порушників законодавства України з прикордонних питань;

проведення спільних заходів з правового виховання місцевого населення та профілактики порушень законодавства України про державний кордон;

проведення спільних навчань з питань виявлення та затримання порушників законодавства України з прикордонних питань;

проведення спільних нарад дільничних інспекторів прикордонної служби та дільничних інспекторів Національної поліції з питань протидії протиправній діяльності на державному кордоні в межах ділянок (секторів) відповідальності та адміністративних дільниць обслуговування;

спільна координація діяльності громадських формувань у населених пунктах, розташованих у прикордонній смузі та контрольованому прикордонному районі, організація їх залучення до охорони громадського порядку і державного кордону. Надання пропозицій органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування щодо відновлення роботи або створення нових громадських фор-

мувань з охорони громадського порядку і державного кордону та їх належного матеріально-технічного забезпечення.

На сьогодні побудова демократичної, правової та соціальної держави, формування якісно нової системи влади, забезпечення прав та свобод людини в усіх їхніх виявах є одними з основних завдань, що стоять перед українським народом, реалізація яких потребує відповідного проведення державно-правової реформи, переосмислення ролі та місця в політичній системі суспільства всіх державних інституцій, зокрема правоохоронних органів України, які забезпечують правопорядок на державному кордоні. Надійна охорона державного кордону безпосередньо залежить від оптимізації діяльності Державної прикордонної служби України та інших правоохоронних органів держави. Це пояснюється тим, що вони мають спільні цілі та завдання в забезпеченні прикордонної безпеки України, здійснюють свою діяльність специфічними формами і методами незалежно один від одного і в межах встановленої законом компетенції.

Результати діяльності правоохоронних органів, які є суб'єктами охорони державного кордону, певною мірою залежать від добре налагодженої координації їх дій та взаємодії між ними.

Реформування правоохоронних органів України та їх діяльність мають скеровуватися саме на засадах взаємодії та об'єднання зусиль для досягнення цілей, поставлених перед ними.

СЕКЦІЯ 2. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СИЛОВИХ СТРУКТУР ДЕРЖАВИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА НАЦІОНАЛЬНУ БЕЗПЕКУ УКРАЇНИ

ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ- ПРИКОРДОННИКІВ У ХОДІ ЗАНЯТЬ З ТАКТИКИ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ

В. П. Березюк

Формування професійної майстерності майбутнього офіцера-прикордонника відбувається у Національній академії Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького (НАДПСУ). Процес формування професійної майстерності майбутніх офіцерів-прикордонників у ході навчального процесу здійснюється у 3 етапи.

1-й етап – мотиваційно-орієнтований. Він містить мотиваційну й орієнтовну стадії. Практичний досвід участі у виховному процесі НАДПСУ свідчить про те, що мотивація оволодіння професійними знаннями базується на пізнавальному інтересі, оскільки пізнавальна потреба має властивості ненасичуваності. Мотивація стимулюється за допомогою проблемного навчання. Якщо майбутній офіцер-прикордонник приходить на заняття з тактики прикордонної служби із бажанням пізнати щось нове, то ніякої спеціальної роботи на цьому етапі не потрібно; а якщо ні – за допомогою активізації зовнішньої або внутрішньої мотивації необхідно забезпечити спільну конструктивну діяльність майбутнього офіцера-прикордонника і викладача.

Для цього використовується технологія проблемно-діяльнісного навчання, що одержала свій розвиток у роботах професора В. І. Гуляєва [1].

Орієнтовна стадія містить попереднє ознайомлення з тим матеріалом, що підлягає засвоєнню, та складання схеми майбутньої діяльності.

2-й етап – асоціативно-рефлекторний. Він містить стадію засвоєння і стадію закріплення. Асоціативно-рефлекторна концепція розглядає процес засвоєння майбутніми офіцерами-прикордонниками нових зв'язків, асоціацій за ознакою подібності або відмінності явищ, що супроводжують процес професійного навчання. Простежується така послідовність процесу оволодіння практичними навичками у ході занять з тактики прикордонної служби: постановка й усвідомлення пізнавального завдання, сприйняття навчального матеріалу, його осмислення й практичне відпрацювання (тренування). Інакше кажучи, для асоціативно-рефлекторної теорії характерним є зосередження уваги на активізації пізнавальної діяльності майбутніх офіцерів-прикордонників у ході занять з тактики прикордонної служби.

У процесі організації занять з тактики прикордонної служби важливо забезпечити не тільки сприйняття й осмислення навчального матеріалу, але й закріплення на практиці. У забезпеченні стійкого запам'ятовування навчального матеріалу важливу роль відіграє його повторення. Воно виправдовує себе лише в тому випадку, якщо проводиться не шляхом механічного завчання, а за допомогою його практичного відпрацювання.

Велике значення для закріплення отриманих знань має систематичність у роботі з майбутніми офіцерами-прикордонниками. Якщо курсант відпрацьовує навчальний матеріал протягом усього семестру, то нагромадження знань, навичок і вмінь відбуватиметься безупинно і стане логічним завершенням професійного становлення майбутнього офіцера-прикордонника.

3-й етап – творчий. Необхідність розвитку творчості майбутніх офіцерів-прикордонників у ході організації занять з тактики прикор-

донної служби обумовлена, насамперед, тим, що майбутня професійна діяльність, до якої вони готуються, вимагає вияву самостійності та ініціативи під час прийняття рішення, а також при їх реалізації в ході здійснення професійної діяльності з охорони державного кордону.

Уміння логічно мислити та практично діяти формується й удосконалюється у процесі самостійної діяльності, яка здійснюється у ході занять з тактики прикордонної служби. Формуванню творчості майбутніх офіцерів-прикордонників поки не приділяється належна увага. Основна причина цього полягає в тому, що у більшості майбутніх офіцерів-прикордонників у ході занять з тактики прикордонної служби не вироблена внутрішня установка, потреба в цілеспрямованому і систематичному розвитку творчості. У цьому процесі нерідко активний тільки викладач. Він прагне все зробити для того, щоб передати майбутнім офіцерам-прикордонникам відповідні знання та практичні вміння. При цьому курсанти у ході занять з тактики прикордонної служби часто пасивні, у них домінує “споживчий” підхід. Інша причина обумовлена тим, що більшість майбутніх офіцерів-прикордонників не виявляють бажання у ході занять з тактики прикордонної служби діяти самостійно, ініціативно і творчо. Курсанти з обережністю беруть на себе відповідальність за особисто прийняте рішення, а також уникають критики з боку товаришів і викладача. Тому обов’язково необхідно у заняття з тактики прикордонної служби включати заходи, спрямовані на розвиток творчості майбутніх офіцерів-прикордонників.

Отже, формування професійної майстерності майбутніх офіцерів-прикордонників у ході занять з тактики прикордонної служби відбувається за трьома етапами: мотиваційно-орієнтованим, асоціативно-рефлекторним та творчим. Усі етапи взаємозалежні й взаємообумовлені, але при цьому кожен з етапів має свою специфіку.

Використана література

1. Гуляев В. Н. Развитие теории и практики проблемно-деятельностного обучения в высшей военной школе / В. Н. Гуляев. – М., 2003. – 324 с.

ВПЛИВ МЕТОДУ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ НА ІНДИВІДУАЛЬНУ ПІДГОТОВКУ ВІЙСЬКОВИХ ФАХІВЦІВ У ВИЩОМУ ВІЙСЬКОВОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

О. В. Білаш

Л. Д. Величко

О. С. Петрученко

Військова освіта – це основа формування сильної армії та висококваліфікованих військових фахівців. Покращення якості підготовки майбутніх офіцерів є актуальною проблемою у зв'язку з подіями на Сході України та необхідністю швидкого відновлення обороноздатності країни. Розвиток сучасної військової освіти відбувається в напрямі компетентнісного підходу [1], сутність якого полягає у спрямованості освітнього процесу на формування та розвиток ключових і предметних компетенцій особистості. Як наслідок такого процесу формується загальна компетентність. Компетентнісний підхід в освіті пов'язаний з особистісно-орієнтованим і діяльнісним підходами до навчання, оскільки стосується особистості курсанта й може бути реалізованим і перевіреном тільки в процесі виконання конкретним курсантом певного комплексу дій [2]. Ми вважаємо, що такий підхід є найефективнішим, оскільки він базується на визначенні особистісних характеристик курсанта.

Варто зазначити, що на кафедрі інженерної механіки Національної академії Сухопутних військ імені Петра Сагайдачного викладання таких дисциплін, як вища математика, теоретична механіка, термодинаміка та теплопередача проводиться на основі розробленої нової методики навчання курсантів. Сутність цієї методики полягає у застосуванні трьох рівнів пізнання нової теми:

перший рівень – курсант самостійно розв'язує задачу, яка була пояснена викладачем на занятті, а викладач тим часом, контролює хід її розв'язування;

другий рівень – курсант розв’язує аналогічну, за методом розв’язування, задачу із “Завдання для проведення практичного заняття”. Її відмінність від задачі, попередньо поясненої викладачем, полягає у наявності інших числових даних або елементарних функцій;

третій рівень – курсант закріплює свої знання та здійснює перевірку засвоєння теми, розв’язуючи задачу із “Вправ для самостійної роботи” та збірників інших авторів.

Практичне заняття відповідно до цієї методики рекомендується проводити у такий спосіб:

на початку пари курсанти пишуть контрольну роботу з попередньої теми із “Завдань для проведення контрольної роботи”;

викладач пояснює курсантам основні положення нової теми і розв’язує показову задачу з цієї теми;

курсанти самостійно розв’язують першу задачу із отриманих варіантів “Завдань для проведення практичного заняття”, а викладач у цей час контролює їх роботу, відповідає на питання кожного курсанта та пояснює незрозумілі їм твердження;

наступні задачі з теми викладач вже не розв’язує повністю, а тільки вказує на нові елементи у цих задачах;

студенти самостійно розв’язують усі задачі із “Завдань для проведення практичного заняття”;

у кінці пари викладач оцінює рівень засвоєння теми кожним конкретним курсантом, тобто, знає, хто з курсантів розв’язав тільки деякі задачі із “Завдань для проведення практичного заняття”, а хто – всі.

Кожний курсант на практичному занятті отримує індивідуальне завдання, яке містить 4 або 5 задач, які охоплюють весь матеріал, необхідний для засвоєння курсантом під час практичного заняття. По кожній темі розроблено вісім варіантів “Завдань для проведення практичного заняття”.

Ця методика навчання дає можливість викладачу приділяти більше уваги кожному курсантові, а не звертатись до всієї групи. Оскільки курсанти мають різний ступінь підготовки та індивідуальні властивості, то в більшості курсантів виникають персональні

труднощі в процесі вивчення нової теми. На основі цієї методики навчання побудовані навчальні посібники: з лінійної алгебри і аналітичної геометрії, математичного аналізу, диференціальних рівнянь, теорії ймовірності, теоретичної механіки.

Однією із актуальних проблем у вищому військовому навчальному закладі є формування груп з курсантів, які мають різну базу знань та умінь, що ускладнює процес засвоєння матеріалу, адже у кожного курсанта є свій період сприйняття та розуміння нової інформації. Ми вважаємо, що для покращення підготовки військових фахівців потрібно групувати курсантів за їх рівнем знань. На нашу думку, цей розподіл допоможе приділяти більше уваги проблемним питанням у сильнішій групі і швидше виявляти недоліки та упущення у навчанні в курсантів у рештах груп.

Велику роль при підготовці військових фахівців відіграє правильне формування програм навчання, які повинні утворювати цілісну систему. Так, наприклад, викладаючи тему з одного предмета можна знайти практичне (в окремих випадках – теоретичне) застосування, або бути логічним доповненням при вивченні тем іншого предмета. Такий підхід повинен підвищити зацікавленість курсантів до навчання та дасть можливість викладачам, більше застосовувати теоретичні знання курсантів на практичних заняттях, що сприятиме швидшому та ефективнішому засвоюванню інформації.

Отже, запропонована методика навчання є новітньою та ефективною, оскільки стимулює самостійність навчання курсантів, дає можливість курсантам встановити взаємозв'язок між рівнем засвоєння теми та вмінням його використати для розв'язку конкретних задач, забезпечує індивідуалізацію та диференціацію навчання курсантів.

Список використаної літератури

1. Мандрагеля В. Перспективи розвитку системи військової професійної освіти в контексті світового досвіду / В. Мандрагеля // Філософія освіти. – К., 2008. – Вип. № 1–2 (7). – С. 161–170.

2. Аналітична доповідь про стан моніторингу якості освіти в Україні / за заг. ред. І. Л. Лікарчука. – К. : МБО “Центр тестових технологій і моніторингу якості освіти”, 2011. – 96 с.

3. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О. В. Овчарук. – К. : “К.І.С.”, 2004. – 112 с.

ДИСТАНЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ФАХІВЦІВ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УГОРЩИНИ

І. Г. Блощинський

Значний обсяг завдань, що покладається на органи та підрозділи Державної прикордонної служби України (ДПСУ), сприяє необхідності підготовки кваліфікованих кадрів, успіх виконання якими своїх функцій залежить від рівня їх професійної підготовленості. Реформування прикордонного відомства відповідно до Стратегії розвитку ДПСУ та Інтегрованого управління кордонами до 2020 року, розвиток нових форм і способів охорони державного кордону для виконання завдань оперативно-службової діяльності (ОСД) передбачає удосконалення системи підготовки, комплектування, роботи з особовим складом, його соціального захисту, розширення прикордонного та міжнародного співробітництва, а також вивчення і впровадження сучасного досвіду підготовки прикордонників Європейського Союзу (ЄС).

Охорону кордонів у більшості країн ЄС здійснюють поліцейські підрозділи Міністерства внутрішніх справ (МВС). Ураховуючи європейський досвід інтеграції прикордонної охорони до складу поліції, слід відмітити, що на сьогодні практично в усіх країнах Європи склалися відомчі трирівневі системи підготовки фахівців-прикордонників: початкова підготовка, багатопрофільна підготовка середнього керівного складу і підготовка управлінських кадрів. Виявлення і творче використання раціональних ідей з досвіду підготовки прикордонників ЄС, зокрема Угорщини, сприятиме якісному розвитку системи підготовки персоналу ДПСУ до вимог ЄС.

Створення Прикордонної служби Угорщини бере свій початок з 1990-х років, унаслідок чого прикордонні загони реформовано в прикордонні директорати, а для підготовки прикордонників відкрилися спеціалізовані навчальні заклади тощо. З метою поповнення відомства новобранцями був створений Центр підготовки молодших спеціалістів Прикордонної служби Угорщини ім. Балінта Балаша. Під-

готівка офіцерів управлінської ланки здійснюється на кафедрі прикордонної служби правоохоронного факультету у Національному університеті Державної служби (НУДС) Угорщини, де крім вивчення основних дисциплін (охорона кордону, загальні прикордонні знання, прикордонне управління, поглиблений контроль, курс прикордонного керівника, прикордонні операції, міжнародне співробітництво прикордонних органів) значна увага приділяється використанню технологій дистанційного навчання (ДН) в освітньому процесі таких як: Erasmus+, Intranet, Neptun, Moodle тощо.

Викладачі прикордонних навчальних закладів Угорщини мають можливість брати участь у програмі мобільності Erasmus+. У цій програмі крім Угорщини, беруть участь Польща, Естонія, Латвія і Литва. Проект передбачає участь експертів із прикордонних навчальних центрів, які мають значний досвід викладання іноземних мов, прикордонного контролю, розробки сучасних інструментів електронного навчання (e-learning) і реалізації міжнародних проєктів. Метою проєкту є створення інтерактивних навчальних інструментів, спрямованих на опанування спеціалізованої прикордонної лексики і термінології російською та англійською мовами для того, щоб гарантувати безпеку на зовнішніх кордонах ЄС за допомогою поліпшення комунікації з особами, що перетинають кордон. Професійна придатність викладачів прикордонних навчальних закладів Угорщини передбачає: професійну практику, щорічну однотижневу навчальну поїздку до інших навчальних закладів, самостійну підготовку (розвиток професійних навичок), викладання в закордонних навчальних закладах, участь у семінарах СЕРОЛ – Європейського поліцейського коледжу, наявність наукового ступеню, необхідність підвищення професійної кваліфікації з іноземної мови [1].

У 1998 році Вища школа співробітників поліції Угорщини з допомогою Інституту іноземних мов Вищої школи виграла тендер ЄС у рамках програми “Tempus” на підготовку фахівців Прикордонної служби Угорщини, які мали використовувати в своїй подальшій роботі отримані знання. Успіх заявки підкріплювався співпрацею організації-переможця з Центральною адміністрацією Прикордонної

служби, Центральним департаментом поліції, Академією безпеки МВС Австрії та Поліцейською академією Нідерландів. У 1999–2000 роках були запроваджені курси ДН, а також тримісячний курс професійної підготовки і тримісячну програму вивчення німецької мови, які були побудовані на існуючих навчальних програмах. Навчальний курс ДН доповнювався посібником “Прикордонний контроль в ЄС”, опублікованим за підтримки Фонду Ганса Зейделя. У 2006–2007 роках у відповідь на нові тенденції в навчанні та за підтримки Управління професійної підготовки кадрів МВС Угорщини Кодекс Шенгенських Кордонів став доступним для ДН через Інтернет [2, с. 10, 11].

Ефективним та зручним є використання автоматизованої системи управління (АСУ) “NEPTUN”, тобто системи електронного документообігу у НУДС, як інструменту планування навчального процесу (роботи з навчальними програмами, класами) й обліку постійного і змінного складу навчального закладу, звітностей, стажувань тощо [3].

Крім того, в НУДС функціонує ДН через внутрішню мережу Intranet на основі платформи Moodle. У випадку використання навчальних матеріалів з певної дисципліни, що розміщені на платформі Moodle, викладач (лектор) проінформує про це під час першої лекції (семінару) [4]. Студентів готують у межах їх спеціальності для виконання завдань з прикордонного контролю, охорони кордону та кримінального розслідування, прикордонного менеджменту, роботи з іноземцями та шукачами притулку.

Отже, система професійної підготовки прикордонників Угорщини на основі технологій ДН є багатопрофільною мережею додаткового навчання, що функціонує як на базі навчальних закладів, так і у формі підготовки безпосередньо на місцях служби, що досягається створенням гнучкої кредитно-модульної системи організації освітнього процесу та онлайн доступом до навчальних програм. Для цього активно застосовують зазначені вище технології ДН, участь у міжнародних і національних навчальних програмах, проектах, конференціях, симпозіумах та семінарах, після закінчення яких учасникам видаються сертифікати і свідоцтва про проходження навчання.

Таким чином, можна стверджувати, що завдяки технологіям ДН фактично весь персонал прикордонного відомства Угорщини охоплено тією чи іншою формою навчання.

Список використаної літератури

1. National University of Public Service. [Електронний ресурс]. Erasmus. – Режим доступу : <http://en.uni-nke.hu/erasmus-exchange>
2. Балендр А. В. Сучасні стандарти підготовки та перепідготовки офіцерів управлінської ланки прикордонної служби Угорщини / А. В. Балендр // Вісник Національного університету Оборони України. Зб-к наук. праць. – К. : НУОУ, № 5(36)/2013; К., 2013. – С. 7–12.
3. National University of Public Service. [Електронний ресурс]. Neptun Electronic Administration System. – Режим доступу : <https://neptunwebh.uni-nke.hu/hallgatoi/login.aspx>
4. National University of Public Service. [Електронний ресурс]. MOODLE E-Learning Platform. – Режим доступу : <http://localhost:65432/e-tool/course/view.php?id=9§ion=1>

ПСИХОЛОГІЧНІ ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА СТАНОВЛЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКІВ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ

В. В. Бондаренко

Трансформаційні процеси, які відбуваються сьогодні в Україні, вимагають нових підходів до управління міністерствами, службами, організаціями з метою забезпечення їх високої ефективності та конкурентоздатності. Один із таких підходів полягає у врахуванні керівниками особливостей організаційної культури та визначенні соціально-психологічних засад її формування. Досить часто керівники розуміють під корпоративною культурою лише зовнішній вигляд персоналу, спільні святкові заходи і не усвідомлюють важливість створення єдиного корпоративного духу, стилю поведінки, само-свідомості у професійній діяльності, що на сьогодні відноситься до актуальних проблем професійного виховання військовослужбовців.

Наявність гуманістичних і демократичних тенденцій у функціонуванні сучасних організацій щодо філософії праці, нових технологій, нових цінностей управлінської взаємодії зумовила переорієнтацію на нові механізми діяльності. Корпоративна культура – це ефективний інструмент стратегічного управління у руках керівника, за допомогою якого можна привести організацію (службу, підрозділ) до успіху, процвітання і стабільності, але при неефективному використанні можливі прямо протилежні результати [1].

Питання корпоративної культури відносно нове і недостатньо висвітлене з наукової точки зору, але дедалі більше привертає увагу теоретиків та практиків управління; є “специфічним способом організації і розвитку людської життєдіяльності, який висвітлено в продуктах матеріальної та духовної праці, в системі соціальних норм і засад, духовних цінностей, у сукупності відношень людей до природи, між собою і до самих себе” [2, с. 121–124].

Проблема знайшла досить широке відображення в роботах західних вчених, присвячених дослідженню змісту та структури орга-

нізаційної культури, її ролі в діяльності корпоративних об'єднань, підприємств і компаній (С. Девіс, Т. Пітерс, Г. Сміт, В. Співак). Деякі соціально-психологічні чинники формування організаційної культури вивчали західні вчені Д. Болінже, Дж. Дістефано.

Словосполучення “корпоративна культура” вперше використав у XIX столітті у військовій термінології німецький фельдмаршал Мольтке. Ним він визначив відносини у офіцерському середовищі [3]. Отже, організаційна культура є системою найсуттєвіших припущень, які приймаються членами організації як аксіома і виявляються у конкретних цінностях, що визначають людям орієнтири їх поведінки.

Д. Елдрідж і А. Кромбі вважають, що культура організації – це унікальна сукупність норм, цінностей, переконань, які визначають спосіб об'єднання груп та окремих особистостей в організацію для досягнення завдань. Існують різні підходи до трактування поняття “корпоративна культура”. Корпоративна культура – це система цінностей, переконань, вірувань, уявлень, очікувань, символів, а також ділових принципів, норм поведінки, традицій, ритуалів, які склалися в організації або її підрозділах за час діяльності та які приймаються більшістю співробітників.

З позиції психологічної науки організаційна культура почала вивчатися порівняно недавно. У контексті психологічного напрямку її вивчення розглядається як фактор впливу на підсвідомість і свідомість співробітників, сукупність психологічних параметрів, що характеризують групову діяльність людей у межах одного колективу відповідно до мети організації. Основними чинниками формування при цьому є загальнолюдські і професійні цінності, цілі, норми, правила, кодекс поведінки, почуття, переконання, установки, міжособистісні стосунки, уявлення про способи управління і спільної діяльності, мотиви трудової поведінки.

Психоаналітики акцентують увагу на вивченні несвідомого в психіці людини, яке взаємодіє зі свідомим і надсвідомим, і тому в процесі визначення змісту організаційної культури психоаналіз розглядає це явище як несвідому, ірраціональну складову системи свідо-

мо координованої діяльності людей, що виступає носієм моральних стандартів. Організаційна культура із несвідомої складової трансформується в усвідомлену через форми спільної діяльності.

На можливість зміни культури впливають такі фактори: організаційна криза – ставить під сумнів практику та відкриває можливості для прийняття нових цінностей; зміна керівництва – керівництво є головним фактором у формуванні культури; етап розвитку організації – змінити культуру легше в перехідні періоди від створення до росту та від зрілості до ліквідації. На неї впливає: символіка, моральні норми управління і поведінки, організаційні норми, естетичні норми і вимоги, організаційна структура управління, культура військовослужбовців апарату управління, культура умов роботи, комунікаційна система, методи і способи управління, кадрова і соціальна політика тощо.

Таким чином, складові мають бути усвідомлені всім персоналом і повинні сприяти ефективності діяльності, процвітанню як організації (служби) в цілому, так і кожного її члена зокрема.

Список використаної літератури

1. Карамушка Л. М. Дослідження актуальних проблем психології управління та організаційної психології у період трансформаційних процесів в Україні / Л. М. Карамушка // Актуальні проблеми психології. Том I : Соціальна психологія. Психологія управління. Організаційна психологія: Зб. наукових праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України / за ред. Максименка С. Д., Карамушки Л. М. – К. : Міленіум, 2003. – Ч. 9. – 156 с. – С. 91–100.
2. Кузьмін О. Основи менеджменту : підручник / О. Кузьмін, О. Мельник. – К. : Академвидав, 2003. – 414 с.
3. Савчук Л. Развитие корпоративной культуры в Украине / Л. Савчук, А. Бурлакова // Персонал. – 2005. – № 5. – С. 86–89.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КУРСАНТІВ-ПРИКОРДОННИКІВ НЕМОВНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ

О. А. Войтюк

Сучасний спеціаліст для того, щоб іти в ногу з часом, повинен постійно займатися підвищенням свого професійного рівня, що передбачає також розвиток його іншомовної комунікативної компетентності. Знання іноземної мови вже давно перестало забезпечувати лише особисті потреби на рівні повсякденного використання і допомагає спеціалістові розвиватися, ураховуючи не лише вимоги державного рівня, і відповідно до міжнародних стандартів. Якщо для спеціалістів одних професійних сфер діяльності знання іноземної мови є запорукою лише ефективного саморозвитку, то для інших – невід’ємною складовою їх професійної компетентності.

Процес формування професійної компетентності фахівця розпочинається під час його професійної підготовки і набуває подальшого розвитку безпосередньо під час його практичної діяльності.

Аналіз наукової літератури показує, що науковці все частіше виокремлюють іншомовну комунікативну компетентність як одну із складових професійної компетентності. Для офіцерів-прикордонників володіння іноземною мовою професійного спрямування забезпечує ефективне виконання їхніх службових завдань під час охорони та захисту Державного кордону України. Офіцер-прикордонник повинен вміти здійснювати інтерв’ювання іноземного громадянина, перевірку його документів, транспортного засобу і вантажу, у разі необхідності надати роз’яснення чи відповіді на запитання осіб, що перетинають кордон тощо.

Іншомовна комунікативна підготовка курсантів немовних факультетів вимагає від викладача іноземної мови постійного підвищення свого рівня професійної компетентності, що передбачає та-

кож ефективно вирішення різних проблемних питань, пов'язаних із навчанням іноземної мови.

Так О. П. Юцкевич виокремлює такі основні проблеми, з якими найчастіше стикаються викладачі іноземної мови професійного спрямування:

Викладач іноземної мови найчастіше не є фахівцем у галузі, спеціалістів для якої він повинен підготувати у процесі професійного іншомовного комунікативного навчання. Він не ставить собі за мету викладати спеціально-предметні дисципліни іноземною мовою, його завдання – викладати іноземну мову для професійного використання спеціалістами.

Під час підготовки матеріалу викладач часто стикається з лінгвістичними, методологічними і дидактичними труднощами, які пов'язані з особливістю перекладу тексту на професійну тематику, внаслідок їх насичення професійною термінологією.

Викладачу дуже часто доводиться викладати іноземну мову за професійним спрямуванням за умов відсутності достатньої кількості необхідного матеріалу [1].

На нашу думку, цей перелік слід доповнити такими проблемними питаннями, які є актуальними під час професійної іншомовної підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників:

Навчальні групи є неоднорідними відповідно до віку, рівня іншомовної комунікативної підготовки її членів і життєвого досвіду. Підготовка до заняття та його проведення вимагає від викладача високого рівня майстерності для того, щоб знання іноземної мови курсантів однієї групи знаходилися на одному рівні.

Для ефективного розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників слід враховувати особливості перебігу освітнього процесу в умовах вищого військового навчального закладу.

Ураховуючи всі питання, була розроблена така робоча програма навчальної дисципліни, яка забезпечує поступове та ефективно формування професійної іншомовної комунікативної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників.

Усі теми, які вивчаються курсантами, розбиті по курсах таким чином, щоб розвиток іншомовних комунікативних навичок курсантів відбувався на основі поступового переходу від опрацювання тем для повсякденного спілкування до вивчення матеріалу професійного спрямування. Тобто на початковому етапі відбувається подальший розвиток фонетичної, лексичної і граматичної компетенцій курсантів які були сформовані у процесі отримання загальної середньої освіти. Далі курсанти знайомляться з прикордонною термінологією, типовими кліше та мовленнєвими зразками, розвивають навички професійно орієнтованого мовлення, усного і письмового, а також іншомовні комунікативні навички відповідно до обраної спеціальності, які забезпечать курсантам у майбутньому якісне виконання своїх службових обов'язків.

Важливим є також той фактор, що викладачі іноземної мови розробляють та удосконалюють навчальні посібники і підручники, відповідно до змін та вимог сьогодення, використовують сучасні технічні ресурси, беруть активну участь у міжнародних семінарах, вебінарах і різних майстер-класах, які присвячені питанням професійного іншомовного комунікативного навчання, розглядають останні науково-практичні підходи щодо покращення навчання іноземної мови для використання у професійній діяльності, викладачі також займаються постійним саморозвитком і самовдосконаленням у професійній сфері, що в комплексі забезпечує досягнення поставлених цілей під час професійної іншомовної комунікативної підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників.

Використана література

1. Юцкевич О. П. Проблеми викладання англійської мови професійного спрямування [Електронний ресурс] / О. П. Юцкевич. – Режим доступу : <http://studentbooks.com.ua/content/view/144/46/1/35/>. – Загол. з екрану. – Мова укр.

СТАНОВЛЕННЯ КУЛЬТУРИ СПІЛКУВАННЯ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

О. І. Гевко

Культура спілкування... Про неї говорять в усі епохи. І кожна епоха розвитку людства виробляє свої норми, традиції, національну своєрідність культури комунікації між людьми. Своім корінням культура спілкування сягає далеко в давнину. Багато цінного й цікавого про культуру спілкування знаходимо в пам'ятках історії й літератури, зокрема в українських джерелах часів Київської Русі.

Одним із перших спілкування на території нинішньої України ще у V ст. до н. е. описав Геродот. Він розповідав, як наші пращури спілкувалися при світлі вогнища, “казали казку”, “баяли байку”. Цікаві свідчення того, як у далекі часи жили люди, як вони захищали свою землю, як розвивали ремесла і, звичайно, як спілкувалися, дає Велесова книга, або “Скрижалі буття українського народу”, – збірка поліських пам'яток V–IX ст. Люди вміли спілкуватися, бо правила п'ятнадцять віків через віче, де будь-хто міг слово сказати – і то було благом. Узагалі слово для людей було вагомою частиною життя, через нього вони доходили згоди й розв'язували свої життєві проблеми [4].

Період становлення Київської Русі – однієї з найбільш культурних держав середньовічного світу – є одночасно періодом зародження культури мовлення, яка відшліфовувалась, вдосконалювалась протягом подальших століть. Слід сказати, що освіта Київської Русі мала важливе значення для формування культури спілкування тогочасного суспільства. Київський князь Володимир Святославович здійснював свою освітню політику одночасно із впровадженням християнства, що сприяло зміцненню молодій феодальній державі [1, с. 51].

Один із тогочасних видатних мислителів-гуманістів Василь Великий виклав справжню програму культури й етики спілкування та поведінки, а також правила етикету: “Будь добрим з другом, ласкавим зі слугою, незлопам'ятним до зухвалих, людинолюбним до

смирених, утішай нещасних, відвідує хворих, зовсім ні до кого не стався презирливо, вітай з приємністю, відповідай зі світлим обличчям, до всіх будь прихильним, доступним, не хвалися сам, не змушуй інших говорити про тебе, приховуй, скільки можеш, свої переваги, а в гріхах сам себе звинувачуй та не чекай звинувачень від інших. Не будь тяжким у виговоріннях, звинувачуй не скоро і не з пристрасним рухом, бо це – ознака зарозумілості, не засуджуй за малозначуще, ніби сам ти суворий праведник...” .

Зважаючи на активний розвиток економічних і політичних взаємовідносин виникає певна потреба у підвищенні рівня культури мовлення, її перехід з розмовно-побутової до рівня спілкування між представниками панівного класу, що приводить до появи перших традиційних займенникових форм шанобливого звертання, які властиві середовищу князів та бояр [2, 57].

Треба звернути належну увагу на твори того періоду, які мали культурний, духовний, виховний зміст викладу, що, у свою чергу, сприяло підвищенню рівня культури спілкування, формуванню нових шанобливих засобів вираження. Наприклад, звертаючись до видатних пам'яток цього легендарного періоду, слід вказати, що й у “повчаннях”, “проповідях”, “посланнях” літописців того часу чільне місце посідає саме звернення до суспільства, в якому спробу донести животворне, магічне значення слова, яке вирішить багато питань того часу без кровопролиття.

Мудрі настанови щодо етики та етикету, спілкування й поведінки дав своєму та прийдешнім поколінням Володимир Мономах. У його “Повчанні” знаходимо: “...мати душу чисту та непорочну, тіло худе, бесіду лагідну і дотримуватись слова Господнього... при старших мовчати, мудрих слухати, старшим коритися, з рівними собі і молодшими в любові перебувати, без лукавого умислу бесідуючи, а більше вдумуватися, не шаленіти словом, не засуджувати мовою, небагато сміятися, соромитися старших; ...поводитися благочестиво, навчити... очима управлінню, язика утриманню, розуму упокоюванню, тілу підкоряння, думці чистоту дотримувати, спонукаючи себе до добрих справ... ; не забувайте того доброго, що ви вмієте, а

чого не вмієте, тому навчайтесь... жодної людини не пропустіть, не привітавши її і не подарувавши їй добре слово...”. Володимир Мономах підкреслював, що “правильне життя” людини досягається її “добрими ділами”.

Як бачимо, етика та етикет, культура спілкування, поведінки і мовлення в цих джерелах подаються в єдності. Це саме простежується і в подальших пам’ятках історії та культури України, що говорить про те, що спілкування завжди було складовою розвитку культури людини й суспільства загалом, а етичні норми та психологічні механізми завжди сприяли цьому.

Отже, розвиток культури спілкування за часів Київської Русі сприяв подальшому розвитку мови її корінного населення.

Культура спілкування формується багатьма поколіннями людей. Суспільство загалом і кожний його член зокрема мають прагнути не тільки зберегти, а й примножити спадщину предків.

Список використаної літератури

1. Коба Л. А. Розвиток освіти в Київській Русі / Л. А. Коба // Початкова школа . – № 2, 1994. – С. 51–54.
2. Миронюк О. М. Історія граматичних засобів вираження ввічливості в українській мові / О. М. Миронюк // Мовознавство. – № 2, 1993. – С. 55–62.
3. Чмут Т. К. Етика ділового спілкування: навч. посібн. / Т. К. Чмут, Г. Л. Чайка. – 5-те вид., стер. – К. : Вікар, 2006. – 223 с.
4. Ярещенко А. П. Український фенікс / А. П. Ярещенко. – Харків : “Прапор”, 1999. – 174 с.

ОБҐРУНТУВАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ОСНОВ ПОБУДОВИ БАГАТОРІВНЕВОЇ СИСТЕМИ КОНТРОЛЮ ЗА В'ЇЗДОМ І ПЕРЕБУВАННЯМ В УКРАЇНІ ІНОЗЕМЦІВ ТА ОСІБ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА

С. П. Гетманюк

Постійний розвиток міжнародних і внутрішньодержавних суспільних відносин, складність та тривалість процесів інтеграції України до Європейського Співтовариства визначають необхідність глибокого наукового осмислення питань оптимізації діяльності всіх елементів системи прикордонної безпеки в нових історичних умовах. Вагомою часткою вирішення даної проблеми є удосконалення правового забезпечення здійснення контрольних процедур на державному кордоні шляхом запозичення кращого досвіду організації прикордонного контролю підрозділами охорони кордону країн-членів Європейського Союзу. Одним із суб'єктів який реалізує державну політику у сфері захисту державного кордону є Державна прикордонна служба України, в межах компетенції якої є організація та здійснення пропуску через державний кордон пасажиро-транспортного потоку із суміжних країн, який у свою чергу, поряд із розширенням торговельно-економічних стосунків несе загрози воєнної сфери та сфери безпеки державного кордону. Особливої уваги в зазначеному аспекті вимагає вивчення питання створення відповідно до мети і завдань Концепції інтегрованого управління кордонами чотирирівневої системи контролю за в'їздом та перебуванням в Україні іноземців та осіб без громадянства, що, в свою чергу є важливою та невід'ємною вимогою адаптації законодавства України до законодавства ЄС, забезпечення прав людини відповідно до Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу. Результати оперативно-службової діяльності ДПСУ свідчать про існування в даному аспекті низки проблем, однією з яких є невідповідність діючої системи прикордонного контролю сучасним загрозам і вимогам до охорони кордону в контексті забезпечення прикордонної безпеки.

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ СЛУЖБИ ПРИКОРДОННИХ НАРЯДІВ У ПУНКТАХ ПРОПУСКУ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ПРИКОРДОННОГО КОНТРОЛЮ

О. Р. Заболотна

Ю. М. Кузь

Головним завданням вищого військового навчального закладу (ВВНЗ) в умовах сьогодення є всебічна підготовка його випускників до виконання своїх функціональних обов'язків у будь-яких умовах. Важливе місце у системі навчання курсантів Національної академії Державної прикордонної служби України (НАДПСУ) займають дисципліни прикордонного контролю, зокрема “Служба прикордонних нарядів у пунктах пропуску через державний кордон” і “Технічні засоби прикордонного контролю” (ТЗПК), оскільки вирішальною силою при здійсненні прикордонного контролю є прикордонні наряди, а застосування технічних засобів сприяє успішному вирішенню ними завдань щодо пропуску осіб, транспортних засобів і вантажів. Ефективне викладання даних дисциплін вимагає сьогодні впровадження науково обґрунтованих методик навчання майбутніх офіцерів-прикордонників за умов чітко окресленого теоретичного підґрунтя, мети, завдань методики, принципів, методів, форм навчання тощо.

Зміст навчання майбутніх прикордонників при вивченні дисциплін прикордонного контролю включає в себе сукупність професійних понять, уявлень, суджень щодо професійної діяльності при виконанні завдань на кордоні. Він визначається вимогами, наказами та директивами керівництва, змістом військової освіти, особливостями професійної діяльності прикордонників. Результативність системи навчання курсантів визначається знаннями, навичками, уміннями, досвідом, що відображають зміст їх професійної діяльності на кор-

доні при несенні служби у складі прикордонних нарядів та при використанні ТЗПК.

Успішність дій майбутніх прикордонників на кордоні досягається: високим рівнем підготовки персоналу при несенні служби в пунктах пропуску (ППр) та вмiлими тактичними прийомами та методами застосування ТЗПК; своєчасним забезпеченням підрозділів ТЗПК, утриманням їх у справному стані та постійною готовністю до застосування.

Метою розробленої нами методики є оволодіння курсантами комплексом знань з особливостей несення служби у складі прикордонних нарядів у ППр і використання ТЗПК під час здійснення прикордонного контролю; формування у курсантів необхідних знань, спеціальних умiнь і навичок щодо порядку несення служби та застосування ТЗПК у процесі практичної підготовки.

Результатом діяльності є: наявність глибоких, повних, різнобічних знань та умiнь щодо служби прикордонних нарядів у ППр і використання ТЗПК; а в подальшому – підготовлений професіонал.

Зміст розробленої нами методики ґрунтується на реалізації таких положень:

сприяння прояву здібностей курсантів, створення умов для їх навчання під час занять і самореалізації спочатку в навчальній, а згодом у військово-професійній діяльності на кордоні;

оптимальне поєднання методів, форм і засобів навчання для ефективного засвоєння знань, формування навичок та умiнь в умовах служби на кордоні;

формування в процесі навчання потреби та провідних мотивів служби;

формування основних професійно важливих якостей курсантів.

Існуючі недоліки у традиційних методиках призводять до того, що головною метою вивчення кожної дисципліни стає не формування в курсантів мотивів, умiнь і здатностей використати надалі її науковий зміст для вирішення професійних завдань, а лише самі наукові знання, причому найчастіше на рівні їхнього запам'ятовування. При такому підході кожна кафедра готує “фахівця” за напрямком “свої”

науки, а не професіонала, що вміє користуватися її засобами в повсякденному навчанні й майбутній військовій професії. Тому нами були створені проблемні завдання, які, на нашу думку, здатні оптимально врахувати міжпредметні зв'язки при навчанні.

Основними відмінностями розробленої нами методики навчання курсантів від традиційної є:

сфера застосування (навчання майбутніх прикордонників несенню служби у складі прикордонних нарядів із використанням ТЗПК);

призначення (вивчення професійно спрямованих дисциплін, що забезпечують службу на кордоні);

функції (педагогічна, інноваційна, інтеграційна);

принцип дії (на основі системного, суб'єктно-діяльнісного, проблемного, модульного підходів організація навчання курсантів щодо служби прикордонних нарядів у пунктах пропуску через державний кордон);

процеси (висока інтенсивність, проблемний і міжпредметний характер, інтеграція технічних та спеціальних дисциплін);

структура (комплексно інтегрована структура з оптимізованим складом елементів);

параметри, що відповідають вимогам керівних документів з організації служби на кордоні, концепцій і методик підготовки до служби.

Запропонована методика навчання курсантів дозволяє забезпечити високу ефективність дій фахівців у ППР з метою виконання покладених на них обов'язків, у тому числі перевірку документів на право в'їзду в Україну або виїзду з України; огляд транспортних засобів та вантажів, які прямують через державний кордон; контроль за додержанням режиму в пунктах пропуску; виявлення зброї, радіоактивних та інших заборонених до ввозу в Україну чи вивозу з України предметів і матеріалів; вирішення інших завдань оперативно-службової діяльності.

ПРОФСПРЯМОВАНІСТЬ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ- ПРИКОРДОННИКІВ

І. М. Кустовська

Реалізація профспрямованості навчання потребує певної організації як усього навчального матеріалу, так і навчального процесу в цілому. Напрямок такої організації має на меті сформувати в системі загальних знань курсантів підсистему знань, умінь і навичок, які можна охарактеризувати як професійно значущі.

Серед безлічі умов реалізації профспрямованості навчання вказано на необхідність добору професійно значущих галузей знання зі змісту курсу дисциплін професійного спрямування. Навчальний матеріал, поданий у них, умовно можна поділити на загальнопрофесійний і вузькопрофесійний. Відповідно, перший спрямований на розвиток професійного кругозору курсантів, сприяючи формуванню однієї з основних якостей сучасного фахівця – професійної мобільності та стійкості. Засвоєння цієї частини навчального матеріалу можливе на рівні знань. Інша складова здобуття професійної освіти спрямована на розвиток професійного кругозору курсантів з урахуванням формування у них професійно значущих конкретних знань і умінь майбутнього фахівця.

Оволодіння прийомами і способами адаптування вузькопрофесійних знань до умов практичної діяльності стає основним завданням у навчанні дисциплін професійного циклу. Тому, добираючи зміст навчального матеріалу з дисциплін професійного циклу, слід виходити з його професійної необхідності, тобто вивчення конкретного професійного матеріалу, що набуває розвитку в суто професійних дисциплінах і з урахуванням формування конкретних професійно кваліфікованих умінь.

НАВЧАННЯ КРЕАТИВНОГО ПИСЬМА У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Л. Е. Лебедева

Письмо в методичному плані тривалий час було майже повністю усунуто з процесу навчання. В останні роки роль письма у навчанні іноземної мови поступово підвищується, і письмо починають розглядати як резерв у підвищенні ефективності навчання іноземної мови. Не можна не враховувати і практичну значущість писемного мовного спілкування у світлі сучасних засобів комунікації.

Письмо є одним з чотирьох видів мовленнєвої діяльності, які формують комунікативну систему людини і забезпечують його різноманітне соціокультурне буття. При цьому письмо – це найбільш складний вид мовленнєвої діяльності навіть для носіїв мови, так як воно здійснюється в умовах відсутності адресата мови за неможливості використання адресантом лінгвістичних засобів (ступінь інтонаційної виразності, тембр, міміка, жест тощо). Отже, воно повинно бути доведено до певного рівня досконалості з точки зору організації письмового висловлювання, його повноти і розгорнення, логічності, ясності, граматичної оформленості.

Метою навчання письма є формування у студентів письмової комунікативної компетенції, яка включає володіння письмовими знаками, вміння грамотно побудувати зміст і форму писемного мовлення.

У методиці викладання накопичився великий досвід навчання письма. Особливе значення останнім часом набуває методика креативного письма на заняттях з іноземної мови. Під “креативним письмом” мають на увазі вправи продуктивного характеру різного ступеня складності, різноманітні за формою і за змістом, часто в ігровій формі.

Процес навчання креативного письма студентів здійснюється послідовно в три етапи. Мета підготовчого етапу полягає у формуванні навичок здійснення письмової мовної діяльності як креативної.

Метою репродуктивно-продуктивного етапу навчання є розвиток аналітичних умінь і умінь структурно-семантичної та лінгвістичної реорганізації іншомовного креативного тексту. Метою продуктивного етапу навчання креативного письма є розвиток і вдосконалення вмій продукування креативного іншомовного тексту.

Навчання креативного письма студентів ВНЗ у реальному освітньому процесі реалізується за допомогою спеціальної системи вправ у креативному письмі, в основу якої покладено евристичні прийоми пізнання об'єкта, виявлення його основних ознак та евристичні прийоми перетворення об'єкта і створення нового об'єкта.

Розроблена система вправ включає в себе три типи вправ: підготовчі, репродуктивно-продуктивні та продуктивні.

Підготовчі вправи орієнтовані на знайомство студентів з різними евристичними прийомами, в процесі виконання цих вправ студенти вчать використовувати евристичні прийоми для написання невеликих за обсягом креативних текстів.

Репродуктивно-продуктивні вправи являють собою безліч взаємопов'язаних письмових креативних завдань, сформованих на основі евристичних прийомів, як опора для виконання цих завдань слугує текст.

Продуктивні вправи включають вправи в продукуванні казок, короткого оповідання і віршів з опорою на образотворчу наочність та без опори. Образотворча наочність при цьому виступає як стимул креативної письмової діяльності. Вправи без використання наочності є свого роду проблемні ситуації, сформульовані як теми для написання креативних письмових робіт.

Включення креативного письма в навчання студентів творчої письмової мови є одним з пріоритетних напрямів у системі навчання студентів іноземної мови у ВНЗ на сучасному етапі розвитку суспільства.

Використання евристичних прийомів пізнання об'єкта, виявлення його основних ознак та евристичних прийомів перетворення об'єкта і створення нового об'єкта як основи системи спеціальних вправ у креативному письмі, а також включення в неї вправ, спрямо-

ваних на розвиток загальнотворчих здібностей: здатність до аналізу і синтезу, здатності виявляти нові проблеми в традиційній ситуації, здатності мислити асоціаціями і здатності генерувати велику кількість ідей, підвищують творчу активність студентів і сприяють формуванню конкурентоспроможної особистості майбутнього фахівця.

Оволодіння креативним письмом підвищує рівень мовної свідомості і культури студентів, підвищує їх мотивацію, стимулює розвиток основних видів мовленнєвої діяльності, надаючи тим самим позитивний вплив на весь процес навчання іноземної мови у ВНЗ.

СУТНІСТЬ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ ДО ЛОКАЛІЗАЦІЇ НЕСТАНДАРТНИХ СИТУАЦІЙ У ПУНКТАХ ПРОПУСКУ ЧЕРЕЗ ДЕРЖАВНИЙ КОРДОН

О. В. Лемешко

У документах, що регламентують професійну підготовку персоналу в ДПСУ, акцентується увага на необхідності підготовки висококваліфікованих офіцерських кадрів, здатних приймати обґрунтовані та ефективні рішення у сфері охорони державного кордону. Функції старшого зміни в пункті пропуску постійно розширюються й ускладнюються за змістом, зростають вимоги до його професійних якостей і компетентностей, особливо щодо вмінь локалізувати нестандартні ситуації в пунктах пропуску через державний кордон, які можуть мати набагато більш глибокі та значущі наслідки, оскільки пов'язані з особливостями професійної діяльності прикордонників, правом на використання ними спецзасобів і зброї.

Аналіз літературних джерел у галузі конфліктології та оперативно-службової діяльності органів прикордонного контролю дозволяє визначити основні способи розв'язування конфліктів: педагогічний (проведення переговорного процесу, бесіда, роз'яснення, переконання, прохання) і силовий (із залученням сили – резерву прикордонного загону).

Порівняльний аналіз показав, що основним способом розв'язування конфліктів у пунктах пропуску повинен бути педагогічний, тому старший зміни повинен вжити всі можливі заходи, щоб не допустити використання силового засобу припинення конфлікту (використання сил і засобів резервів ВПС, *прикз*). Слід підкреслити, що особливістю розв'язування конфліктів у пунктах пропуску є те, що будь-які рішення з боку посадових осіб прикордонного контролю повинні бути обґрунтовані та прийняті на підставі чинного законодавства, що регламентує діяльність органів прикордонного контролю [3].

Досить часто офіцер-прикордонник повинен приймати рішення у складних, непередбачуваних умовах, коли найменша помилка може призвести до серйозних наслідків. На кордоні офіцери-прикордонники часто зіштовхуються з неритмічністю роботи й відпочинку, нерегулярним харчуванням і психоемоційним напруженням. Через це діяльність персоналу ДПСУ вимагає фізичних і вольових зусиль. Тому необхідно розвивати фізичну витривалість, уміння долати труднощі, силу волі та емоційно-вольову стійкість.

Окрім цього, для локалізації нестандартних ситуацій у пунктах пропуску через державний кордон офіцер-прикордонник повинен мати добру увагу, пам'ять, мислення, організаторські, вольові та комунікативні якості. Особливе значення мають висока нервово-психічна стійкість, високий рівень розвитку психомоторних і фізичних якостей (швидкість сенсомоторних реакцій, спритність, точна координація рухів, загальна й спеціальна фізична витривалість, здатність до тривалої розумової й фізичної напруги, уміння швидко відновлювати сили після фізичних і психічних навантажень тощо). У зв'язку з цим офіцер-прикордонник повинен мати гарний загальний стан здоров'я, високу працездатність, бути здатним протистояти негативному впливу гіподинамії. Це допоможе офіцеру-прикордоннику поєднувати фізичний вплив на правопорушника із психологічним. При виконанні завдань з охорони державного кордону, крім готовності до тривалої й напруженої фізичної діяльності, офіцер-прикордонник повинен бути готовим до роботи в умовах дефіциту часу, інформаційної недостатності. У цьому випадку офіцера-прикордонника повинні відрізняти також сила волі, наполегливість, рішучість, впевненість у своїх силах, стійкість до стресогенних чинників, оптимізм [1].

Готовність майбутніх офіцерів-прикордонників до локалізації нестандартних ситуацій у пунктах пропуску через державний кордон ґрунтується на системі знань про класифікацію конфліктних ситуацій, організацію та проведення локалізації конфліктних і нестандартних (кризових) ситуацій у пунктах пропуску, порядок організації антитерористичних заходів у пунктах пропуску через кордон; про різні рівні захисту, а також про передбачені законом дії прикор-

донників для самооборони; про правила та процедуру застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів та зброї відповідно до чинного законодавства та відомчих інструкцій.

Також необхідно ознайомити майбутніх офіцерів-прикордонників з основними правилами комунікації. Маючи ґрунтовні знання про види стресу та причини його виникнення, способи управління ним, а також основні положення психології поведінки жертви та нападника, правила вербального самозахисту офіцер-прикордонник зможе встановлювати і підтримувати ефективні контакти з іншими людьми [2].

Специфіка професійної діяльності офіцера-прикордонника визначає необхідність того, що він повинен бути багатограним керівником, що має глибокі та креативні судження, конструктивні стратегії, інноваційні підходи при виконанні завдань з охорони кордону.

Список використаної літератури

1. Чудик А. В. Підготовка майбутніх офіцерів-прикордонників до застосування спеціальних засобів та заходів фізичного впливу у процесі оперативно-службової діяльності : дис. ... канд. пед. наук :13.00.04 / А. В. Чудик. – Хмельницький : НАДПСУ, 2015. – 223 с.
2. Балагур Л. О. Підготовка майбутніх офіцерів-прикордонників до управління основними підрозділами охорони державного кордону : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Леся Олександрівна Балагур. – Хмельницький : НАДПСУ, 2015. – 227 с.
3. Денисов В. І. Методика прогнозування стабільності функціонування пункту пропуску : дис. ... канд. військ. наук : 21.02.02 / Валерій Ілліч Денисов. – Хмельницький : НАПВУ, 2000. – 224 с.

ПРОСОДІЯ ЯК СКЛАДОВИЙ КОМПОНЕНТ ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ (НА ПРИКЛАДІ СУЧАСНОЇ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ)

А. М. Манзій

В. Д. Лопатка

М. Г. Палагнюк

Поняття “вимова” стосується не лише артикуляції голосних і приголосних (сегментний рівень), але також і просодики, тобто: наголосу, мелодики, інтонації і ритму (супрасегментний рівень). Саме за допомогою вимови у розмовній мові виділяється семантичне навантаження висловлення, що сприяє його подальшому декодуванню слухачем. Одночасно “вимова” передає додаткову інформацію щодо мовця, яку повідомлення часто не містить, тобто інформацію про його регіональне походження, соціальний статус, емоційний стан та внутрішню позицію щодо змісту свого висловлення, а також слухача (у випадку з іноземцями також про рівень оволодіння мовою).

Німецька належить до тих мов, в яких при маркуванні інформаційної структури висловлення значну роль відіграють саме просодичні засоби. Нова або ж уточнювальна інформація позначається тут за допомогою більшого наголошення відповідних конститuentів, неважлива інформація інтонаційно майже не виділяється. Так, згідно з дослідженнями лінгвістів М. Гріс і С. Бауман у німецькій мові склади важливих на думку мовця слів у фразі реалізуються у мовленні голосніше і довше, у таких словах також не відбувається притаманне для розмовної мови явище редукації, окрім цього при акцентуалізації такого слова, відповідно, складу помітне підвищення частоти основного тону [2, с. 28].

Іншомовний акцент може виявлятися на різних рівнях і може певною мірою вплинути на перебіг розмови. При цьому вплив такого акценту на носія мови істотно залежить від того, про які саме помилки йдеться, а саме на якому рівні вони були зроблені: сегментному

чи супрасегментному. Неправильна вимова окремих звуків (сегментний рівень) хоча і може призвести до появи почуття розгубленості в опонента або ж значно ускладнити процес порозуміння проте спричиняє значно менше непорозумінь, двозначності або неправильних тлумачень аж до повної втрати ясності повідомлення, що виникають внаслідок просодичних помилок (супрасегментний рівень). Супрасегментні одиниці реалізуються в мовленні відповідно до специфічних для кожної конкретної мови правил та зразків, виконують дистинктивну (розрізнявальну) функцію і тим самим являють собою не тільки фонетичний, а й фонологічний феномен, що і визначає їх важливість для безперешкодного діалогу.

Питання щодо “хорошої вимови” залишається і досі дискусійним, оскільки у повсякденному житті вживаються різноманітні форми вимови, які відповідають завданням конкретної комунікативної ситуації (офіційне спілкування – Hochdeutsch, розмова у дружньому колі – Regio- bzw. Soziolekt). Особливу роль при цьому відіграють саме просодичні ознаки.

З точки зору стандартної вимови розрізняють різні (фоно-) стилістичні рівні. Так, Г. Майнхольд виділяє такі основні комунікативні ситуації, в яких використовуються різні форми вимови: публічний виступ, доповідь, звернення; читання художньої літератури; офіційно-ділова розмова, невимушена розмова у дружньому колі [3, с. 34].

Так, під час публічної промови важливість ситуації психологічно впливає на мовця, що, зумовлює певне напруження у мовленні, а, відповідно, сповільнює темп мовлення, сприяє чіткій реалізації наголосів, зменшенню випадків редуцій та асиміляції звуків. У такий спосіб, а саме за рахунок специфіки своєї вимови, оратор підкреслює офіційність ситуації та надає додаткової ваги своїм словам.

У вільній розмові між знайомими, колегами темп мовлення є досить високим, натомість напруження низьке або відсутнє як таке, таким чином у мовленні учасників діалогу часто зустрічаються випадки редуцій, асиміляцій та фонетичних еліпсів. Така специфічна організація вимови вказує на приватність, а також ненапружений характер розмови. Звичайно кожна сторона діалогу очікує, що подіб-

ного стилю мовлення буде дотримуватись і опонент, оскільки недоречно використання високого стилю в такій ситуації може призвести до появи певної дистанції у поведінці реципієнта повідомлення, що, як наслідок, впливатиме на його розуміння та сприйняття.

Наведені вище ситуації не свідчать про факт володіння “хорошою вимовою” із дотриманням орфоепічної норми у випадку офіційного виступу або ж про “погану вимову” у випадку приватної бесіди, оскільки обидва стилі мовлення відповідають умовам конкретної ситуації. Проте правильне розрізнення, розуміння та сприйняття таких фоностилістичних варіантів як форми вимови безумовно є складовим елементом мовної компетенції, а, відповідно, і навчання іноземної мови, зокрема німецької [1, с. 11].

Під час навчання німецької мови як іноземної варто ставити за мету оволодіння надрегіональною просодикою – орфоепічною нормою, яка використовується у більшості комунікативних ситуацій у німецькомовному регіоні і в першу чергу на публічному рівні (виступи на радіо, телебаченні, конференціях тощо). Слід звертати також більшу увагу відповідному ситуативному артикуляційному та просодичному оформленню висловлювань з самого початку навчання.

Список використаної літератури

1. Dieling H. *Phonetik lehren und lernen.* / Helga Dieling, Ursula Hirschfeld. – 9. Aufl. – Berlin : Langenscheidt, 2012. – 200 S.
2. Grice M. *An introduction to intonation – functions and models.* / M. Grice, S. Baumann // *Non-Native Prosody. Phonetic description and Teaching Practice.* – Berlin/New York : Mouton de Grueter, 2007. – P. 25–52.
3. Meinhold G. *Deutsche Standardaussprache. Lautschwächungen und Formstufen.* / Gottfried Meinhold. – Jena: Weissdorn-Verlag, 1973. – 147 S.

ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК І ВМІНЬ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ

А. О. Наконечна

І. Я. Ординська

Діалогічне мовлення – достатньо складний процес спілкування, тому і навчання діалогічного мовлення виділяє різні підходи. Підходи, у свою чергу, включають різні етапи, на які варто звернути увагу викладачам іноземної мови. Аналіз наукового-педагогічної літератури дав можливість встановити підходи щодо навчання діалогічного мовлення, з яких можна виділити два основних. Перший – “зверху вниз” – навчання діалогічного мовлення розпочинається зі слухання діалогу-зразка з його подальшим варіюванням, а згодом і створенням власних діалогів в аналогічних ситуаціях спілкування. Другий – “знизу вверх” – передбачає шлях від засвоєння спочатку елементів діалогу (реплік діалогічної єдності) до самостійної побудови діалогу на основі запропонованої навчальної комунікативної системи, що не містить прослуховування діалогів-зразків.

Обидва підходи є можливими. Вже у процесі формування мовленнєвих навичок (граматичних, лексичних) курсанти виходять на рівень понадфразової єдності, в тому числі діалогічних єдностей. Проте увага курсанта в цьому випадку зосереджена на вживанні нової граматичної структури або лексичної одиниці. Виходячи на рівень обміну репліками, він використовує вже знайомі йому діалогічні єдності.

Навчання реплікування можна вважати підготовчим або нульовим етапом формування навичок і вмінь діалогічного мовлення курсантів. На цьому етапі виконуються рецептивно-репродуктивні та репродуктивні умовно-комунікативні вправи на імітацію, підстановку, відповіді на запитання, на запит певної інформації (за зразком), повідомлення інформації тощо. Під час навчання реплікування важливо поступово збільшувати обсяг репліки курсанта – від однієї до двох-трьох фраз.

Коли курсанти засвоять репліку-реакцію та ініціативну репліку певної діалогічної єдності, можна переходити до першого етапу формування навичок і вмінь діалогічного мовлення – оволодіння певними діалогічними єдностями. На цьому етапі використовуються рецептивно-продуктивні умовно-комунікативні вправи з обміну репліками. Учасниками спілкування є самі курсанти, а викладач лише дає їм певне комунікативне завдання, де окреслюється комунікативна ситуація і вказуються ролі, що їх виконуватимуть курсанти.

Наприклад: (Between an officer of the highway check point and a foreigner, who is the driver the car).

Officer: Good evening, ladies and gentlemen! Border Control! I am an officer of the check point.

Driver: Morning, Sir. Glad to meet you!

Officer: Who is the driver of the car?

Driver: I drive a car.

Officer: What is the purpose of your visit to Ukraine?

Driver: We go on business trip to Odessa.

Другим етапом формування навичок і вмінь діалогічного мовлення курсантів є оволодіння ними мікродіалогом. Мікродіалог розглядають як засіб вираження основних комунікативних інтенцій партнерів по спілкуванню. Він є імпліцитною структурною основою розгорнутого діалогу і містить взаємопов'язані ланцюжки діалогічних єдностей, які ще називають діалогічним цілим.

Мікродіалоги відрізняються від діалогічних єдностей не лише обсягом, але й своєю відносною завершеністю. Власне діалог (розгорнутий діалог) складається з двох-трьох мікродіалогів. Мета другого етапу – навчити курсантів об'єднувати засвоєні діалогічні єдності, підтримувати бесіду, не дати їй зупинитися після першого обміну репліками. На цьому етапі використовуються рецептивно-продуктивні комунікативні вправи нижчого рівня (такі, що допускають використання спеціально створених вербальних опор для висловлювання учнів). Звичайно на цьому етапі учасниками спілкування є самі курсанти, які виступають у певних ролях або від свого власного імені. На основі навчальних комунікативних ситуацій, запропонованих

викладачем (або поданих у підручнику), вони продукують мікродіалоги.

Наприклад: (Between a representative of the Ukrainian Border Guard authorities and the captain of a foreign plane at the airport)

Officer: Good evening! I am an officer of the State Border port of entry.

Captain: Glad to meet you, Sir. What can I do for you?

Officer: I want to see the captain of the plane.

Captain: I am the captain of the plane.

На третьому етапі курсанти мають навчитися вести діалоги різних функціональних типів на основі створеної викладачем (описаної в підручнику) комунікативної ситуації. Вправи, що виконуються на третьому (заключному) етапі, належать до рецептивно-продуктивних комунікативних вправ вищого рівня (таких, що не дозволяють використання спеціально створених вербальних опор).

Наприклад: Between a representative of the Ukrainian Border authorities and the master of a foreign vessel.

ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ САМОРЕГУЛЯЦІЇ ОФІЦЕРА-ПРИКОРДОННИКА У ВІТЧИЗНЯНІЙ І ЗАРУБІЖНІЙ ПСИХОЛОГІЇ

Д. О. Олешко

Професія офіцера-прикордонника насичена напруженими ситуаціями і труднощами, що вимагає від нього великих резервів самовладання і саморегуляції. Йому необхідно мати велику працездатність; витримувати дії сильних подразників, виявляти терплячість, урівноваженість, зібраність, стриманість у напружених ситуаціях і вміти зберігати протягом усього службового часу загальний та емоційний тонуси. Низький рівень навичок саморегуляції приводить до того, що значна частина молодих офіцерів під час адаптації до умов служби відчуває стани напруженості, дискомфорту, тривожності, стресу, що у свою чергу знижує ефективність роботи, підвищує конфліктність, порушує психічне та соматичне здоров'я як їх самих, так і їх підлеглих.

Актуальність дослідження саморегуляції прикордонників обумовлена необхідністю підвищення рівня їх професіоналізму, розвитком здатності протистояти численним труднощам, що виникають перед ними як військовими професіоналами, знаходити вихід із кризових ситуацій, пропонувати нестандартні рішення, постійно здійснювати емоційний контроль за своєю діяльністю і поведінкою.

На цей час існує велика кількість досліджень, присвячених різним аспектам подолання психологічних бар'єрів у професійній діяльності: бар'єри спілкування (О. Волобуєва, Т. Щербан, Т. Яценко), емоційні і смислові бар'єри (З. Карпенко, В. Осьодло), бар'єри сприйняття (І. Батраченко [1]), психологічні бар'єри педагогічної діяльності (В. Бочелюк та ін.). Зокрема дотепер неопрацьованою залишається проблема саморегуляції офіцера-прикордонника, відсутні цілеспрямовані системні дослідження особливостей зазначеного феномену в психології діяльності в особливих умовах, специфіки його вияву на різних етапах професійного становлення і розвитку офіцера правоохоронних органів, відсутні і програми з формування стійкості до

психологічних бар'єрів у професійній діяльності офіцерів- прикордонників. Таким чином, соціально-психологічна значущість означеної проблеми та її недостатнє вивчення у сучасній вітчизняній психології обумовлюють обґрунтування основних напрямків розвитку психологічної саморегуляції офіцерів-прикордонників.

Аналіз наявних наукових праць показав, що існує велика кількість поглядів на природу і розвиток бар'єрів у різних сферах життєдіяльності людини, вони є багатозначними і багатоаспектними, але дотепер у психологічній науці немає єдиного, чіткого визначення саморегуляції. Незаперечним є той факт, що основною змістовною характеристикою саморегуляції є внутрішня психічна активність, спрямована на усунення виникаючих порушень діяльності, на зміну смислових структур особистості як охорону власного Я від потенційних травмуючих впливів як передумови для змін, що заповнюють дефіцит внутрішніх ресурсів, необхідних для подолання важких ситуацій і забезпечення стійкості діяльності.

Отже, саморегуляція розглядається як чинник, що активізує або руйнує діяльність. Сам процес саморегуляції супроводжується глибокою внутрішньою роботою з подолання сформованих стереотипів діяльності, смислового створення ситуації, які вимагають адекватних розумових дій, вольових установок, що підвищує активність і напруженість діяльності. Під саморегуляцією особистості ми розуміємо такий її психічний стан, що дозволяє їй адекватно сприймати труднощі, контролювати свої почуття, поведінку і швидко знаходити конструктивні шляхи виходу із ситуацій бар'єра.

Використана література

1. Батраченко І. Г. Психологічні закономірності розвитку антиципації людини (філо-, соціо-, онто- та мікрогенез антиципування) : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня д-ра психол. наук : спец. 19.00.01 / Іван Георгійович Батраченко ; Дніпропетровський держ. ун-т. – Дніпропетровськ, 1996. – 39 с.

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРИКОРДОННИКІВ

Л. С. Рабійчук

Європейська інтеграція України вимагає не тільки політичних, економічних та соціальних змін у країні, а й ставить нові вимоги до охоронців кордону. Співробітництво Державної прикордонної служби України (ДПСУ) з Європейським Союзом та іншими міжнародними організаціями, ознайомлення з досвідом організації охорони кордону в інших країнах, збільшення потоку іноземних туристів вимагає від персоналу ДПСУ певного рівня володіння англійською мовою за професійним спрямуванням.

Варто зазначити, що сьогодні на Європейському континенті розмовляють на більш ніж 225 мовах. Багато європейців вважають, що багатомовний спосіб життя є нормою. Не випадково статистичні дані свідчать, що майже половина громадян Європейського Союзу розмовляють принаймні ще на одній мові, окрім своєї рідної.

Англійська продовжує збільшувати свою частку як найбільш розповсюджена іноземна мова. Загалом найпоширенішими мовами Європейського Союзу є англійська (для 13 % населення вона є рідною; для 34 % – іноземною); німецька (відповідно 18 % та 12 %); французька (12 % та 11 %); італійська (13 % та 2 %); іспанська (9 % та 5 %); польська (9 % та 1 %).

Іншомовна професійна підготовка формує у прикордонників комунікативні уміння спілкування іноземною мовою в службових ситуаціях. Навички іншомовного спілкування допомагають прикордонникам підвищувати кваліфікацію з метою їх самореалізації у професійній діяльності. Навчання іноземної мови для професійної комунікації принципово відрізняється від навчання мови взагалі. Для оволодіння спілкуванням на професійні теми прикордонник повинен мати певні комунікативні навички, знати мовленнєві кліше та штампи, прикордонну термінологію, уміти здійснювати свої комунікативні наміри у процесі виконання службових обов'язків.

Володіння англійською мовою відкриває перед прикордонниками можливість навчатися на курсах перепідготовки за кордоном з метою вивчення досвіду підготовки персоналу для прикордонних відомств у навчальних центрах країн Європейського Союзу та США, брати участь у міжнародних семінарах, тренінгах, конференціях з питань охорони кордону.

Реформування й розвиток Державної прикордонної служби України актуалізували вимоги до організації освітнього процесу в Національній академії Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького (НАДПСУ) з метою формування іншомовної професійної компетенції майбутніх прикордонників. Метою навчання іноземної мови в академії є не тільки оволодіння іноземною мовою як засобом комунікації, а й набуття професійно спрямованої іншомовної підготовки для успішного виконання подальшої службової діяльності.

Наблизити систему іншомовної професійної компетенції курсантів НАДПСУ до вимог сьогодення може організація тренінгів з іноземної мови за професійним спрямуванням.

Тренінг як вид навчальної роботи максимально сприяє формуванню комунікативних навичок та передбачає напрацювання і засвоєння мовного матеріалу, поведінкових навичок, ідей, які необхідні для виконання професійної діяльності. При підготовці тренінгів необхідно звертати увагу на мотивацію, чітке визначення мети, використання професійно спрямованих матеріалів, забезпечення зворотного зв'язку. Тренінги відрізняються від інших форм навчання точно визначеними цілями, які ведуть до досягнення мети, розширюють знання з теми та спрямовані на вирішення практичних завдань. Вони проводяться з групами без попередньої підготовки і сприяють не лише формуванню знань, а й розширенню практичного досвіду учасників та групи в цілому.

З кожним роком вимоги до володіння англійською мовою персоналом ДПСУ зростають. Наблизити систему іншомовної фахової підготовки прикордонників до вимог сьогодення стало можливим завдяки впровадженню дистанційного курсу вивчення англійської

мови, який спрямований на вдосконалення мовної підготовки охоронців кордону. Дистанційне вивчення англійської мови розширює знання прикордонної термінологічної лексики та сприяє удосконаленню навичок читання, перекладу, реферування та аудіювання матеріалів на прикордонну тематику.

Слід зазначити, що вдосконалення іншомовної професійної підготовки персоналу Державної прикордонної служби України здійснюється не тільки під час навчання в академії, а й протягом служби в підрозділах охорони кордону.

Можна з упевненістю сказати, що володіння іноземною мовою сприяє підвищенню культури прикордонного спілкування та професійному зростанню офіцера-прикордонника, допомагає йому розвиватися як особистості багатогранній, освіченій, інтелігентній та різнобічній, що відповідає як Європейським, так і загальнолюдським стандартам.

ДЕЯКІ ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ПРОВЕДЕННЯ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ ІЗ МАЙБУТНІМИ ОФІЦЕРАМИ-ПРИКОРДОННИКАМИ З ПИТАНЬ ПЕРЕВІРКИ ПАСПОРТНИХ ДОКУМЕНТІВ

Ю. О. Сичевський

Застосування інноваційних освітніх технологій та розмаїття форм і методів організації навчального процесу в Національній академії Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького (НАДПСУ) не порушують фундаментальних позицій лекційно-семінарської форми організації занять, яка в абсолютній більшості військових вузів залишається провідною.

Але на сьогодні лекція не завжди відповідає новітнім тенденціям підготовки офіцера-фахівця, адже в підрозділах охорони кордону очікують спеціалістів, які мають не тільки певні знання, але й уміння та навички роботи із паспортними документами. Часом лекція перетворюється на диктант, коли не всі встигають усвідомити сказане лектором. Тому викладач у своїй педагогічній роботі повинен шукати нові, більш ефективні форми та методи навчання, націлені на підготовку професіонала своєї справи.

Зокрема на кафедрі прикордонного контролю НАДПСУ створена та викладається навчальна дисципліна “Перевірка документів”, яка передбачає вивчення технології виготовлення паспортних документів, їх структуру, системи захисту, які використовуються для забезпечення таких документів від фальсифікації тощо. Для ефективного проведення занять за цією тематикою існує можливість використовувати матеріально-технічну базу друкарні НАДПСУ та застосовувати таку форму проведення лекційних і групових занять, як зокрема лекція-екскурсія.

В основу такого заняття, як лекція-екскурсія, покладено екскурсію. Екскурсії як ефективна форма навчання використовуються в педагогічному процесі. Її завданням є побудова екскурсії на основі максимальної активності і самостійної розумової діяльності екс-

курсантів, формування у них навичок самостійного спостереження і аналізу візуальної інформації та зорових вражень.

Необхідність проведення таких занять з курсантами (слухачами) на базі друкарні НАДПСУ зумовлена тим, що під час викладання навчального матеріалу, наприклад, щодо видів друку та друкувальних елементів, які використовуються в поліграфічній справі, в окремих курсантів (слухачів) виникають проблеми з розумінням цих процесів і явищ.

Наочним прикладом може бути ситуація з розглядом навчального матеріалу щодо такого виду друку, як “високий друк”. Його назва походить від друкувальної форми, на якій друкувальні елементи розташовані вище елементів, що не друкують. У високому друці фарба наноситься на поверхню піднесених друкувальних елементів. При зіткненні з папером фарба переходить на папір під тиском, унаслідок чого на папері утворюються незначне заглиблення. Тому курсант (слухач) часто не може зрозуміти, чому друк називається “високий”, а в надрукованих на папері літерах навпаки спостерігаються заглиблення. При спостереженні за роботою ливаря, під час відливу друкарської форми (літери), курсант може краще зрозуміти цей та інші складні процеси й уникнути такого непорозуміння.

Дослідження, спрямовані на покращення методики й організації проведення занять у формі лекції-екскурсії, дозволять підвищити рівень професійної підготовки курсантів, які вивчають дисципліну “Перевірка документів”, а також інші дисципліни, що потребують якісної візуалізації навчального матеріалу.

ФАКТОРИ НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ НА ПРОФЕСІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ОФІЦЕРІВ- ПРИКОРДОННИКІВ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ, БОЙОВИХ ТА НАБЛИЖЕНИХ ДО БОЙОВИХ УМОВАХ

В. В. Хіміч

Соціальні, політичні й економічні перетворення, які відбуваються сьогодні в Україні, неможливі без гарантування її національної безпеки та державного суверенітету. Провідну роль у їх забезпеченні відіграють офіцери Державної прикордонної служби України (далі – ДПСУ). Сучасні умови охорони державного кордону (далі – ОДК) та суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні тісно пов'язані зі стресами та негативними переживаннями. Вирішальним чинником ефективної психологічної готовності до прикордонної діяльності є сформованість в офіцера-прикордонника психологічних рис, якостей у поєднанні з професійно набутими знаннями, навичками і вміннями такої діяльності, оскільки офіцерський склад ДПСУ виконує завдання з протидії проникненню на територію України організованих, озброєних груп й окремих осіб, які загрожують суверенітету і цілісності держави, забезпечують оборону й охорону недоторканності її кордонів [1].

Потреба у формуванні психологічної стійкості офіцерів прикордонного відомства до діяльності в бойових умовах особливо загострюється в умовах тимчасової окупації Російською Федерацією Автономної Республіки Крим, проведення на частині території Луганської та Донецької областей антитерористичної операції, а також в умовах загальної ситуації, що склалася внаслідок агресії Російської Федерації стосовно України. У процесі формування психологічної стійкості до діяльності важливо враховувати та запобігати негативному впливу різним факторам.

Результати теоретичного аналізу досліджень військових психологів (Р. Абдурахманова, М. Варія, М. Головіна, А. Караяні, І. Ко-

вальської, В. Кожевнікова, П. Корчемного, О. Лисняка, М. Мічуріна, С. Мула, Є. Потапчука, І. Платонова, І. Рудської, О. Сафіна, І. Столяренка, О. Сціборовського, О. Тімченка, А. Цоя та ін.) свідчать про те, що питання вивчення факторів, які негативно впливають на професійну діяльність офіцерів-прикордонників у бойових умовах або умовах, наближених до бойових, на сьогодні недостатньо вивчені.

Несення служби прикордонними нарядами навіть у повсякденних умовах характеризується підвищеною ймовірністю виникнення різних нестандартних ситуацій, у тому числі й ситуацій, пов'язаних із загрозою життю та здоров'ю прикордонника. Результати оперативно-службової діяльності (далі – ОСД) свідчать про постійне вдосконалення тактики дій злочинних угруповань, що вимагає від воїнів у зелених кашкетах постійного вдосконалення професійної майстерності. Як зазначав у своїй роботі Є. Потапчук, “прикордонники повинні бути психологічно підготовленими до дій у складних ситуаціях, уміти контролювати свої психічні стани і меркантильні погляди, протистояти провокаційним діям порушників кордону та позбавлятися негативних емоцій” [2]. Окрім того, під час виконання завдань з ОДК прикордонники перебувають у постійній бойовій готовності, а отже – готові до ведення бойових дій, що можуть раптово виникнути на ділянці, що охороняється. Безперечно, усе це накладає на особистість офіцера ДПСУ певний відбиток.

У роботах військових психологів існують різні підходи до класифікації факторів, які негативно впливають на військовослужбовця в умовах ОСД та ведення бойових дій.

Є. Потапчук, досліджуючи фактори негативного впливу на психічне здоров'я військовослужбовця, поділяє їх на фактори суб'єктивного і об'єктивного характеру [3]. На думку І. Устиної, головними факторами, які негативно впливають на психічне здоров'я та діяльність військовослужбовців, є: політична нестабільність, відсутність економічного добробуту і негативний стан морального здоров'я суспільства [4]. У. Томас і Ф. Знанецький вважають, що істотний вплив у певний проміжок часу на психічний стан особистості в екстремальних умовах має сукупність економічних, соціальних, релігійних та

інших цінностей особистості [5]. П. Корчемний, В. Дьяченко, Г. Луків поділяють фактори на зовнішні та внутрішні [6]. М. Корольчук – на загальні і специфічні [7].

Головними причинами виникнення психологічного стресу у бойових або наближених до бойових умовах є: недостатній обсяг отриманої інформації про реальну військово-політичну обстановку; дефіцит часу на прийняття ефективного рішення під час ведення бойових дій; динамічність і важкість прогнозування розвитку подій; невідповідність рівня професійних навичок умовам, наближеним до бойових; низький рівень або відсутність психологічної підготовленості до діяльності за даних умов; невпевненість у своїх силах, надійності зброї та техніки; недовіра своїм командирам; відрив від основних сил; велика відповідальність за виконання отриманого завдання тощо.

У сукупності факторів, що сприяють розвитку стресу у воїна, важливе місце посідають: вік військовослужбовців; умови військової служби та організація побуту; особливості розпорядку дня військового підрозділу; дотримання вимог Дисциплінарного статуту; ступінь задоволення потреб військовослужбовців. У бойовій обстановці соціальні фактори відіграють вирішальний вплив на військовослужбовців, оскільки вони виступають основою для формування соціальних мотивів їх поведінки і міцних бойових установок.

Деякі військові дослідники (Р. Абдурахманов, П. Корчемний, В. Дьяченко і Г. Луків) у своїх наукових роботах виділяють індивідуально-психологічні і психофізіологічні фактори бойової діяльності. До таких факторів вони відносять наявність досвіду ведення бойових дій, спрямованість військовослужбовців, розвиток у них когнітивних якостей, нервово-психічної стійкості. Вони підкреслюють, що поведінка військовослужбовця значною мірою визначається спрямованістю особистості, особливостями характеру, інтелекту, волі, емоцій і здібностей [6; 8].

Серед найважливіших психологічних факторів негативного впливу можна виділити такі: низький рівень домагань; нерішучість; втрата контролю над собою; відсутність навичок професійної ді-

яльності у бойових умовах; слабка психологічна стійкість; низький рівень психологічної готовності до діяльності в екстремальних, бойових та наближених до бойових умовах; відсутність мотивації; негативне ставлення військовослужбовців до свого військового обов'язку тощо.

Отже, ураховуючи специфіку діяльності прикордонників, особливості ОСД ДПСУ, проведене нами дослідження дозволило визначити фактори, що негативно впливають на професійну діяльність офіцерів-прикордонників в екстремальних, бойових умовах або в умовах, наближених до бойових, а саме: зовнішні (соціальні та бойові) та внутрішні (психофізіологічні та психологічні). Від усебічної та повної оцінки зазначених факторів, а також здатності запобігати та протидіяти їх негативному впливу залежить ефективність професійної діяльності офіцера ДПСУ, здатність якісно виконувати бойові завдання.

Список використаної літератури

1. Мул С. А. Формування психологічної готовності офіцерів до прикордонної діяльності / С. А. Мул // Збірник наукових праць Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. – Випуск № 2.13 (109). Серія : Психологічні науки. – Київ : Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова. – 2014. – С. 161–166.
2. Потапчук Є. М. Військова психологія : навчальний посібник / Є. М. Потапчук. – Хмельницький : Видавництво НАПВУ, 2003. – 150 с.
3. Потапчук Є. М. Теорія та практика збереження психічного здоров'я військовослужбовців : монографія / Є. М. Потапчук. – Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2004. – 322 с.
4. Устинов И. Ю. Методика работы командира по поддержанию правопорядка и укреплению воинской дисциплины : учебно-методическое пособие / И. Ю. Устинов. – Воронеж : ВВВАИУ, 2007. – 190 с.
5. Томас У. Методологические замечания / У. Томас, Ф. Знанецкий // Психология социальных ситуаций / сост. и общая редакция Н. В. Гришиной. – СПб. : Изд-во "Питер", 2001. – С. 29–34.

6. Корчемний П. А. Військова психологія : методологія, теорія, практика : навчальний посібник / П. А. Корчемний, М. І. Дьяченко, Г. Д. Луків. – Москва : Воениздат, 2008. – 280 с.

7. Корольчук М. С. Практикум з психології військової діяльності : навчально-методичний посібник / М. С. Корольчук. – К. : КВГІ, 1997. – 138 с.

8. Абдурахманов Р. А. Военная психология. Методология, теория, практика : учебно-методическое пособие / Р. А. Абдурахманов, А. Я. Анцупов, Б. П. Бархаев и др. – М. : Военный университет, 1996. – 260 с.

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ КУРСАНТІВ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ ЛЕКСИКИ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНО-СПРЯМОВАНИХ ТЕМ

О. В. Янковець

На даному етапі розвитку української державності все більшого значення набуває знання іноземних мов, оскільки процес євроінтеграції неможливий без міжнародної комунікації на всіх рівнях. Звичайно, даний процес торкнувся і Державної прикордонної служби України, тому що саме прикордонники є обличчям держави.

Знання іноземних мов є невід'ємною частиною професійної іншомовної компетенції майбутніх офіцерів прикордонників. Значний акцент ставиться на формуванні готовності прикордонника виконувати усний і письмовий переклад текстів за професійним спрямуванням, прикордонного та правоохоронного характеру, які насичені військовою, прикордонною, юридичною лексикою [2, с. 357]. Звісно, використання термінології в професійному дискурсі не обмежується усним і письмовим перекладом, а є основою здійснення усних комунікативних актів під час проведення прикордонного контролю в пунктах пропуску на шляхах міжнародного сполучення. Україна є здебільшого транзитною територією для подорожей у Центральну та Західну Європу, тому знання англійської мови як мови міжнародного спілкування є необхідною умовою ефективної діяльності при здійсненні пропускних операцій осіб, транспортних засобів і вантажів.

У словниковому складі англійської мови велике місце посідає термінологічна лексика, кількість якої весь час помітно зростає. До термінологічної лексики належать усі слова, що об'єднуються в мові під загальною назвою "терміни". Терміном називається спеціальне слово або словосполучення, що вживається для точного вираження поняття з будь-якої галузі знань – науки, техніки, суспільно-політичного життя, юриспруденції тощо [1].

На формування термінології у будь-якій сфері в кожній мові впливають міжнародні і відповідно міжмовні зв'язки. Запозичення

і мовна інтерференція – важливі чинники термінотворчого процесу. Основна кількість термінів утворилась за рахунок загальноповживаних слів, взаємного проникнення із різних галузей та запозичень із міжнародної лексики.

Залежно від напрямку підготовки, слід виділити три основні терміносистеми, які вивчаються курсантами Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького: прикордонна термінологія (border guard, border guard detachment, border guard division, checkpoint, first-line check, border post, border line), юридична термінологія (law enforcement, legal effect, criminal law, executive branch, barrister, solicitor, to prosecute) та інженерна термінологія (vehicle, chassis, frame, gear, body, brake, steering wheel). Звичайно, навчання професійної лексики значної мірою відрізняється від навчання лексики повсякденного вжитку у зв'язку зі структурними та морфологічними особливостями термінів. Під час навчання курсантів термінологічної лексики слід звертати особливу увагу на особливості вживання певної термінологічної одиниці у мовленні та властивості термінів поєднуватися з іншими лексичними одиницями. Також важливе значення має той факт, що більшість термінологічних одиниць має властивість утворювати похідні (to prosecute – prosecutor – prosecution, to violate – violator – violation).

Отже, навчання іноземної мови за професійним спрямуванням є неможливим без вивчення термінологічної лексики. Саме знання професійної термінології є однією з передумов успішної подальшої служби у Державній прикордонній службі України.

Список використаної літератури

1. Нікіфорова С. М. Особливості юридичної термінології в англійській мові / С. М. Нікіфорова // Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди : Право, 2012. – Випуск 19. – С. 173–179.
2. Цвяк Л. В. Сучасна прикордонна термінологія: особливості утворення та перекладу / Л. В. Цвяк // Сучасні дослідження з іноземної філології. – 2013. – Вип. 11. – С. 357–365.

СЕКЦІЯ 3. ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ЗАХИСТ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ ОСОБИ ОРГАНАМИ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

О. В. Бойко

Останнім часом питання щодо захисту цивільних прав та інтересів особи стало суттєво актуальним і набуло важливого значення на шляху до розбудови української демократичної правової держави. Ступінь реалізації і захисту прав, свобод та інтересів особи є тим мірилом, за яким формується становище громадянського суспільства.

Діяльність поліції у всьому світі, у тому числі і в Україні, покликана на захист прав, свобод і законних інтересів людини і громадянина. Вітчизняні та міжнародні джерела права зазначають, що людина, її життя, честь і гідність є найвищими соціальними цінностями. Тому питання стосовно забезпечення і захисту прав та інтересів особи, зокрема правоохоронними підрозділами, залишається значущим.

Захист цивільних прав та інтересів особи у своїх працях досліджували такі вітчизняні і зарубіжні вчені: М. М. Богуславський, В. В. Єршов, Н. І. Маришева, П. М. Рабінович, С. Я. Фурса, Ю. Д. Притика, С. О. Шевчук, М. Й. Штефан, В. Блекстоун, Дж. Роулз та інші.

Цивільний кодекс України, а саме ст. 15, зазначає, що кожна особа має право на захист свого цивільного права у разі його порушення, невизнання або оспорювання. Кожна особа має право звернутися до суду за захистом свого особистого немайнового або майнового права та інтересу. Захист цивільних прав в юридичній літературі, у нормативно-правових актах може застосовуватися у значенні певної системи організаційно-правових заходів, що використовуються у разі порушення цивільних прав [2]. Тобто захист цивільних прав

може реалізовуватись у певній системі організаційно-правових заходів, застосовуваних у разі порушення цивільних прав.

Так, захист цивільних прав – це правомірна реакція учасників цивільних відносин, суспільства та держави на порушення, невизнання чи оспорювання цивільного права з метою припинення порушення поновлення чи визнання цивільного права або компенсації завданої уповноваженій особі шкоди [4].

Порушення цивільних прав може виявлятися: у недодержанні сторонами при вчиненні правочину вимог закону; поширенні про особу недостовірної інформації; розкритті таємниці про стан здоров'я особи; підданні фізичної особи катуванню, нелюдському поводженню; неповазі до гідності та честі фізичної особи; протиправному позбавленні права власності чи його обмеженні; безпідставному заволодінні особою майном іншої особи-власника; вчиненні власнику перешкод у здійсненні ним права користування та розпорядження своїм майном [5]. Тобто захист цивільних прав та інтересів особи органами поліції України має здійснюватися на законній основі, безперервно та всеохоплювально.

Захист цивільних прав та інтересів особи правоохоронними органами має базуватися на концептуально новітніх підходах, а саме шляхом побудови взаємовідносин між органами поліції та народом на принципах партнерства, поліпшення форм, способів і засобів захисту прав та інтересів особи тощо. Здійснюючи виконання своїх завдань, органи поліції України забезпечують дотримання прав і свобод людини, які гарантовані Конституцією, законами України, міжнародними договорами, які ратифіковані Верховною Радою України [3].

Діяльність поліції України стосовно захисту прав та інтересів особи є багатоаспектною, результати якої залежать від рівня професіоналізму та самовіддачі співробітників органів поліції України, від рівня довіри до них з боку верств населення, удосконалювання взаємозв'язку поліцейських підрозділів та окремих працівників з громадськими об'єднаннями та громадянами. Вона являє собою понов-

лення, забезпечення та захист прав та інтересів особи, а також повагу й дотримання їх правоохоронними та правозахисними органами [6].

Держава України, яка є демократичною, соціальною та правовою країною, вибрала основою своєї побудови систему гуманістичних положень і принципів. Конституція України, а саме ст. 8 зазначає, що в державі визнається і функціонує принцип верховенства права. Принцип верховенства права застосовується поліцією України з урахуванням практики Європейського суду з прав людини. Усі органи й посадові особи держави та місцевого самоврядування мають здійснювати свої повноваження виключно на засадах пріоритетності права [2].

Для того щоб поліція України реалізовувала свою спеціальну діяльність згідно з новітніми постійно змінюваними умовами, їй необхідно постійно спостерігати за змінами в суспільстві та їх впливом на очікування населення щодо покращення діяльності поліції у сфері захисту прав та інтересів особи.

Отже, права та інтереси особи повною мірою можуть бути захищені лише за умов належного забезпечення з боку державних органів і важливе місце у цьому процесі відводиться органам поліції України. Діяльність цього органу побудована на додержанні законності, що є найважливішою умовою, підґрунтям захисту прав, свобод та інтересів людини і громадянина в державі.

Список використаної літератури

1. Конституція України: Коментар законодавства України про права та свободи людини і громадянина : навчальний посібник. – К., 2003.
2. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2015, № 40–41. – С. 379.
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40–44. – С. 356.
4. Гога А. М. Забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності: стан та перспективи / А. М. Гога : матеріали міжвузівської науково-практичної конференції : Юридична наука та правоохоронна діяльність. – Дніпропетровськ, 2012. – Вип. 13. – С. 85–88.

5. Курко М. Н. Поліція України (національна поліція): історіографія створення, стан законодавчого і ресурсного забезпечення та перспективи розвитку [Електронний ресурс] / М. Н. Курко, П. Д. Біленчук, А. А. Ярмолюк // Право.ua. – 2015. – № 1. – С. 21–28. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/pravo_2015_1_4

6. Денисюк Д. С. Принципи діяльності національної поліції України: теорія та практика реалізації [Електронний ресурс] / Д. С. Денисюк // Митна справа. – 2015. – № 5. – С. 63–68. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ms_2015_5_13

ПРАВОВІ ОСНОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАБОРОНИ КАТУВАНЬ ТА ЖОРСТОКОГО ПОВОДЖЕННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ

С. В. Бурбела

Дотримання прав людини є однією з фундаментальних цінностей демократичного суспільства, відступати від якої держава не має права навіть у разі війни або іншої загальної небезпеки, яка загрожує життю народу. Але очевидно, що функціонування демократичного суспільства неможливе без інститутів примусу й обмеження прав осіб. Одним з інститутів держави, які мають легітимне право на застосування примусу для виконання своїх функцій, є органи охорони державного кордону. Застосування відповідних заходів має здійснюватися в чітко визначених межах, закріплених у законодавстві. Разом з тим у практиці діяльності органів і підрозділів Державної прикордонної служби України зустрічаються випадки порушення прав людини щодо забезпечення належних умов під час адміністративного затримання, доставляння осіб та застосування інших заходів примусу, що обмежують особисту свободу й права затриманих, які перебували у пунктах тимчасового тримання та спеціальних приміщеннях.

Відповідно до вимог ст. 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, ратифікованої Законом України від 17.07.1997 № 457/97, встановлено заборону “катувань, нелюдського чи такого, що принижує гідність, поведження й покарання” [1], – “поганого поведження” (ill-treatment), як узагальнено його визначає Європейський суд з прав людини. На відміну від більшості норм у сфері захисту прав людини, ця заборона не знає відступів ні за яких обставин, і порушення її не може бути виправданим.

У ст. 1 Конвенції проти катування та інших жорстоких, нелюдських та принижувальних гідність видів поведження та покарань від 10 грудня 1984 року, ратифікованої із застереженнями Указом Президії ВР УРСР № 3484-XI (3484-11) від 26.01.1987, визначено по-

няття “катування” як “будь-яку дію, якою будь-якій особі навмисне заподіюються сильний біль або страждання, фізичне чи моральне, щоб отримати від неї або від третьої особи відомості чи визнання, покарати її за дії, які вчинила вона або третя особа чи у вчиненні яких вона підозрюється, а також залякати чи примусити її або третю особу, чи з будь-якої причини, що ґрунтується на дискримінації будь-якого виду, коли такий біль або страждання заподіюються державними посадовими особами чи іншими особами, які виступають як офіційні, чи з їх підбурювання, чи з їх відома, чи за їх мовчазної згоди”. У цей термін не включаються біль або страждання, що виникли внаслідок лише законних санкцій, невіддільні від цих санкцій чи спричиняються ними випадково [2].

Катування, поза сумнівом, завжди є виявом жорстокого поводження. Але категорія жорстокого поводження є ширшою, ніж категорія катування, і включає до свого складу й інші форми поводження, а не тільки умисне заподіяння сильного фізичного або психічного болю. Суттєва проблема полягає в тому, що відсутнє юридичне визначення поняття “жорстоке поводження”, на що неодноразово вказували як вітчизняні, так і закордонні фахівці: “нелюдське, або принижувальне гідність поводження”, не визначене в точних висловах” [3, с. 43]. Якщо чітке розмежування зробити неможливо, пропонується весь перелік існуючих виявів у подальшому розглядати як жорстоке поводження [4, с. 4].

У вітчизняному законодавстві загальна норма, яка забороняє катування та жорстоке поводження, міститься у ст. 28 Конституції України: “...ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню” [5].

Відповідні положення містяться і в інших нормативно-правових актах, зокрема:

забороняється під час кримінального провадження піддавати особу катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує її гідність, поводженню чи покаранню, вдаватися до погроз застосування такого поводження, утримувати особу у принизливих

умовах, примушувати до дій, що принижують її гідність (ч. 2 ст. 11 КПК) [6];

діяльність Державної прикордонної служби України провадиться на основі дотримання прав і свобод людини і громадянина. Органи, військовослужбовці та працівники Державної прикордонної служби України зобов'язані поважати гідність людини, виявляти до неї гуманне ставлення (ч. 1 ст. 5 Закону України “Про Державну прикордонну службу України”) [7].

Зазначимо, що найбільше “шансів” на виникнення вищезгаданих порушень у діяльності Державної прикордонної служби України мають місця тимчасового тримання, до яких належать: пункти тимчасового тримання; спеціальні приміщення для затриманих в адміністративному порядку осіб; визначені місця (у т. ч. транзитні зони) у пунктах пропуску через державний кордон для розміщення осіб, яким відмовлено у в'їзді на територію країни (місця розміщення не-пропущених осіб).

Роблячи висновок, можемо констатувати, що Україна ратифікувала більшість міжнародних документів з прав людини, значна частина з яких містить у собі заборону на катування та інші нелюдські види поводження. З положеннями цих нормативно-правових актів узгоджене національне законодавство України. Але разом з тим подальшого розвитку потребує систематична робота з цільовими групами (військовослужбовці та працівники Державної прикордонної служби України) для підвищення їх рівня теоретичних знань і практичних навичок у сфері міжнародних і європейських стандартів з прав людини.

Список використаної літератури

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
2. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 10 грудня 1984 року / Правова бібліотека “Інфодиск”, 2008.

3. Предупреждение пыток : справочник для персонала ОБСЕ на местах. – ОБСЕ/БДИПЧ. – 105 с.

4. Лутковська В. Європейські стандарти заборони катування / В. Лутковська // Заборона катування. Практика Європейського суду з прав людини / Український центр правничих студій. – Київ, 2001. – С. 3–10.

5. Конституція України [Електронний ресурс] // Комп'ютер. інформ.-прав. система "Ліга". – Адреса в системі "Інтернет": www.liga.net

6. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 2013. – № 9–10, № 11–12, № 13. – Ст. 88.

7. Про Державну прикордонну службу України : Закон України від 3 квітня 2003 р. № 661-IV // Відом. Верхов. Ради України. – 2003. – № 27. – Ст. 208.

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ УЧАСНИКІВ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ В УКРАЇНІ

К. О. Краснобока

Протягом останніх років унаслідок складного зовнішньополітичного становища та стосунків на міжнародних відносинах, становища України в цілому досить великої актуальності набуває війна на Сході. Надзвичайно важливим питанням, яке піднімається вже тривалий час, є захист прав учасників антитерористичної операції (далі – АТО). До початку військового конфлікту на Сході України правовий статус військовослужбовців, у тому числі учасників бойових дій, визначався законами України “Про ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту” та “Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей”. Проте було внесено низку змін з початком 2014 року у вищезазначені нормативно-правові акти, тому що з’явилися нові категорії військовослужбовців (учасник АТО) та адміністративних режимів (особливий період, в умовах проведення АТО). Проте повною мірою врегулювати правовідносини, що склалися внаслідок бойових дій на Сході України, повністю не вдалось. Здійснення державних і правових реформ у сучасній Україні потребує дослідження та використання історичного досвіду наукового розуміння та практичного застосування законодавчої техніки. Оскільки саме врахування досвіду використання здобутків теорії і практики законодавчої техніки є підґрунтям подальшого вдосконалення законодавчої бази України, сприяє утвердженню верховенства права, становленню правової держави в Україні, ефективній реалізації законів.

Варто зазначити, що на практиці виникає низка проблем у реалізації передбачених законом пільг учасників бойових дій. Учені та науковці зосереджують увагу не лише на загальних положеннях, а й висвітлюють вплив історичних фактів та навколишнього середовища.

Більшу увагу потрібно звертати, висвітлювати й охарактеризувати проблеми, які виникають при реалізації учасниками АТО права на соціальний та правовий захист.

Таким чином, недооцінка правил законодавчої техніки або їх ігнорування чи спрощення, недотримання нормативно-правових актів може призвести до численних законодавчих і правозастосовних недоліків.

Із початком АТО законодавець України вжив додаткових заходів для захисту її учасників. Прикладом може бути розширення кола осіб, які визнаються учасниками бойових дій, введення додаткових пільг і гарантій. Так, було внесено зміни до ст. 14 Закону України “Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей”, зокрема доповнено пунктом 15, що звільняє військовослужбовців від нарахування штрафних санкцій, процентів під час особливого періоду.

Отже, згадані проблеми та недоліки можуть бути вирішені лише комплексним застосуванням загальнодержавних та правових, економічних та ідеологічних методів, адже ефективність знищення цих недоліків значною мірою залежить від того, наскільки різнопланово і комплексно здійснюється підхід до цієї проблеми, до виявлення причин її виникнення і поширення

Список літератури

Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР (зі змінами) // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 15. – Ст. 190.

Про боротьбу з тероризмом : Закон України від 20.03.2003 № 638-IV (зі змінами) // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 25. – Ст. 180.

ПРАВО ДЕМОБІЛІЗОВАНИХ УЧАСНИКІВ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ НА ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ТА ІНШІ ТРУДОВІ ПРАВА

С. А. Петrenchенко

Досить актуальним питанням у сфері захисту прав учасників бойових дій є працевлаштування демобілізованих учасників антитерористичних операцій (АТО).

У законодавстві України не визначено окремих пільг у пошуку учасниками АТО роботи через центри зайнятості, тому учасник бойових дій повинен пройти процедуру працевлаштування, як і всі інші громадяни України.

Відповідно до ст. 1 Закону України “Про зайнятість населення” безробітною є особа віком від 15 до 70 років, яка через відсутність роботи не має заробітку або інших передбачених законодавством доходів як джерела існування, готова та здатна приступити до роботи.

Для того щоб набути статусу безробітного, учаснику АТО потрібно подати в центр зайнятості такі документи:

паспорт громадянина України (або тимчасове посвідчення громадянина України);

облікову картку платника податків (ідентифікаційний код);

трудова книжка (за наявності),

документи про освіту (за наявності);

військовий квиток із зазначенням дати взяття на облік у військкоматі відповідно до законодавства.

Варто звернути увагу, що реєстрація в службі зайнятості проводиться незалежно від зареєстрованого місця проживання чи перебування. Тобто можна реєструватись там, де зручно. У центрах зайнятості єдина база вакансій по всій Україні.

Якщо не вдалось знайти роботу за допомогою центру зайнятості, важливою гарантією захисту безробітних учасників АТО є допомога по безробіттю.

Допомога по безробіттю з урахуванням страхового стажу (відповідно до пп. 1, 3, 4, 5 ст. 22, п. 1 ст. 23 Закону України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття”) призначається на підставі особистої заяви безробітного у Державну службу зайнятості, довідки (довідок) про виплачене грошове забезпечення, паспорта або тимчасового посвідчення громадянина, трудової книжки, військового квитка.

Учасники АТО, які мають бажання започаткувати власний бізнес, можуть отримати одноразово допомогу по безробіттю для підприємницької діяльності.

Отже, законодавством не передбачено окремих гарантій для учасників АТО при працевлаштуванні, але є можливість скористатися загальними пільгами безробітних громадян.

Список літератури

Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР (зі змінами) // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

Про зайнятість населення : Закон України від 05.07.2012 № 5067-VI (зі змінами) // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 24. – Ст. 243.

Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 15. – Ст. 190.

Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 22. – Ст. 171.

ДЕЯКІ ПРАВОВІ АСПЕКТИ ДОТРИМАННЯ ПРАВА НА ОСОБИСТУ НЕДОТОРКАННІСТЬ ГРОМАДЯН ПРАЦІВНИКАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

К. І. Фрунзе

Прийняття Україною Акта про незалежність від 24 серпня 1991 року та Основного Закону – Конституції України від 28 червня 1996 року сприяло закріпленню у законодавстві права на особисту гідність та честь. Особливо важливим моментом є дотримання особистих немайнових прав громадян, які відносяться у цивільному праві до прав, що забезпечують природне існування та соціальне буття. Проте, у цей не простий для держави час з різних засобів масової інформації ми все більше отримуємо інформацію про порушення даних прав працівниками Національної поліції України. Особливо гострим є порушення особистих прав на свободу й особисту недоторканність. Водночас фізичні особи згідно із правовими засадами, закріпленими у Конституції України, мають право на захист зазначених прав.

Метою даної наукової роботи є висвітлення проблеми захисту та дотримання права на особисту недоторканність працівниками Національної поліції України.

У розрізі даної тематики працювали такі вчені: О. І. Антонюк, В. І. Бобрик, О. С. Жидкова, О. О. Кутафін, Л. В. Малюга, Л. А. Ольховик, Н. В. Павловська, В. А. Патюлін, Р. В. Стефанчук та інші автори.

Разом з тим існування фізичної особи потребує всебічного та повного захисту від будь-якого втручання ззовні, що тісно пов'язує право на особисту недоторканність із правом на свободу. Таке втручання можливе на трьох основних рівнях: фізичний рівень, тобто коли здійснюється посягання на тілесну цілісність особи; психічний рівень, коли посягання спрямоване на психічну цілісність особи; моральний рівень, коли посягання має вплив на моральні устої фізичної особи [1, с. 98].

Зазначене особисте немайнове право регулюється різними нормативними актами, зокрема Цивільним кодексом України, а саме ч. 1 ст. 289 Цивільного кодексу України, де визначено, що “фізична особа має право на особисту недоторканність” [2].

Окрім ст. 289 ЦК України, дане право закріплено також у ст. 29 Основного Закону України: “Кожна людина має право на свободу та особисту недоторканність” [3]. Окремо воно відображається у ст. 5 Конвенції про захист прав людини та основних свобод (1950 р.), Конвенції ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання (1984 р.), а також в ст. 3 Загальної декларації прав людини (1948 р.). В останньому міжнародно-правовому стандарті зазначено що: “Кожна людина має право на життя, на свободу і на особисту недоторканність” [4]. Також в Україні діють і міжнародні договори, які ратифіковані Україною.

Слід зазначити, що в наш час існує чимало прикладів порушення права на особисту недоторканність. Повертаючись до ст. 9 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права (1966 р.), аналіз якої дає можливість спостерігати у нашій державі порушення даної норми. На жаль, такі порушення мають місце і при виконанні своїх службових обов’язків працівниками поліції. Важливим фактором, що впливає на порушення права на особисту недоторканність фізичних осіб зі сторони працівників поліції, є перевищення повноважень під час виконання їх службових обов’язків.

Таким чином, право на особисту недоторканність фізичної особи є особистим немайновим правом, яке спрямоване на забезпечення недоторканності фізичної, психічної та моральної цілісності фізичної особи. Ураховуючи цінність особистих немайнових прав, у національному та міжнародному законодавстві, виникає необхідність у дотриманні та захисті цього права працівниками Національної поліції України. Рішення розглянутої проблеми потребує взаємодоповнювальної роботи з боку держави та її органів влади. Зокрема, не менш важливе значення має ставлення до даної проблеми кожного працівника поліції особисто. Під час несення служби Національ-

на поліція повинна діяти згідно з нормами чинного законодавства, дотримуючись обов'язків та не порушуючи особистих немайнових прав. Очевидно, що забезпечення державою та безпосередньо правоохоронними органами особистих немайнових прав фізичних осіб веде до розвитку правової держави у цілому.

Список використаної літератури

1. Стефанчук Р. О. Особисті немайнові права фізичних осіб у цивільному праві України : монографія / Р. О. Стефанчук ; Відп. ред. Я. М. Шевченко. – К. : КНТ, 2007. – 626 с.
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року // Офіційний вісник України. – 2003. – № 11. – Ст. 461.
3. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
4. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 [Електронний ресурс] // Законодавство України. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_015

ПОЗАСУДОВЕ БЛОКУВАННЯ ВЕБ-САЙТІВ ЯК СПОСІБ ЗАХИСТУ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Ю. В. Шаєвська

Мережа Інтернет за останні десятиліття поглинула величезну частину нашого життя. А тому регулювання даної сфери правовідносин неможливе без створення відповідних норм у законодавстві нашої держави.

Для повноцінної реалізації правоохоронної функції державних органів необхідно мати певний перелік оперативних заходів, які надають можливість вплинути на порушників приписів правових норм. У числі останніх наявний правовий механізм обмеження протиправної поведінки порушників авторського та суміжних прав у мережі Інтернет.

Розглядаючи дану тему, необхідно зазначити поняття веб-сайту. Веб-сайт – це сукупність програмних та апаратних засобів з унікальною адресою у мережі Інтернет разом з інформаційними ресурсами, що знаходяться у розпорядженні певного суб'єкта і забезпечують доступ юридичних та фізичних осіб до цих інформаційних ресурсів, та інші інформаційні послуги через мережу Інтернет [1].

Веб-сайт – це результат саме інтелектуальної праці, оскільки, на відміну, наприклад, від результатів народної творчості, вимагає від автора спеціальних знань, вільного володіння комп'ютером. Інтернет-сайт, на відміну від комп'ютерної програми, яка після її написання компілюється за допомогою другої комп'ютерної програми, не є результатом роботи комп'ютерної програми, оскільки не компілюється, перебуває у вільному доступі через мережу Інтернет у тому вигляді, в якому він був написаним автором. З урахуванням цього Інтернет-сайт ще ближче до літературного твору, оскільки Інтернет-сторінка HTML являє собою файл з текстовою інформацією, яка не зашифрована у компільований файл [2].

Більшість користувачів всесвітньої павутини щодня переглядає безліч різних інтернет-сайтів. Однак, крім всіляких ресурсів з корисною інформацією, їм доводиться стикатися зі сторінками, що містять небажаний і навіть шкідливий контент, доступ до якого необхідно обмежити або заборонити. Особливо це стосується випадків, коли за комп'ютером можуть виявитися діти або підлітки. Найнадійнішим способом захистити їх від цього є блокування сайтів.

Державна служба інтелектуальної власності запропонувала проект Закону України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту авторського права і суміжних прав у мережі Інтернет” № 4629 від 10 березня 2016 року, який зобов’язує провайдерів видаляти піратський контент протягом доби без рішення суду.

Проект закону передбачає, що після отримання скарги від правовласника Держслужба буде повідомляти провайдерів про те, що на певному ресурсі є піратський контент. До заяви достатньо додати нотаріально засвідчений скріншот такої веб-сторінки. Протягом одного дня компанія повинна повідомити власника сайту про скаргу. Якщо той не вживатиме заходів з видалення піратського контенту або не подасть заперечення на претензію правовласника, провайдер буде зобов’язаний сам заблокувати або видалити контент. Якщо він цього не зробить, то нестиме адміністративну відповідальність, яка передбачає штраф до 17 тисяч гривень.

Згідно з проектом, блокуватимуться сайти, які поширюють інформацію, що порушує закон. У проекті встановлено перелік такої інформації: екстремістська інформація; публічні заклики до вчинення теракту; закрита інформація органів державної влади; медична інформація про посадових осіб; наклеп; інформація, яка поширюється з порушенням таємниці листування, телефонних розмов; інформація, що порушує авторські права; конфіденційна інформація про суддів, поліцію, інших посадових осіб; інформація, яка містить “незаконне використання інсайдерської інформації”; інформація, образлива/нешаноблива стосовно суддів або судочинства; інформація, яка зберігається в інформаційних системах у паперовій або електронній формі; інформація, яка міститься в системі депозитарного обліку

цінних паперів; неправдиві або неточні дані про суб'єкта господарювання, у тому числі про його товари і деякі інші види інформації [3].

Оскільки у даному випадку йде мова безпосередньо про інформацію, то вочевидь має застосовуватись обмеження, передбачене ст. 278 ЦК України стосовно поширення інформації, якою порушуються особисті немайнові права фізичної особи.

Згідно з текстом документа, питання про блокування сайтів може підняти будь-яка фізична або юридична особа (надсилає експертам письмове звернення). Але експерти можуть і самі ініціювати питання про обмеження доступу до ресурсу.

Багато експертів не погоджуються з наведеним через значну кількість положень, що суперечать Конституції України, Цивільному кодексу України, вимогами міжнародно-правових актів. Наведений вид блокування веб-сайтів розглядається як прямий спосіб порушення права інтелектуальної власності, що є неприпустимим без вмотивованого рішення суду. Тому такий вид обмеження права власності на веб-сайти повинен розглядатися тільки в суді.

Дана проблема залишається актуальною і потребує належного нормативно-правового регулювання з огляду на положення Конституції України, Цивільного кодексу України та інших нормативно-правових актів у цій сфері.

Список використаної літератури

1. Гура М. В. Особливості застосування авторського права до Інтернет сайту / М. В. Гура // Юридичний вісник України. – 2005. – № 45. – С. 15.
2. Про веб-сайт як об'єкт авторського права [Електронний ресурс] // Лист Державного департаменту інтелектуальної власності, Міністерство освіти і науки України від 22.01.2007 № 16-14/231. – 2007. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1038.1466.0>
3. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту авторського права і суміжних прав у мережі Інтернет / 4 сесія VIII скликання від 10.05.2016 № 4629 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=59024

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Андрощук Олександр Степанович – доктор технічних наук, професор, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Башнянин Олег Володимирович – Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Бедрак Марина Михайлівна – Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Березюк Віктор Петрович – кандидат педагогічних наук, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Білаш Оксана Вікторівна – кандидат економічних наук, Національна академія Сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів.

Білорус Андрій Миколайович – кандидат педагогічних наук, доцент, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Блощинський Ігор Григорович – кандидат педагогічних наук, доцент, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Бойко Ольга Віталіївна – Одеський державний університет внутрішніх справ.

Бондаренко Віктор Володимирович – кандидат психологічних наук, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Бурбела Сергій Валерійович – Навчальний центр підготовки молодших спеціалістів Державної прикордонної служби України імені генерал-майора Ігоря Момота, селище Оршанець.

Бурлін Володимир Вікторович – Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Величко Лев Дмитрович – кандидат фізико-математичних наук, доцент, Національна академія Сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів.

Войтюк Олена Анатоліївна – кандидат психологічних наук, доцент, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Галімов Анатолій Володимирович – доктор педагогічних наук, професор, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Гардамала Аліна Володимирівна – Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Гаркуша Сергій Анатолійович – Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Гевко Олена Іванівна – Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Гетманюк Сергій Петрович – кандидат військових наук, доцент, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Глуздань Олексій Петрович – Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Гончар Тетяна Олегівна – Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Дащенко Вікторія Юріївна – Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Дзяворук Аркадій Дмитрович – Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Дмитренко Олег Миколайович – кандидат військових наук, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Заболотна Олена Русланівна – кандидат педагогічних наук, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Захарчук Денис Олегович – Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Зьолка Валентин Леонідович – доктор юридичних наук, доцент, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Івашков Юрій Борисович – кандидат педагогічних наук, доцент, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Коцеруба Дмитро Михайлович – кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, Навчальний центр підготовки молодших спеціалістів Державної прикордонної служби України імені генерал-майора Ігоря Момота, селище Оршанець.

Краснобока Катерина Олександрівна – Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Кривий Ігор Вікторович – Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Кузніченко Оксана Валеріївна – кандидат юридичних наук, доцент, Одеський державний університет внутрішніх справ.

Кузь Юрій Миколайович – кандидат педагогічних наук, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Купрієнко Дмитро Анатолійович – кандидат технічних наук, доцент, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Кустовська Ірина Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Лазоренко Олександр Васильович – кандидат психологічних наук, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Лебедева Людмила Едуардівна – Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Левицький Віктор Едуардович – Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Лемешко Володимир Васильович – Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Лемешко Ольга Василівна – Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Линник Ярослав Васильович – Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Лопатка Василь Дмитрович – кандидат педагогічних наук, доцент, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Луник Олег Орестович – кандидат історичних наук, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Мальцев Андрій Юрійович – кандидат педагогічних наук, доцент, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Маковій Віктор Петрович – кандидат юридичних наук, Одеський державний університет внутрішніх справ.

Мандрик Євген Васильович – кандидат педагогічних наук, доцент, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Манзій Андрій Михайлович – кандидат філологічних наук, доцент, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Мартинюк Віктор Петрович – Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Мирза Світлана Степанівна – кандидат юридичних наук, доцент, Одеський державний університет внутрішніх справ.

Михайлишин Орест Олегович – кандидат педагогічних наук, доцент, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Наконечна Альона Олегівна – Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Нещадін Олег Володимирович – Національна академія Сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів.

Олешко Дмитро Олександрович – кандидат психологічних наук, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Ординська Ілона Яківна – Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Орлов Євген Валентинович – Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Палагнюк Марко Георгійович – Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Патрик Єлизавета Михайлівна – Національна академія Національної гвардії України, м. Харків.

Петреченко Світлана Анатоліївна – кандидат юридичних наук, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Петрученко Оксана Степанівна – Національна академія Сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів.

Подолян Олександр Юрійович – кандидат технічних наук, доцент, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Польовий Ігор Васильович – Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Рабійчук Лілія Станіславівна – кандидат педагогічних наук, доцент, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Ринденко Наталія Миколаївна – Навчальний центр підготовки молодших спеціалістів Державної прикордонної служби України імені генерал-майора Ігоря Момота, селище Оршанець.

Середницька Інга Анатоліївна – кандидат юридичних наук, Одеський державний університет внутрішніх справ.

Сичевський Юрій Олексійович – кандидат педагогічних наук, доцент, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Сом Олександр Борисович – Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Стрельнікова Ганна Сергіївна – Одеський державний університет внутрішніх справ.

Токарчук Дмитро Михайлович – Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Трембовецький Олег Григорович – кандидат педагогічних наук, доцент, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Фрунзе Катерина Іванівна – Одеський державний університет внутрішніх справ.

Фтемов Юрій Олександрович – кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, Національна академія Сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів.

Хіміч Валерій Васильович – кандидат психологічних наук, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Чмир Віктор Миколайович – кандидат технічних наук, доцент, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Шаєвська Юлія В'ячеславівна – Одеський державний університет внутрішніх справ.

Шевчук Ігор Валерійович – Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Янковець Олена Володимирівна – Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький.

Зміст

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

Андрощук О. С.

Інформаційні технології для Державної прикордонної служби України..... 3

Бедрак М. М., Гардамала А. В.

Сучасний ринок праці в Україні: працевлаштування молоді 7

Галімов А. В.

Молодь в освітньому просторі 12

Зьолка В. Л.

Актуальні проблеми правового забезпечення національної безпеки України у прикордонній сфері..... 14

Коцєруба Д. М., Ринденко Н. М.

Основні напрями морально-психологічної підготовки молодшого персоналу Державної прикордонної служби України 17

Купрієнко Д. А.

Основні тенденції формування та розвитку системи прикордонної безпеки України 20

Нещадін О. В., Фтемов Ю. О.

Проблемні питання інженерного забезпечення боєздатності органів і підрозділів Державної прикордонної служби України з виконання завдань із захисту державного кордону України та узагальнений досвід їх вирішення..... 23

Патрик Є. М.

Роль Національної гвардії України у ліквідації збройного конфлікту і виконання завдань територіальної оборони на сході України..... 26

Польовий І. В.

Проблемні питання щодо правового забезпечення соціальних гарантій учасників антитерористичної операції..... 29

Стрельнікова Г. С.

Зарубіжний досвід реформування правоохоронних органів..... 32

СЕКЦІЯ 1. ПИТАННЯ ДЕРЖАВНОГО ТА ВІЙСЬКОВОГО УПРАВЛІННЯ

<i>Башиянин О. В., Левицький В. Е., Орлов Є. В.</i> Деякі питання підготовки військовослужбовців підрозділів Державної прикордонної служби України	36
<i>Білорус А. М.</i> Роль та місце органів (підрозділів) охорони державного кордону під час проведення антитерористичної операції в прикордонних областях	40
<i>Гаркуша С. А.</i> Проблеми забезпечення централізованого управління при вирішенні внутрішнього збройного конфлікту, проведенні спеціальної (антитерористичної) операції	42
<i>Глуздань О. П., Івашков Ю. Б.</i> Місце й роль прикордонних підрозділів у системі оборони (охорони) державного кордону України в умовах проведення антитерористичної операції	44
<i>Дащенко В. Ю., Гончар Т. О.</i> Діючий пристрій для регулювання пішохідного руху на перехрестях	47
<i>Дмитренко О. М., Дзяворук А. Д.</i> Формування моделі системи пропуску осіб і транспортних засобів у контрольних пунктах в'їзду-виїзду в межах районів виникнення локальних збройних конфліктів	49
<i>Захарчук Д. О.</i> Основні засади моделювання оперативно-службової діяльності прикордонного загону на морській ділянці державного кордону.....	52
<i>Кривий І. В.</i> Визначення підходів щодо оптимізації змісту управлінської діяльності начальника підрозділу охорони кордону в умовах надзвичайних ситуацій	55
<i>Лемешко В. В.</i> Про необхідність подальшого розвитку прикордонних підрозділів швидкого реагування.....	58

<i>Линник Я. В.</i> Установка для отримання зовнішньої швидкісної характеристики двигуна внутрішнього згорання	61
<i>Луник О. О.</i> Глобальні, регіональні та національні аспекти безпекового середовища у контексті охорони державного кордону України	63
<i>Мальцев А. Ю.</i> Аналіз побудови системи управління Державної прикордонної служби України.....	67
<i>Мартинюк В. П.</i> Тактика застосування мобільних підрозділів Державної прикордонної служби України під час збройних конфліктів на державному кордоні.....	70
<i>Михайлишин О. О.</i> Проблемні питання організації і підтримання взаємодії між прикордонним загоном і загальновійськовим з'єднанням в особливий період	72
<i>Сом О. Б.</i> Методика оцінки ефективності функціонування системи висвітлення надводної обстановки як складової системи збирання (добування) та обробки даних обстановки	75
<i>Токарчук Д. М.</i> Проблемні питання організації взаємодії та координації дій Держприкордонслужби України та інших суб'єктів у забезпеченні національної безпеки	77
<i>Трембовецький О. Г., Лазоренко О. В.</i> Умови виникнення регіональних збройних конфліктів та завдання, які виконують підрозділи охорони державного кордону в умовах бойових зіткнень.....	80
<i>Шевчук І. В., Бурлін В. В.</i> Щодо основних форм взаємодії між дільничними інспекторами Державної прикордонної служби України та Міністерства внутрішніх справ України	83

СЕКЦІЯ 2. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СИЛОВИХ СТРУКТУР ДЕРЖАВИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА НАЦІОНАЛЬНУ БЕЗПЕКУ УКРАЇНИ

Березюк В. П.

Етапи формування професійної майстерності майбутніх
офіцерів-прикордонників у ході занять
з тактики прикордонної служби 86

Білаш О. В., Величко Л. Д., Петрученко О. С.

Вплив методу інтенсифікації на індивідуальну підготовку
військових фахівців у вищому військовому навчальному закладі 89

Блощинський І. Г.

Дистанційні технології навчання фахівців
Прикордонної служби Угорщини 93

Бондаренко В. В.

Психологічні фактори, що впливають на становлення
управлінської діяльності керівників організаційної культури 97

Войтюк О. А.

Формування професійної іншомовної комунікативної
компетентності курсантів-прикордонників немовних факультетів 100

Гевко О. І.

Становлення культури спілкування: історичний аспект 103

Гетманюк С. П.

Обґрунтування дослідження теоретичних основ побудови
багаторівневої системи контролю за в'їздом і перебуванням
в Україні іноземців та осіб без громадянства 106

Заболотна О. Р., Кузь Ю. М.

Методика навчання майбутніх офіцерів-прикордонників службі
прикордонних нарядів у пунктах пропуску із застосуванням
технічних засобів прикордонного контролю 107

Кустовська І. М.

Профспрямованість навчального матеріалу майбутніх
офіцерів-прикордонників 110

Лебедева Л. Е.

Навчання креативного письма у вищому навчальному закладі 111

<i>Лемешко О. В.</i> Сутність підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників до локалізації нестандартних ситуацій у пунктах пропуску через державний кордон	114
<i>Манзій А. М., Лопатка В. Д., Палагнюк М. Г.</i> Просодія як складовий компонент іншомовної професійної компетенції (на прикладі сучасної німецької мови)	117
<i>Наконечна А. О., Ординська І. Я.</i> Етапи формування навичок і вмінь діалогічного мовлення	120
<i>Олешко Д. О.</i> Основні результати дослідження саморегуляції офіцера-прикордонника у вітчизняній і зарубіжній психології	123
<i>Рабійчук Л. С.</i> Шляхи удосконалення іншомовної професійної підготовки прикордонників	125
<i>Сичевський Ю. О.</i> Деякі інноваційні підходи до проведення лекційних занять із майбутніми офіцерами-прикордонниками з питань перевірки паспортних документів	128
<i>Хіміч В. В.</i> Фактори негативного впливу на професійну діяльність офіцерів-прикордонників в екстремальних, бойових та наближених до бойових умовах	130
<i>Янковець О. В.</i> Особливості навчання курсантів термінологічної лексики в процесі вивчення професійно-спрямованих тем	135
СЕКЦІЯ 3. ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	
<i>Бойко О. В.</i> Захист цивільних прав та інтересів особи органами поліції України	137
<i>Бурбела С. В.</i> Правові основи реалізації заборони катувань та жорстокого поводження в діяльності органів охорони державного кордону	141

<i>Краснобока К. О.</i> Соціальний захист учасників антитерористичної операції в Україні	145
<i>Петреченко С. А.</i> Право демобілізованих учасників антитерористичної операції на працевлаштування та інші трудові права	147
<i>Фрунзе К. І.</i> Деякі правові аспекти дотримання права на особисту недоторканність громадян працівниками Національної поліції України	149
<i>Шаєвська Ю. В.</i> Позасудове блокування веб-сайтів як спосіб захисту права інтелектуальної власності	152
Відомості про авторів.....	155

**РОЛЬ ТА МІСЦЕ ДЕРЖАВНОЇ
ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ
У СТАНОВЛЕННІ УКРАЇНИ
ЯК НЕЗАЛЕЖНОЇ ДЕРЖАВИ**

**Тези Міжвідомчої науково-практичної конференції
молодих учених, курсантів і студентів**

8 червня 2016 року

Коректори: І. М. Бабина, В. В. Завидович

Комп'ютерна верстка С. І. Мороз

Відповідальність за достовірність фактів та інших даних несуть автори

Здано до набору 03.06.2016. Підписано до друку 09.06.2016

Формат 60×84/16. Гарнітура Minion Pro. Тираж 20 прим.

Друк офсетний. Ум. друк. арк. 9,77. Обл.-вид. арк. 10,08

Видавництво Національної академії

Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3010 від 22.10.2007

Зам. № 556